

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ HÜQUQİ AKTLARIN DÖVLƏT REYESTRİ

Aktın növü	AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MALİYYƏ NAZİRLİYİNİN KOLLEGİYASININ QƏRARI
Qəbul edildiyi tarix	30.01.2017
Qeydiyyat nömrəsi	Q-01
Adı	"Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına əsasən mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları"nın təsdiq edilməsi haqqında
Rəsmi dərc edildiyi mənbə	
Qüvvəyə minmə tarixi	09.02.2017
Azərbaycan Respublikasının Vahid hüquqi təsnifatı üzrə indeks kodu	090.160.000
Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinin qeydiyyat nömrəsi	15201701300001
Hüquqi aktın Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edildiyi tarix	08.02.2017

"Mühasibat uçotu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 fevral 2005-ci il tarixli 192 nömrəli Fərmanının 2.1-ci bəndini və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 fevral 2009-cu il tarixli 48 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi haqqında Əsasnamə"nin 7.7-ci, 7.11-ci, 8.48-ci və 8.53-cü bəndlərini rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyası

qərara alır:

1. "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına əsasən mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. Maliyyə Nazirliyinin aparatının Uçot siyasəti şöbəsinə tapşırılsın ki, bu qərarın 3 gün müddətində Azərbaycan Respublikasının Hüquqi Aktların Dövlət Reyestrinə daxil edilməsi üçün Ədliyyə Nazirliyinə təqdim edilməsini təmin etsin.

3. Bu qərarın icrasına nəzarəti öz üzərimdə saxlayıram.

Nazir

Samir

Şərifov

**Azərbaycan Respublikasının Maliyyə
Nazirliyinin Kollegiyasının "30" yanvar
2017-ci il tarixli Q-01 Nöli Qərarı ilə
təsdiq edilmişdir**

MALİYYƏ HESABATLARININ BEYNƏLXALQ STANDARTLARINA VƏ KOMMERSİYA TƏŞKİLATLARI ÜÇÜN MİLLİ MÜHASİBAT UÇOTU STANDARTLARINA ƏSASƏN MÜHASİBAT UÇOTUNUN APARILMASI QAYDALARI

Fəsil 1. Əsas müddəalar

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 7 fevral 2005-ci il tarixli 192 nömrəli Fərmanı, Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları və Kommersiya Təşkilatları üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartları (bundan sonra – müvafiq olaraq Beynəlxalq Standartlar və Milli Standartlar) əsasında hazırlanmışdır. Bu Qaydalar kredit təşkilatları istisna olmaqla, kommersiya təşkilatları, habelə hüquqi şəxs yaratmadan sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olan fiziki şəxslər (bundan sonra – mühasibat uçotu subyekti) tərəfindən mühasibat uçotunun aparılmasını tənzimləyir.

1.2. Bu Qaydalar kiçik sahibkarlıq subyektlərinə, həmin subyektlər “Mühasibat uçotu haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 9.0.2-ci maddəsinin tələblərinə uyğun olaraq, illik maliyyə hesabatlarını Milli Standartlara uyğun tərtib etdiyi hallarda şamil edilir.

1.3. Mühasibat uçotu subyektləri Beynəlxalq Standartlara uyğun tərtib olunan avtomatlaşdırılmış proqramlar əsasında mühasibat uçotunu aparmaq və maliyyə hesabatlarını tərtib etmək hüququna malikdirlər.

2. Əsas anlayışlar

2.1. Bu Qaydalarda istifadə edilmiş əsas anlayışlar aşağıdakı mənaları ifadə edir:

2.1.1. Maliyyə hesabatları - bu hesabatların istifadəçilərinin konkret məlumat ehtiyaclarına cavab vermək məqsədi ilə mühasibat uçotu subyektinin maliyyə təsərrüfat fəaliyyəti, habelə maliyyə vəziyyəti barədə sistemləşdirilmiş məlumatları özündə əks etdirən hesabatlardır;

2.1.2. Maliyyə hesabatlarına izahedici qeydlər - maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat, mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatda təqdim edilən məlumatlara əlavə olan informasiyanı əhatə edir. Qeydlər bu hesabatlarda təqdim edilmiş maddələrin açıqlanmasını və ya təhlilini və bu hesabatlarda yer almayan maddələr haqqında informasiyanı təmin edir;

2.1.3. Aktiv - keçmiş hadisələrin nəticəsi kimi mühasibat uçotu subyekti tərəfindən idarə olunan və ona gələcəkdə iqtisadi səmərə gətirə biləcəyi gözlənilən resurslardır;

2.1.4. Öhdəlik – mühasibat uçotu subyektinin keçmiş hadisələrdən yaranmış və ödənilməsi özündə iqtisadi səmərəni təcəssüm etdirən resurslarının kənara axını ilə nəticələnən mövcud borcudur;

2.1.5. Kapital (xalis aktivlər) – bütün öhdəliklər çıxıldıqdan sonra, mühasibat uçotu subyektinin xalis aktivlərinin dəyəridir;

2.1.6. Gəlir - mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşu ilə əlaqəli olmayan, lakin kapitalda

artım ilə nəticələnən və hesabat dövrü ərzində aktivlərin daxil olması və ya artması, və ya öhdəliklərin azalması şəklində iqtisadi səmərənin artımıdır;

2.1.7. Xərc – mülkiyyətçilər arasında kapitalın bölüşdürülməsi ilə əlaqəli olmayan, lakin kapitalın azalması ilə nəticələnən, hesabat dövrü ərzində aktivlərin kənara axını və ya azalması, habelə öhdəliklərin artması hesabına baş verən iqtisadi səmərənin azalmasıdır;

2.1.8. Qiymətləndirmə - maliyyə hesabatları elementlərinin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda, mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmalı və uçota alınmalı olduğu məbləğlərinin müəyyən edilməsi prosesidir;

2.1.9. Aktivin balans dəyəri - yığılmış amortizasiya və qiymətdən düşmə zərərləri çıxıldıqdan sonra aktivin **maliyyə vəziyyəti haqqında** hesabatda tanınan dəyəridir;

2.1.10. Qiymətdən düşmə zərəri – aktivin balans dəyəri ilə bərpa edilə bilən məbləği arasındakı fərqi ifadə edən məbləğdir;

2.1.11. Qudvil - müəssisələrin birləşdirilməsi zamanı yaranan, fərdi müəyyənləşdirilməsi mümkün olmayan və ayrıca tanınmayan aktivlərdən alınacaq gələcək iqtisadi səmərənin əldə edilməsi müqabilində alıcı tərəfindən edilmiş ödənişdir;

2.1.12. Likvidlik – mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin nominal dəyərinin dəyişilməz saxlanılmaqla, onların qısa müddət ərzində pul vəsaitlərinə çevrilməsi yolu ilə yaranmış öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi qabiliyyətidir;

2.1.13. Mühasibat uçotu – mühasibat uçotu subyektlərinin aktivləri, öhdəlikləri, kapitalı, gəlir və xərcləri barədə məlumatların yığılması, qeydiyyatı və ümumiləşdirilməsi, habelə maliyyə, vergi və digər hesabatların tərtib edilməsi məqsədi ilə baş vermiş maliyyə təsərrüfat əməliyyatları üzrə ilkin uçot sənədləri əsasında məlumatların analitik və sintetik uçotunun aparılmasıdır;

2.1.14. İlkin uçot sənədləri – maliyyə-təsərrüfat əməliyyatlarının aparılması üçün mühasibat uçotu subyektinin rəhbərinin göstərişini təsdiq edən və ya bu əməliyyatların baş verməsinə hüquq verən, habelə mühasibat uçotunun aparılmasına əsas verən yazılı və ya elektron daşıyıcılarda olan təsdiqedicilərin sənədləridir;

2.1.15. Mühasibat uçotu registrləri – ilkin uçot sənədlərindəki məlumatların mühasibat uçotunda, maliyyə, vergi və digər hesabatlarda əks etdirilməsi məqsədi ilə həmin məlumatların xronoloji ardıcılıqla sistemləşdirilməsi və yığılması üçün nəzərdə tutulan sənədlərdir;

2.1.16. Mühasibat uçotunun Hesablar Planı – uçota alınan obyektlərin və məqsədlərin mühasibat uçotunun müəyyən edilmiş əlamətlərinə görə qruplaşdırılmış və rəqəmlərlə göstərilmiş sintetik hesabları və subhesabları məcmusudur. Hesablar planı maliyyə hesabatlarının göstəriciləri ilə uçot göstəriciləri arasında uyğunluğu təmin edir;

2.1.17. Mühasibat uçotu xidməti - mühasibat uçotu subyektlərində öz işçiləri və ya müqavilə əsasında sahibkarlıq subyektləri tərəfindən mühasibat uçotunun aparılması, o cümlədən maliyyə, vergi və digər hesabatların hazırlanması və təqdim edilməsi sahəsində göstərilən xidmətdir.

3. Maliyyə hesabatlarının tərkibi

3.1. Maliyyə hesabatlarının tam toplusu aşağıdakı komponentlərdən ibarətdir:

3.1.1. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat (1 nömrəli əlavə);

3.1.2. Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat (2 nömrəli əlavə);

3.1.3. Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat (3 nömrəli əlavə);

3.1.4. Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (4 nömrəli əlavə);

3.1.5. Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahedici qeydlər.

4. Beynəlxalq Standartlara və Milli Standartlara əsaslanan ehtimallar (prinsiplər)

4.1. Mühasibat uçotunun aparılması zamanı Beynəlxalq Standartlara və Milli

Standartlara əsaslanan ehtimallara (prinsiplərə), maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri və maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirmə metodlarına üstünlük verilir. Mühasibat uçotunu tənzimləyən qanunvericilik aktlarında əks olunan tələblərin və ya mühasibat uçotu subyektinin iş xüsusiyyətinin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar, mühasibat uçotu subyektinin uçot siyasətinin müvafiq müddəalarında da düzəlişlər aparılmalı və istifadəçilərin diqqətinə çatdırılmalıdır.

4.2. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən mühasibat uçotu hesablama metodu əsasında aparılır və ona uyğun olaraq maliyyə hesabatları tərtib edilir. Bu metoda əsasən əməliyyatların və digər hadisələrin təsiri onların baş verdiyi (pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin qəbul edildiyi və ya ödəniləndiyi vaxt deyil) zaman tanınır və uçot registrlərində qeyd edilir, habelə aid olduqları dövr üzrə maliyyə hesabatlarında təqdim edilir. Hesablama metodu əsasında hazırlanan maliyyə hesabatları istifadəçiləri yalnız pul vəsaitlərinin ödənilməsi və alınması ilə bağlı keçmiş əməliyyatlar barədə deyil, eyni zamanda pul vəsaitlərinin gələcəkdə ödənilməsi üzrə öhdəliklər və gələcəkdə əldə edilməli olan pul vəsaitlərini ifadə edən resurslar barədə məlumatlandırır. Buna görə də, onlar iqtisadi qərarların qəbul edilməsi baxımından istifadəçilər üçün daha əhəmiyyətli olan keçmiş əməliyyatlar və digər hadisələr haqqında informasiyanı təmin edir.

4.3. Maliyyə hesabatları mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin davam etməsi və yaxın gələcəkdə fəaliyyətini davam etdirəcəyi ehtimalına əsaslanaraq hazırlanır. Mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin fasiləsizliyi konsepsiyası mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin davam edəcəyini və onun fəaliyyətinin dayandırılması və ya fəaliyyətinin həcmnin əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması (ixtisara salınması) zərurətinin və ya niyyətinin olmadığını nəzərdə tutur.

4.4. Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı aktivlərin və öhdəliklərin ilkin dəyəri onların qiymətləndirmə əsası kimi istifadə edildiyi halda, mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin fasiləsizliyi ehtimalı aktivlərin və öhdəliklərin ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilməsinin tətbiq edilməsinə zəmin yaradır.

4.5. Əgər mühasibat uçotu subyektinin ləğv ediləcəyi ehtimal olunarsa, aktivlərin qiymətləndirilmə əsası kimi bu aktivlərin alınması üçün çəkilmiş məsrəflər deyil, onların ehtimal olunan satış dəyərindən (yəni, satış üzrə xərclər çıxılmaqla, satış qiyməti) istifadə olunur. Mühasibat uçotu subyektinin yaxın gələcəkdə ləğv olunacağı gözlənilərsə, aktivlərin ehtimal olunan satış dəyəri mühasibat uçotu subyekti tərəfindən onun öhdəliklərinin ödənilməsi üçün tələb olunan pul vəsaitlərinin gözlənilən mədaxili barədə daha etibarlı məlumatı təmin edir.

4.6. Mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətində müəyyən sabitlik ehtimal olunduqda, onun uzunmüddətli aktivləri amortizasiya edilir. Əgər mühasibat uçotu subyektinin ləğv olunması labüddürsə, aktivlər qısamüddətli (dövriyyə) və uzunmüddətli (dövriyyədənkenar) kimi təsnifləşdirilmir. Bu zaman, bütün aktivlər ləğv olunması gözlənilən qısamüddətli aktivlər hesab olunur. Öhdəliklər isə, maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün bu öhdəliklərin kreditrlərə ödənişlər prioritetləri əsasında təsnifləşdirilməsi, onların ənənəvi olaraq, qısamüddətli və uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnifləşdirilməsindən daha əhəmiyyətli hesab edilir.

5. Maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri

5.1. Keyfiyyət xüsusiyyətləri maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanı istifadəçilər üçün daha faydalı edən atributlardır. Anlaşıqlıq, münasiblik, etibarlılıq və müqayisəlilik əsas dörd keyfiyyət xüsusiyyətləridir:

5.1.1. **Anlaşıqlılıq:** Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın əsas xüsusiyyəti onun istifadəçilər tərəfindən tez başa düşülməsindədir. Eyni zamanda, istifadəçilər biznes, iqtisadi fəaliyyət və mühasibatlıq haqqında zəruri biliklərə malik olmalı və informasiyanı kifayət qədər dərindən öyrənməyə hazır olmalıdırlar. İstifadəçilərin iqtisadi qərarlar qəbul etmək üçün əhəmiyyətinə görə maliyyə

hesabatlarında əks etdirilməli olan mürəkkəb məsələlərlə bağlı informasiya, sadəcə olaraq müəyyən istifadəçilər tərəfindən çətin başa düşüləcəyi səbəbindən hesabatdan çıxarılmamalıdır;

5.1.2. **Münasiblik:** Keçmiş, indiki və gələcək hadisələri qiymətləndirməklə istifadəçilərin iqtisadi qərarlar qəbul etmələrinə təsir edən informasiya münasib hesab olunur. İnformasiyanın münasibliyi onun xarakterinə və əhəmiyyətliliyinə təsir göstərir:

5.1.2.1. **Əhəmiyyətlilik:** İnformasiyanın təqdim edilməməsi və ya təhrif edilməsi istifadəçilər tərəfindən maliyyə hesabatları əsasında qəbul edilmiş iqtisadi qərarlara təsir edə bilərsə, informasiya əhəmiyyətli sayılır. Əhəmiyyətlilik təqdim edilməmiş və ya təhrif edilmiş informasiyanın həcmindən asılıdır;

5.1.3. **Etibarlılıq:** Faydalı olmaq üçün informasiya etibarlı olmalıdır. Tərkibində əhəmiyyətli səhvlər və qərəzli olmayan informasiya etibarlılıq keyfiyyətinə malikdir:

5.1.3.1. **Düzgün təqdimat:** Etibarlı olmaq üçün maliyyə hesabatlarında təqdim edilməli olan və ya təqdim edilməsi gözlənilən əməliyyatlar və digər hadisələr üzrə informasiyalar düzgün təqdim olunmalıdır;

5.1.3.2. **Mahiyyətin formadan üstünlüyü:** Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən əməliyyatların və digər hadisələrin düzgün olması üçün həmin əməliyyatlar və hadisələr onların iqtisadi mahiyyətinin hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi əsasında təqdim olunmalıdır;

5.1.3.3. **Neytrallıq:** Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün məlumatlar neytral, yəni, qərəzsiz olmalıdır. Maliyyə hesabatlarını hazırlayanlar tərəfindən təqdim olunan informasiya, onların öncədən müəyyən olunmuş nəticənin əldə edilməsi üçün istifadəçinin qərarına təsir etdikdə, informasiya neytral hesab oluna bilməz;

5.1.3.4. **Ehtiyatlılıq:** Ehtiyatlılıq - qeyri-müəyyən şəraitdə qiymətləndirmə zamanı aktiv və ya gəlirlərin artırılmamasının, öhdəlik və xərclərin azaldılmamasının təmin olunması məqsədi ilə diqqətli yanaşmanın tətbiqidir. Qeyri-müəyyən şəraitdə aktiv və gəlirin mümkün dəyərlərindən ən aşağı, öhdəlik və xərcin isə ən yüksək qiyməti istifadə edilməlidir. Ehtiyatlılıq prinsipinə riayət olunması gizli kapital ehtiyatlarının və həddən artıq həcmdə hesablanmış qiymətləndirilmiş öhdəliklərin yaradılmasını, habelə aktivlərin və gəlirlərin qəsdən azaldılmasına və ya öhdəliklərin və xərclərin qəsdən artırılmasına əsas vermir;

5.1.3.5. **Tamlıq:** Maliyyə hesabatlarında təqdim olunan informasiyanın etibarlı olması üçün bu informasiya, onun əhəmiyyətliliyi və ona çəkilən xərclər nəzərə alınmaqla, dolğun olmalıdır;

5.1.4. **Müqayisəlilik:** Müxtəlif dövrlər üçün mühasibat uçotu subyektinin maliyyə vəziyyətindəki və fəaliyyətinin nəticələrindəki meylləri müəyyən etmək baxımından istifadəçilər mühasibat uçotu subyektinin maliyyə hesabatlarını müqayisə edə bilməlidirlər. İstifadəçilər həmçinin müxtəlif mühasibat uçotu subyektlərinin müvafiq maliyyə vəziyyətini, fəaliyyətinin nəticələrini və maliyyə vəziyyətindəki dəyişikləri qiymətləndirmək üçün mühasibat uçotu subyektlərinin maliyyə hesabatlarını müqayisə edə bilməlidirlər. Oxşar əməliyyatların və digər hadisələrin maliyyə təsirlərinin ölçülməsi və göstərilməsi mühasibat uçotu subyekti üzrə və onun mövcud olduğu dövr üçün və müxtəlif mühasibat uçotu subyektləri üçün eyni üsulla həyata keçirilməlidir.

Fəsil 2. Maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirilməsi

6. Qiymətləndirmə

6.1. Maliyyə hesabatlarında müxtəlif səviyyələrdə və dəyişən kombinasiyalarda bir çox qiymətləndirmə metodları istifadə olunur. Onlara aşağıdakılar daxildir:

6.1.1. İlkin dəyər:

6.1.1.1. Aktivlərin ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onun əldə edilməsi zamanı pul vəsaitlərinin və ya pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin ödənilmiş məbləği

(gömrük idxal rüsumları və alışla bağlı bərpa edilməyən (əvəzləşdirilməyən) vergilər də daxil olmaqla), yaxud verilmiş əvəzləşdirmənin (mübadiləyə verilmiş qeyri-monetar aktivlərin, qəbul edilmiş öhdəliklərin, buraxılmış kapital alətlərinin) ədalətli dəyəri ilə qiymətləndirilməsini nəzərdə tutur;

6.1.1.2. Öhdəliklərin ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilməsi öhdəliyin əvəzi olaraq əldə edilmiş mal, iş və xidmətlərin məbləğini, yaxud borc öhdəliyi əvəzinə alınmış pul vəsaitlərinin və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini, yaxud alınmış digər vəsaitlərin ədalətli dəyərini, bəzi hallarda isə işin adi gedişində yaranan öhdəliyi təmin etmək üçün ödənilməsi gözlənilən pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərini özündə əks etdirir;

6.1.2. Cari dəyər:

6.1.2.1. Aktivlərin cari dəyər əsasında qiymətləndirilməsi cari dövrdə əldə edilmiş eyni və ya ekvivalent aktivlərə görə ödənilməli olan pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini özündə əks etdirir;

6.1.2.2. Öhdəliklərin cari dəyər əsasında qiymətləndirilməsi cari borcun ödənilməsi üçün tələb ediləcək pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin diskontlaşdırılmamış məbləğini özündə əks etdirir;

6.1.3. Mümkün satış (hesablaşma) dəyəri:

6.1.3.1. Aktivlərin mümkün satış (hesablaşma) dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi onların müəyyən edilmiş qaydada satılması hesabına cari dövrdə əldə edilə bilən pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin məbləğini özündə əks etdirir;

6.1.3.2. Öhdəliklərin mümkün satış (hesablaşma) dəyəri əsasında qiymətləndirilməsi onların ödənilmə dəyərini, yəni iş fəaliyyətinin adi gedişində öhdəliyi təmin etmək üçün ödənilməsi gözlənilən pul vəsaitləri və ya onların ekvivalentlərinin diskontlaşdırılmamış məbləğini özündə əks etdirir;

6.1.4. Diskontlaşdırılmış dəyər:

6.1.4.1. Aktivlərin diskontlaşdırılmış dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onların iş fəaliyyətinin adi gedişində əmələ gətirməsi gözlənilən gələcək xalis pul vəsaiti daxilolmalarının cari diskontlaşdırılmış dəyərini özündə əks etdirir;

6.1.4.2. Öhdəliklərin diskontlaşdırılmış dəyər əsasında qiymətləndirilməsi iş fəaliyyətinin adi gedişində onların ödənilməsini təmin etmək üçün tələb edilməsi gözlənilən gələcək xalis pul vəsaiti xaricolmalarının cari diskontlaşdırılmış dəyərini özündə əks etdirir;

6.1.5. Ədalətli dəyər:

6.1.5.1. Aktivlərin ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onların qiymətləndirilmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında normal şərtlər çərçivəsində aktivin satılmasına görə alına bilən qiyməti özündə əks etdirir;

6.1.5.2. Öhdəliklərin ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilməsi onların qiymətləndirilmə tarixinə bazar iştirakçıları arasında normal şərtlər çərçivəsində öhdəliyin ötürülməsinə görə ödənilə bilən qiyməti özündə əks etdirir.

6.2. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı ilkin dəyər əsas qiymətləndirmə metodu kimi qəbul edilir. Bu metod, digər qiymətləndirmə metodları ilə birgə istifadə edilir.

Fəsil 3. İlkin uçot sənədlərinin və mühasibat uçotu registrlərinin tərtibi

7. İlkin uçot sənədlərinin və mühasibat uçotu registrlərinin tərtibi qaydası

7.1. Mühasibat uçotu subyektləri Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilmiş ilkin uçot sənədlərinin və uçot registrlərinin formalarından istifadə edir. Təsərrüfat əməliyyatlarının baş verməsi faktını əks etdirən ilkin uçot sənədləri mühasibat uçotu registrlərində yazılışlar üçün əsas hesab olunur.

7.2. İlkin uçot sənədləri özündə sənədin (formanın) adı, nömrəsi, kodu, tərtib edilmə yeri, tarixi, sənədi tərtib edən mühasibat uçotu subyektinin adı, təsərrüfat

əməliyyatlarının məzmunu, məsul şəxslərin vəzifələri, soyadı, adı, atasının adı, şəxsi imzaları kimi zəruri rekvizitlər əks etdirir. Əməliyyatların xarakterindən və mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ilkin uçot sənədlərinə digər əlavə rekvizitlərin daxil edilməsinə yol verilir.

7.3. İlkin uçot sənədləri əməliyyatların baş verdiyi anda, bu mümkün olmadıqda isə əməliyyatlar başa çatdıqdan sonra tərtib edilməlidir.

7.4. Sənədlərin keyfiyyətli tərtibatı, onların vaxtında mühasibat uçotunda əks etdirilməsi üçün müəyyən edilmiş müddətlərdə təqdim edilməsi, sənədlərdəki məlumatların doğruluğu həmin sənədləri tərtib etmiş və imzalamış şəxslər tərəfindən təmin edilir.

7.5. İlkin uçot sənədlərinə əsasən məlumatları işləyib qaydaya salmaq və onlara nəzarət etmək üçün icmal uçot sənədləri hazırlanmalıdır.

7.6. Uçot registrlərində qeydlər üçün əsas sayılan sənədlər qrafiklə müəyyən edilmiş vaxtlarda mühasibatlığa təhvil verilməlidir.

7.7. Pul vəsaitlərinin, material qiymətlilərinin və başqa əmlakların qəbul-təhviyi ilə əlaqədar əməliyyatlar ilkin uçot sənədləri əsasında həyata keçirilən zaman iştirak edən hüquqi şəxsin nümayəndələrinə və ya fiziki şəxslərə sənədləşmənin bir nüsxəsi verilir. Əməliyyatda iştirak edənləri sənədlərin surəti ilə təmin etmək mühasibat uçotu subyektində bu əməliyyatı rəsmiləşdirənin öhdəsinə düşür.

7.8. Mühasibat uçotunda əks etdirilməli olan uçota qəbul edilmiş ilkin uçot sənədlərindəki məlumatlar mühasibat uçotu subyekt tərəfindən yığılır və sistemləşdirilir. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən müəyyən dövr ərzində aparılmış təsərrüfat əməliyyatları haqqında məlumatlar uçot registrlərindən qruplaşdırılmış şəkildə mühasibat uçotu hesablarına köçürülür.

7.9. İlkin uçot sənədlərində (ciddi hesabat blankları, kassa və bank sənədləri istisna olmaqla) və uçot registrlərində qeydsiz düzəlişlərə yol verilmir. Səhvlərin düzəlişi düzəlişin tarixi göstərilməklə həmin sənədi imza etmiş şəxslərin imzası ilə təsdiq edilməlidir.

7.10. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən mühasibat uçotunun aparılması memorial-order forması, jurnal-order forması və ya digər formalar əsasında əllə və ya avtomatlaşdırılmış rejimdə həyata keçirilir. Sintetik uçotun memorial order forması Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 18 yanvar 2016-cı il tarixli Q-02 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun olaraq memorial order forması əsasında sintetik uçotun aparılması Qaydası"na uyğun həyata keçirilir.

7.11. Elektron məlumat daşıyıcıları vasitəsi ilə mühasibat uçotu registrlərini tərtib edən mühasibat uçotu subyektləri, uçot məlumatlarının vaxtında daxil edilməsi, istifadəsi və qorunması üçün mühasibatlığı müasir uçot texnikası və texniki vasitələrlə təmin etməlidir.

7.12. Azərbaycan Respublikası ərazisində fəaliyyət göstərən mühasibat uçotu subyektləri mühasibat uçotu registrlərini Azərbaycan dilində aparmalıdır. Xaricdə fəaliyyət göstərən mühasibat uçotu subyektinin Azərbaycan dilindəki mühasibat uçotu registrləri bu xarici ölkələrin qanunvericiliyi ilə müəyyən olunmuş tələblər əsasında xarici dillərə tərcümə edilə bilər.

7.13. Əllə tərtib olunan mühasibat kitablarında səhifələr nömrələnir. Kitabın son səhifəsində səhifələrin yekun sayı göstərilməklə mühasibat uçotu subyektinin baş mühasibi və bu mühasibat uçotu subyektinin rəhbəri tərəfindən təyin edilmiş digər mühasibatlıq işçisinin imzası ilə təsdiq edilir və möhürlənir. Hər kitabda mühasibat uçotu subyektinin, mərkəzi mühasibatlığın adı və kitabın açıldığı tarix yazılır. Kitabda açılmış subhesabların adı olmalıdır. Müəyyən bir subhesab üzrə yazılışlar kitabın digər səhifəsinə köçürülərkən, həmin subhesab üzrə başlıqda, yeni səhifənin nömrəsi göstərilməklə yazılışın köçürülməsi haqqında qeyd edilir.

7.14. Hesabat dövrü başa çatdıran zaman mühasibat uçotu kitablarında boş səhifələr növbəti hesabat dövrünün əməliyyatlarının yazılışları üçün istifadə oluna bilər.

Mühasibat uçotunun registrlərində yazılışlar ilkin uçot sənədlərinə əsasən qələmlə və ya avtomatlaşdırılmış üsulla aparılır. Mühasibat uçotunun registrləri həmçinin kompyuterlə və ya müasir hesablama texnikası vasitəsi ilə tərtib edilir. Hər ayın sonunda analitik uçot registrlərində dövriyyənin yekunu hesablanır və subhesablar üzrə qalıqlar çıxarılır. İlin əvvəlinə olan dövriyyə balansının məlumatları (qalıqları) hesabat dövründən əvvəlki dövrün sonuna təsdiq edilmiş yekun balansının məlumatlarına uyğun olmalıdır. Hesabat ilinin əvvəlinə dövriyyə balansının məlumatları dəyişilərsə onun səbəbləri aydınlaşdırılmalıdır.

7.15. İlkin sənədlər, uçot registrləri və maliyyə hesabatları arxivə təhvil verilənə qədər mühasibatlıqda xüsusi yerlərdə və ya baş mühasib tərəfindən məsul edilmiş şəxslərin cavabdehliyi altında bağlı rəflərdə mühafizə olunur. Mühasibat sənədləri mühasibat uçotu subyektlərinin mühasibat arxivində müəyyən olunmuş müddət ərzində mühafizə olunur. Mühafizə müddəti bitdikdən sonra mühasibat sənədləri müəyyən olunmuş qaydada müvafiq dövlət arxivinə təhvil verilir. Sənədlərin arxivə təhvil verilməsini və ya qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq ləğv edilməsini təsdiq edən aktlar mühasibatlıqda daimi mühafizə edilməlidir. Mühasibat uçotu subyektlərinin ilkin uçot sənədləri, uçot registrləri, maliyyə hesabatları istintaq orqanları, prokurorluq və məhkəmə tərəfindən ibtidai istintaq üçün Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyinə müvafiq olaraq bu orqanların qərarı əsasında götürülə bilər. Sənədlər götürülən zaman protokol tərtib edilir, protokolun surəti iltizam almaqla mühasibat uçotu subyektinin müvafiq vəzifəli şəxsinə verilir. Sənədləri götürən orqanların razılığı və nümayəndələrinin iştirakı ilə mühasibat uçotu subyektlərinin müvafiq vəzifəli şəxsləri sənədlərin götürülməsi tarixi və əsasını göstərməklə onların surətini çıxara bilərlər. İlkin uçot sənədlərinin, uçot registrlərinin və maliyyə hesabatlarının itməsi hallarında mühasibat uçotu subyektinin rəhbərinin əmri ilə bu halların səbəblərini araşdıran komissiya yaradılır. Komissiyanın işinin nəticəsi mühasibat uçotu subyektinin rəhbəri tərəfindən təsdiq olunan aktla rəsmiləşdirilir. Aktın surəti yuxarı təşkilatlara (mövcud olduqda) göndərilir.

Fəsil 4. Mühasibat uçotu xidmətinin təşkili

8. Mühasibat uçotu xidməti

8.1. Mühasibat uçotu subyektlərinin mühasibat uçotu bu mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən təşkil edilmiş mühasibatlıqlar, mərkəzi mühasibatlıqlar və ya mühasibat uçotu xidmətini göstərən sahibkarlıq subyektləri tərəfindən həyata keçirilir. Mühasibat uçotu subyektlərinin mühasibatlıqları və ya bu mühasibat uçotu subyektlərinin aparatlarının tərkibində təşkil edilmiş mərkəzi mühasibatlıqlar illik maliyyə hesabatlarını tərtib və təqdim etməlidir.

8.2. Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə əsasən ləğv edilən mühasibat uçotu subyektinin ləğvi haqqında qərar qəbul olunarkən müəyyən edilmiş tarixə mühasibat uçotu subyekti üzrə ləğv komissiyası yekun maliyyə hesabatlarını və yekun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarını tərtib edir. Mühasibat uçotu subyektinin əmlakı ləğv komissiyasının müəyyən olunmuş qaydada təyin etdiyi qiymətlərlə uçota alınır. Ümidsiz borclar və zərərlər yekun maliyyə hesabatlarına və yekun birləşdirilmiş (konsolidə edilmiş) maliyyə hesabatlarına daxil edilmir. Ləğv olunan mühasibat uçotu subyektinin öhdəlikləri dəqiqləşdirilərək yekun "Maliyyə vəziyyəti haqqında" hesabatda əks etdirilir və "Əhəmiyyətli uçot siyasətləri və izahlı qeydlər"də ödəniş günündən başlayaraq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi xronoloji ardıcılıqla bölgü üzrə göstərilir.

8.3. Mühasibat uçotu subyektlərində təşkil edilmiş mühasibatlıqlar, mərkəzi mühasibatlıqlar və ya mühasibat uçotu xidmətini göstərən sahibkarlıq subyektləri vasitəsi ilə aşağıdakı işlər (xidmətlər) həyata keçirilir:

8.3.1. mühasibat uçotunun aparılması üzrə Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin tələblərinə riayət etmək;

8.3.2. mühasibat uçotunun aparılmasını həyata keçirmək;

8.3.3. mühasibat uçotunu ilkin uçot sənədləri əsasında, mühasibat uçotu registrlərini tərtib etməklə fasiləsiz həyata keçirmək;

8.3.4. maliyyə, vergi və digər hesabatların tam və vaxtında təqdim olunmasını təmin etmək;

8.3.5. kommersiya sirri hesab edilən məlumatları məxfi saxlamaq;

8.3.6. müvafiq vəsaitlərin təyinatı üzrə istifadə edilməsini həyata keçirmək;

8.3.7. aktiv, öhdəlik, kapital, gəlir və xərclərin uçotunun həyata keçirilməsini təmin etmək.

8.4. Baş mühasib və ya mühasibat uçotu xidmətinin rəhbərinin hüquqları aşağıdakılardan ibarətdir:

8.4.1. mühasibat uçotunun aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtibi zamanı bütün mühasibat sənədlərini (bank sənədləri, kassa mədaxil və məxaric orderləri, ödəniş üçün kassaya təqdim edilən əmək haqqı üzrə ödəniş cədvəlləri və digər mühasibat sənədləri) ikinci imza etmək hüququna malikdir;

8.4.2. ayrı-ayrı mühasibat uçotu subyektinin tərkibinə daxil olan bölmələrdən, həmçinin mərkəzi mühasibatlıq tərəfindən xidmət olunan mühasibat uçotu subyektlərindən mühasibat uçotu və nəzarət üçün lazımi sənədləri vaxtında mühasibatlığa (mərkəzi mühasibatlığa) təhvil verilməsini tələb edir.

8.5. Baş mühasibin və ya baş mühasib olmadıqda xüsusi sərəncamla imza etmək səlahiyyəti verilmiş mühasibatlıq işçisinin imzası olmayan sənədlər etibarsız hesab edilir və icra üçün qəbul edilmir. Baş mühasib və ya mühasibat uçotu xidmətinin rəhbəri aşağıdakı vəzifələri həyata keçirir:

8.5.1. mühasibat uçotunun aparılmasına və maliyyə hesabatlarının müəyyən edilmiş müddətlərdə tərtib və təqdim edilməsinə rəhbərlik edir və öz sistemində daxil olan qurumların (idarələrin, şöbələrini) mühasibat uçotu xidmətinin icrasını təmin edir;

8.5.2. hər bir işçinin öz vəzifələrini bilməsi üçün mühasibatlığın işçilərinin xidməti vəzifələrini müəyyən edir;

8.5.3. mühasibatlıqda və mərkəzi mühasibatlıqda işçilər arasında xidməti vəzifələrin bölgüsü zamanı işin həcmindən və funksional əlamətlərindən asılı olaraq müvafiq işçi qruplarının yaradılmasını təşkil edir. Bu qruplar mühasibat uçotu subyektinin mühasibat uçotunun əməliyyatları üzrə bütün ilkin sənədləşmələrin tərtibini, maddi məsul şəxslərdə olan maddi qiymətlilərin uçotunun aparılmasını və vəzifələrin bölgüsü zamanı nəzərdə tutulmuş digər işlərin yerinə yetirilməsini təmin edir;

8.5.4. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin Kollegiyasının 16 iyul 2013-cü il tarixli Q-17 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Aktivlərin və öhdəliklərin inventarizasiyası Qaydaları"nın tələblərinə uyğun olaraq inventarizasiyanın aparılmasını təmin edir;

8.5.5. sənədlərlə işləyən dövrdə onların qorunub saxlanılmasının təmin edilməsinə və vaxtında arxivə verilməsinə məsuliyyət daşıyır;

8.5.6. kassa kitabının düzgün tərtib edilməsinə və kassa əməliyyatlarının aparılmasına nəzarət edir.

Fəsil 5. Beynəlxalq və Milli Standartlara uyğun olaraq müəyyən edilmiş mühasibat uçotu

9. Beynəlxalq və Milli Standartlara uyğun olaraq müəyyən edilmiş mühasibat uçotunun Hesablar Planının konseptual əsasları

9.1. Beynəlxalq və Milli Standartların tələblərinə cavab verən mühasibat uçotunun Hesablar Planı bu Standartlara əsaslanan ehtimallar (prinsiplər), maliyyə hesabatlarının keyfiyyət xüsusiyyətləri və maliyyə hesabatları elementlərinin qiymətləndirmə

metodlarına uyğun olaraq hazırlanmış və təsdiq edilmişdir. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən tərtib olunan “Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat”da digər maliyyə hesabatlarından fərqli olaraq informasiya Hesablar Planı vasitəsi ilə daha dolğun təqdim edilir. Hesablar Planı maliyyə hesabatları elementlərinin qruplaşdırılması və dəyər ifadəsində vəziyyətinin əks etdirilməsi üçün nəzərdə tutulur. Hesablar Planı artan likvidlik dərəcəsi qaydasında düzülür. Hesablar Planında mühasibat uçotunun hesabatlarının nömrəsi, o cümlədən sintetik hesabatların nömrəsi 3 rəqəmdən, subhesabatların nömrəsi 4, 5 və ya daha çox rəqəmdən ibarət olmaqla müəyyən edilir. Nömrənin birinci rəqəmi aid olduğu bölməni, ikinci rəqəm aid olduğu maddəni, üçüncü rəqəm aid olduğu sintetik hesabatı, dördüncü, beşinci və sonrakı rəqəmlər isə sintetik hesabatın müvafiq subhesabatlarını göstərir. Hesablar Planında təhlilin, nəzarətin aparılması və maliyyə hesabatlarının tərtib olunması tələblərindən asılı olaraq müəyyən olunmuş subhesablardan istifadə edilir. Mühasibat uçotu subyekti təsdiq olunmuş uçot siyasətinə uyğun olaraq istifadə etdiyi hesabat planına əlavə subhesabatlar daxil etmək hüququna malikdir.

9.2. Mühasibat uçotu subyektləri maliyyə hesabatlarının tərtib olunması üçün mühasibat uçotunun aparılması zamanı bu Qaydalarla müəyyən edilmiş Hesablar Planından istifadə etməlidir.

9.3. “Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat”ın müvafiq maddələrində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən hesabat dövrünün sonuna sintetik hesabatların yekunlaşdırılmış qalıqları əks etdirilir.

9.4. Mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyəti ilə bağlı baş vermiş maliyyə-təsərrüfat əməliyyatları vahid Hesablar Planı (sintetik hesabatları, subhesabatları) vasitəsi ilə müvafiq maliyyə hesabatlarında əks etdirilir. Sintetik hesabatları maliyyə hesabatlarının elementlərinin (aktivlərin, öhdəliklərin və kapitalın, habelə gəlir və xərclərin) müəyyən edilmiş növlər və əlamətlər üzrə ümumiləşdirilmiş informasiyasının qruplaşdırılmasını təmin edir. Sintetik hesabatın bir hissəsini təşkil edən subhesabat özündə qruplaşdırılmış analitik uçot məlumatlarını əks etdirməklə, göstərilən sintetik hesabatda maliyyə hesabatlarının elementləri barədə ümumiləşdirilmiş informasiyanı açıqlayır.

9.5. Bu Qaydalarla müəyyən edilən Hesablar Planı mühasibat uçotu subyektlərinin iş xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Hesabat Planı aşağıdakı bölmələrdən ibarətdir:

- 9.5.1. Bölmə 1. “Uzunmüddətli aktivlər”;
- 9.5.2. Bölmə 2. “Qısamüddətli aktivlər”;
- 9.5.3. Bölmə 3. “Kapital”;
- 9.5.4. Bölmə 4. “Uzunmüddətli öhdəliklər”;
- 9.5.5. Bölmə 5. “Qısamüddətli öhdəliklər”;
- 9.5.6. Bölmə 6. “Gəlirlər”;
- 9.5.7. Bölmə 7. “Xərclər”;
- 9.5.8. Bölmə 8. “Mənfəətlər (zərərlər)”;
- 9.5.9. Bölmə 9. “Mənfəət vergisi”.

Mühasibat uçotu subyektləri üçün Hesabat Planı

Maliyyə hesabatının bölməsi/ maddəsi	Hesabatın №si	Subhesabatın №si	Adı
1			Uzunmüddətli aktivlər
10			Qeyri-maddi aktivlər
	101		Qeyri-maddi aktivlərin dəyəri
		101-1	Təcrübə-konstruktor işlərinin dəyəri
		101-2	Ticarət markalarının dəyəri

		101-3	Proqram təminatının dəyəri
		101-4	Patentlərin dəyəri
		101-5	Müəllif hüquqlarının dəyəri
		101-6	Lisensiyaların dəyəri
		101-7	Qudvilin dəyəri
		101-8	Digər qeyri-maddi aktivlərin dəyəri
	102		Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri
		102-1	Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-1	Təcrübə-konstruktor işləri üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-2	Ticarət markaları üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-3	Proqram təminatı üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-4	Patentlər üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-5	Müəllif hüquqları üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-6	Lisensiyalar üzrə yığılmış amortizasiya
		102-1-7	Digər qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya
		102-2	Qeyri-maddi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-1	Təcrübə-konstruktor işləri üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-2	Ticarət markaları üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-3	Proqram təminatı üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-4	Patentlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-5	Müəllif hüquqları üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-6	Lisensiyalar üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-7	Qudvilin qiymətdən düşmə zərərləri
		102-2-8	Digər qeyri-maddi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri
	103		Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-1	Təcrübə-konstruktor işləri ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-2	Ticarət markaları ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-3	Proqram təminatı ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-4	Müəllif hüquqları ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-5	Patentlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-6	Lisensiyalarla bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		103-7	Digər qeyri-maddi aktivlər ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması

11			Torpaq, tikili və avadanlıqlar
	111		Torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri
		111-1	Torpağın dəyəri
		111-2	Tikililərin dəyəri
		111-3	Maşın və avadanlıqların dəyəri
		111-4	Nəqliyyat vasitələrinin dəyəri
		111-5	Digər torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri
	112		Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-1	Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya
		112-1-1	Torpaq üzrə yığılmış amortizasiya
		112-1-2	Tikililər üzrə yığılmış amortizasiya
		112-1-3	Maşın və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya
		112-1-4	Nəqliyyat vasitələri üzrə yığılmış amortizasiya
		112-1-5	Digər torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya
		112-2	Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-2-1	Torpaq üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-2-2	Tikililər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-2-3	Maşın və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-2-4	Nəqliyyat vasitələri üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		112-2-5	Digər torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
	113		Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin kapitalaşdırılması
		113-1	Təyinatı üzrə istismar edilməsi üçün əlavə məsrəflər tələb edən torpaq, tikili və avadanlıqlar
		113-2	Təyinatı üzrə istismara hazır olan torpaq, tikili və avadanlıqlar
		113-3	Tikilməkdə (istehsalatda) olan torpaq, tikili və avadanlıqlar
12			İnvestisiya mülkiyyəti
	121		İnvestisiya mülkiyyətinin dəyəri
		121-1	Torpağın dəyəri
		121-2	Binaların dəyəri
	122		İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri
		122-1	İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya
		122-1-1	Binalar üzrə yığılmış amortizasiya
		122-2	İnvestisiya mülkiyyəti üzrə qiymətdəndüşmə

			zərərləri
		122-2-1	Torpaq üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		122-2-2	Binalar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
	123		İnvestisiya mülkiyyəti ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		123-1	Torpaqla bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
		123-2	Binalarla bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması
13			Bioloji aktivlər
	131		Bioloji aktivlərin dəyəri
		131-1	Bitkilərin dəyəri
		131-2	Heyvanların dəyəri
	132		Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri
		132-1	Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya
		132-1-1	Bitkilər üzrə yığılmış amortizasiya
		132-1-2	Heyvanlar üzrə yığılmış amortizasiya
		132-2	Bioloji aktivlər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		132-2-1	Bitkilər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
		132-2-2	Heyvanlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri
14			Təbii sərvətlər
	141		Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) dəyəri
	142		Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) tükənməsi
15			İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar
	151		Asılı müəssisələrə investisiyalar
	152		Birgə müəssisələrə investisiyalar
	153		Asılı və birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
		153-1	Asılı müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
		153-2	Birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
16			Təxirə salınmış vergi aktivləri
	161		Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri
	162		Digər təxirə salınmış vergi aktivləri
17			Uzunmüddətli debitor borcları
	171		Alicılar və sifarişçilərin uzunmüddətli debitor borcları
	172		Törəmə (asılı) müəssisələrin uzunmüddətli debitor borcları
	173		Əsas idarəetmə heyətinin uzunmüddətli debitor borcları
	174		İcarə üzrə uzunmüddətli debitor borcları
		174-1	
		174-2	Əməliyyat icarəsi üzrə uzunmüddətli debitor borcları

	175		Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli debitor borcları
	176		Faizlər üzrə uzunmüddətli debitor borcları
	177		Digər uzunmüddətli debitor borcları
18			Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri
	181		Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar
	182		Verilmiş uzunmüddətli borclar
	183		Digər uzunmüddətli investisiyalar
	184		Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərini azalmasına görə düzəlişlər
19			Sair uzunmüddətli aktivlər
	191		Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
		191-1	Satışın maya dəyəri xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
		191-2	Kommersiya xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
		191-3	İnzibati xərclər üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
		191-4	Maliyyə xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
	192		Verilmiş uzunmüddətli avanslar
	193		Digər uzunmüddətli aktivlər
2			Qısamüddətli aktivlər
20			Ehtiyatlar
	201		Material ehtiyatları
		201-1	Xammal
		201-2	Materiallar
		201-3	Qablaşdırma materialları
	202		İstehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri
		202-1	İstehsalatda (işdə və xidmətdə) istifadə olunmuş xammal və materiallar
		202-2	İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər
		202-3	İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları
		202-4	İstehsalat (iş və xidmət) aktivlərinin amortizasiya məsrəfləri
		202-5	İstehsalatla (işlə və xidmətlə) bağlı sair məsrəflər
	203		Tikinti müqavilələri üzrə məsrəflər
		203-1	Tikintidə istifadə olunmuş xammal və materiallar
		203-2	Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər
		203-3	Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları
		203-4	Tikintidə istifadə edilən aktivlər üzrə

			amortizasiya məsrəfləri
		203-5	Tikinti ilə bağlı sair məsrəflər
	204		Hazır məhsul
		204-1	İstehsaldan alınan hazır məhsul
		204-2	Kənd təsərrüfatı məhsullarının yığımı üzrə hazır məhsul
	205		Mallar
	206		Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər
	207		Digər ehtiyatlar
	208		Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
21			Qısamüddətli debitor borcları
	211		Alıcılar və sifarişçilərin qısamüddətli debitor borcları
	212		Törəmə (asılı) müəssisələrin qısamüddətli debitor borcları
	213		Əsas idarəetmə heyətinin qısamüddətli debitor borcları
	214		İcarə üzrə qısamüddətli debitor borcları
	215		Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli debitor borcları
	216		Faizlər üzrə qısamüddətli debitor borcları
	217		Digər qısamüddətli debitor borcları
	218		Şübhəli borclar üzrə düzəlişlər
22			Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri
	221		Kassa
	222		Yolda olan pul köçürmələri
	223		Bank hesablaşma hesabları
	224		Tələblərə əsasən açılan digər bank hesabları
	225		Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri
23			Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri
	231		Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar
	232		Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar
	233		Verilmiş qısamüddətli borclar
	234		Digər qısamüddətli investisiyalar
	235		Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər
24			Sair qısamüddətli aktivlər
	241		Əvəzləşdirilən vergilər
		241-1	Əvəzləşdirilən əlavə dəyər vergisi
		241-2	Əvəzləşdirilən aksiz vergisi
	242		Gələcək hesabat dövrünün xərcləri
		242-1	Satışın maya dəyəri xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri
		242-2	Kommersiya xərcləri üzrə gələcək hesabat

			dövlərinin xərcləri
		242-3	İnzibati xərclər üzrə gələcək hesabat dövlərinin xərcləri
		242-4	Maliyyə xərcləri üzrə gələcək hesabat dövlərinin xərcləri
	243		Verilmiş qısamüddətli avanslar
	244		Təhtəhsab məbləğlər
	245		Digər qısamüddətli aktivlər
3			Kapital
30			Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalı
	301		Nizamnamə (nominal) kapitalı
	302		Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi
31			Emissiya gəliri
	311		Emissiya gəliri
		311-1	
		311-2	Emissiya gəliri – imtiyazlı səhmlər
32			Geri alınmış kapital (səhmlər)
	321		Geri alınmış kapital (səhmlər)
		321-1	
		321-2	Geri alınmış kapital - imtiyazlı səhmlər
33			Kapital ehtiyatları
	331		Yenidən qiymətləndirilmə üzrə ehtiyat
	332		Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat
	333		Qanunvericilik üzrə ehtiyat
	334		Nizamnamə üzrə ehtiyat
	335		Digər ehtiyatlar
34			Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)
	341		Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)
	342		Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliklərlə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər
	343		Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)
	344		Elan edilmiş dividendlər
4			Uzunmüddətli öhdəliklər
40			Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	401		Uzunmüddətli bank kreditləri
	402		İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri
	403		Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar
	404		Uzunmüddətli borclar
	405		Geri alınan məhdud tədavül müddətli imtiyazlı səhmlər (uzunmüddətli)
	406		Maliyyə icarəsi üzrə uzunmüddətli öhdəliklər
	407		Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	408		Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan

			öhdəliklər
41			Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
	411		İşdən azad olma ilə bağlı uzunmüddətli müavinətlər və öhdəliklər
	412		Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri
	413		Uzunmüddətli hüquqi öhdəliklər
	414		Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
		414-1	Sığorta müqavilələri üzrə uzunmüddətli öhdəliklər
42			Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri
	421		Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri
	422		Digər təxirə salınmış vergi öhdəliklər
43			Uzunmüddətli kreditör borcları
	431		Malsatan və podratçılara uzunmüddətli kreditör borcları
	432		Törəmə (asılı) cəmiyyətlərə uzunmüddətli kreditör borcları
	433		Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditör borcları
	434		Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditör borcları
	435		Digər uzunmüddətli kreditör borcları
44			Sair uzunmüddətli öhdəliklər
	441		Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri
	442		Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri
		442-1	Əsas əməliyyat gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri
		442-2	Maliyyə gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri
	443		Alınmış uzunmüddətli avanslar
	444		Uzunmüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar
	445		Digər uzunmüddətli öhdəliklər
5			Qısamüddətli öhdəliklər
50			Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	501		Qısamüddətli bank kreditləri
		501-1	Bank overdraftı
	502		İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri
	503		Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar
	504		Qısamüddətli borclar
	505		Geri alınan məhdud tədavül müddətli imtiyazlı səhmlər (qısamüddətli)
	506		Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər
	507		Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər

51			Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
	511		İşdən azad olma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər
	512		Qısamüddətli zamanət öhdəlikləri
	513		Qısamüddətli hüquqi öhdəliklər
	514		Mənfəətdə iştirak planı və müavinət planları
	515		Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər
		515-1	Sığorta müqavilələri üzrə qısamüddətli öhdəliklər
52			Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər
	521		Vergi öhdəlikləri
	522		Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər
	523		Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər
53			Qısamüddətli kreditör borcları
	531		Malsatan və podratçılara qısamüddətli kreditör borcları
	532		Tөрөmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli kreditör borcları
	533		Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar
	534		Dividendlərin ödənilməsi üzrə təsisçilərə kreditör borcları
	535		İcarə üzrə qısamüddətli kreditör borcları
		535-1	Maliyyə icarəsi üzrə qısamüddətli kreditör borcları
		535-2	Əməliyyat icarəsi üzrə qısamüddətli kreditör borcları
	536		Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli kreditör borcları
	537		Faizlər üzrə qısamüddətli kreditör borcları
	538		Digər qısamüddətli kreditör borcları
54			Sair qısamüddətli öhdəliklər
	541		Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri
	542		Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri
		542-1	Əsas əməliyyat gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrünün gəlirləri
		542-2	Maliyyə gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrünün gəlirləri
	543		Alınmış qısamüddətli avanslar
	544		Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar
	545		Digər qısamüddətli öhdəliklər
6			Gəlirlər
60			Əsas əməliyyat gəlirləri
	601		Satış
		601-1	Malların satışı
		601-2	Xidmətlərin göstərilməsi və işlərin görülməsi

			üzrə gəlir
		601-3	Tikinti müqavilələri üzrə gəlir
		601-4	Royalti gəliri
		601-5	Əməliyyat icarəsi üzrə gəlir
		601-6	Digər əsas əməliyyat gəliri
	602		Satılmış malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması
	603		Verilmiş güzəştlər
61			Sair əməliyyat gəlirləri
	611		Sair əməliyyat gəlirləri
		611-1	Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər
		611-2	Yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər
		611-3	Əvəzsiz olaraq alınmış aktivlər
		611-4	Cərimələr və digər oxşar ödənişlər
		611-5	Keçmiş illər üzrə gəlirlər
		611-6	Ümitsiz borcların bərpası
		611-7	Silinmiş ehtiyatların bərpası
		611-8	Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər
		611-9	Aktivlərin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması hallarında üçüncü tərəfdən gözlənilən kompensasiya
		611-10	Digər əməliyyat gəlirləri
62			Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər
	621		Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər
63			Maliyyə gəlirləri
	631		Maliyyə gəlirləri
		631-1	Faiz gəliri
		631-2	Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri
		631-3	Maliyyə icarəsi üzrə gəlir
		631-4	Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məzənnə gəliri
		631-5	Digər maliyyə gəlirləri
64			Fövqəladə gəlirlər
	641		Fövqəladə gəlirlər
7			Xərclər
70			Satışın maya dəyəri üzrə xərclər
	701		Satışın maya dəyəri üzrə xərclər
		701-1	İşlərin (xidmətlərin) maya dəyəri üzrə xərclər
		701-2	Tikinti müqavilələri üzrə maya dəyəri xərcləri
		701-3	Satılmış malların (hazır məhsulun) balans dəyəri
		701-4	Sair satışın maya dəyəri xərcləri
71			Kommersiya xərcləri

	711		Kommersiya xərcləri
		711-1	Kommersiya xərcləri kimi tanınan xammal və material xərcləri
		711-2	Kommersiya xərcləri kimi tanınan işçi heyəti üzrə xərclər
		711-3	Kommersiya xərcləri kimi tanınan işçi heyəti üzrə xərclərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları
		711-4	Kommersiya xərcləri kimi tanınan aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri
		711-5	Kommersiya xərcləri kimi tanınan digər xərclər
72			İnzibati xərclər
	721		İnzibati xərclər
		721-1	İnzibati məqsədlər üçün istifadə olunmuş xammal və material xərcləri
		721-2	İnzibati işçi heyəti üzrə xərclər
		721-3	İnzibati işçi heyəti üzrə xərclərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları
		721-4	İnzibati məqsədlər üçün istifadə olunan aktivlərin amortizasiya xərcləri
		721-5	İnzibati məqsədlərlə bağlı digər xərclər
73			Sair əməliyyat xərcləri
	731		Sair əməliyyat xərcləri
		731-1	Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin xaricolması üzrə xərclər
		731-2	Yenidən qiymətləndirilmədən xərclər
		731-3	Qiymətdən düşmə üzrə xərclər
		731-4	Cərimələr və digər oxşar ödənişlər
		731-5	Keçmiş illər üzrə xərclər
		731-6	Şübhəli və ümitsiz borclar üzrə xərclər
		731-7	Aktivlərin dəyərinin azalması üzrə düzəlişlər
		731-8	Məzənnə xərcləri
		731-9	Əvəzsiz olaraq verilmiş aktivlər
		731-10	Digər əməliyyat xərcləri
74			Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər
	741		Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər
75			Maliyyə xərcləri
	751		Maliyyə xərcləri
		751-1	Faiz xərcləri
		751-2	Konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə faiz xərcləri
		751-3	↓
		751-4	↓
		751-5	↓
76			Fövqəladə xərclər
	761		Fövqəladə xərclər

8			Mənfəətlər (zərərlər)
80			Ümumi mənfəət (zərər)
	801		Ümumi mənfəət (zərər)
81			Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay
	811		Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay
9			Mənfəət vergisi
90			Mənfəət vergisi
	901		Cari mənfəət vergisi üzrə xərclər
	902		Təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə xərclər

Fəsil 6. Hesablar Planında Bölmə 1. “Uzunmüddətli aktivlər”ə daxil olan hesablar

10 Uzunmüddətli aktivlər

10.1. “Uzunmüddətli aktivlər” bölməsi mühasibat uçotu subyekti tərəfindən nəzarət edilən və gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə edilməsi gözlənilən istehsal, iş və xidmət prosesində bir ildən artıq müddətə istifadəsi müəyyən olunan aktivlər barədə məlumatların ümumiləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

- 10.1.1. 10 - “Qeyri-maddi aktivlər”;
- 10.1.2. 11 - “Torpaq, tikili və avadanlıqlar”;
- 10.1.3. 12 - “İnvestisiya mülkiyyəti”;
- 10.1.4. 13 - “Bioloji aktivlər”;
- 10.1.5. 14 - “Təbii sərvətlər”;
- 10.1.6. 15 - “İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar”;
- 10.1.7. 16 - “Təxirə salınmış vergi aktivləri”;
- 10.1.8. 17 - “Uzunmüddətli debitor borcları”;
- 10.1.9. 18 - “Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri”;
- 10.1.10. 19 - “Sair uzunmüddətli aktivlər”.

11. Qeyri-maddi aktivlərin uçotu

11.1. Qeyri-maddi aktivlərin uçotu Hesablar Planının 10-cu maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə uzun müddət istifadə edilən, fiziki formaya malik olmayan və müəyyən edilə bilən digər qeyri-pul (qeyri-monetar) aktivlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Tanınma meyarına uyğun olaraq qeyri-maddi aktivlər kimi tanınan aktivlər ilkin olaraq ilkin dəyəri əsasında uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

- 11.1.1. 101 Nöli “Qeyri-maddi aktivlərin dəyəri”;
- 11.1.2. 102 Nöli “Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri”;
- 11.1.3. 103 Nöli “Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitalaşdırılması”.

11.3. 101 Nöli “Qeyri-maddi aktivlərin dəyəri” hesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

- 11.3.1. 101-1 “Təcrübə-konstruktor işlərinin dəyəri”;
- 11.3.2. 101-2 “Ticarət markalarının dəyəri”;
- 11.3.3. 101-3 “Proqram təminatının dəyəri”;
- 11.3.4. 101-4 “Patentlərin dəyəri”;

- 11.3.5. 101-5 "Müəllif hüquqlarının dəyəri";
- 11.3.6. 101-6 "Lisensiyaların dəyəri";
- 11.3.7. 101-7 "Qudvilin dəyəri";
- 11.3.8. 101-8 "Digər qeyri-maddi aktivlərin dəyəri".
- 11.4. 101-1 Nəli "Təcrübə-konstruktor işlərinin dəyəri" subhesabında təcrübə-konstruktor işləri üzrə yaradılmış qeyri-maddi aktivlərin dəyəri əks etdirilir.
- 11.5. 101-2 Nəli "Ticarət markalarının dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu ticarət markalarının dəyəri əks etdirilir.
- 11.6. 101-3 Nəli "Proqram təminatının dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan əldə edilmiş və ya yaradılmış proqram təminatlarının dəyəri əks etdirilir.
- 11.7. 101-4 Nəli "Patentlərin dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin sahib olduğu patentlərin dəyəri əks etdirilir.
- 11.8. 101-5 Nəli "Müəllif hüquqlarının dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu müəllif hüquqlarının dəyəri uçota alınır.
- 11.9. 101-6 Nəli "Lisensiyaların dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin əldə etdiyi lisensiyaların dəyəri əks etdirilir.
- 11.10. 101-7 Nəli "Qudvilin dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektlərinin birləşdirilməsi nəticəsində yaranan qudvilin dəyəri əks etdirilir.
- 11.11. 101-8 Nəli "Digər qeyri-maddi aktivlərin dəyəri" subhesabında 101-1-ci-101-7-ci subhesablarda göstərilməyən digər qeyri-maddi aktivlərin dəyəri uçota alınır.
-
- 11.13. 102 Nəli "Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri" hesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:
 - 11.13.1. 102-1 Nəli "Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.13.2. 102-2 Nəli "Qeyri-maddi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri".
- 11.14. 102-1 Nəli "Qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya" subhesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:
 - 11.14.1. 102-1-1 Nəli "Təcrübə-konstruktor işləri üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.2. 102-1-2 "Ticarət markaları üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.3. 102-1-3 Nəli "Proqram təminatı üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.4. 102-1-4 Nəli "Patentlər üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.5. 102-1-5 Nəli "Müəllif hüquqları üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.6. 102-1-6 Nəli "Lisensiyalar üzrə yığılmış amortizasiya";
 - 11.14.7. 102-1-7 Nəli "Digər qeyri-maddi aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya".
- 11.15. 102-2 Nəli "Qeyri-maddi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri" subhesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:
 - 11.15.1. 102-2-1 Nəli "Təcrübə-konstruktor işləri üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.2. 102-2-2 Nəli "Ticarət markaları üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.3. 102-2-3 Nəli "Proqram təminatı üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.4. 102-2-4 Nəli "Patentlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.5. 102-2-5 Nəli "Müəllif hüquqları üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.6. 102-2-6 Nəli "Lisensiyalar üzrə qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.7. 102-2-7 Nəli "Qudvilin qiymətdən düşmə zərərləri";
 - 11.15.8. 102-2-8 Nəli "Digər qeyri-maddi aktivlər üzrə qiymətdən düşmə zərərləri".
-
- 11.17. 103 Nəli "Qeyri-maddi aktivlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması" hesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:
 - 11.17.1. 103-1 Nəli "Təcrübə-konstruktor işləri ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması";
 - 11.17.2. 103-2 Nəli "Ticarət markaları ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması";
 - 11.17.3. 103-3 Nəli "Proqram təminatı ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması";
 - 11.17.4. 103-4 Nəli "Patentlərlə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması";
 - 11.17.5. 103-5 Nəli "Müəllif hüquqları ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması";

11.17.7. 103-7 "Digər qeyri-maddi aktivlər ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması".

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525

11.34.1. yığılmış amortizasiyanın aktivin ilkin dəyərilə müxabirləşərək sıfıra bərabər

11.34.2. yenidən qiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyərinin artımına 101 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

11.35. Aktivin ilkin dəyərinin və yığılmış amortizasiya məbləğinin proporsional şəkildə düzəldilməsi üsulunun tətbiqi zamanı onun ilkin dəyəri xalis balans dəyərinin yenidən qiymətləndirilməsinə uyğun şəkildə dəyişdirilir. İlkin dəyər bazar qiymətinə istinadən və ya xalis balans dəyərinin dəyişikliyi qədər proporsional şəkildə düzəldilir. Yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya elə şəkildə düzəldilməlidir ki, o bütün yığılmış qiymətdən düşmə zərərlərini nəzərə almaqla ilkin dəyərlə xalis balans dəyəri arasında fərqlə bərabər olsun. Bu halda aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

11.35.1. yenidən qiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyərinin artımına 101 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

11.35.2. yığılmış qiymətdəndüşmə zərərləri nəzərə alınmaqla, yığılmış amortizasiya üzrə düzəlişə 101 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 102 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

11.45. Qeyri-maddi aktivlər maliyyə icarəsinə verildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

11.45.1. maliyyə icarəsinə verilmiş aktivin ilkin dəyərinə 174, 214 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 101 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

11.45.2. maliyyə icarəsinə verilmiş aktivə hesablanmış amortizasiya məbləğinə, habelə qiymətdəndüşmə zərərinə 102 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 174, 214 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

12. Torpaq, tikili və avadanlıqların uçotu

12.1. Torpaq, tikili və avadanlıqların uçotu Hesablar Planının 11-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə istifadə müddəti bir ildən artıq olan və istehsalda və ya mal-materialların çatdırılmasında, xidmətlərin göstərilməsində, habelə inzibati məqsədlər üçün istifadə edilməsi və digər tərəflərə icarəyə verilməsi üçün nəzərdə tutulan maddi aktivlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Torpaq, tikili və avadanlıqların tanınma meyarına cavab verən aktivlər ilkin olaraq ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

12.1.1. 111 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri";

12.1.2. 112 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.1.3. 113 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin kapitalaşdırılması".

12.3. 111 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

12.3.1. 111-1 "Torpağın dəyəri";

12.3.2. 111-2 "Tikililərin dəyəri";

12.3.3. 111-3 "Maşın və avadanlıqların dəyəri";

12.3.4. 111-4 "Nəqliyyat vasitələrinin dəyəri";

12.3.5. 111-5 "Digər torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri".

12.4. 111-1 "Torpağın dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan torpaq sahələrinin dəyəri əks etdirilir.

12.5. 111-2 "Tikililərin dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan tikililərin (binalar və onların struktur komponentləri, qurğular (tikililər) və onların struktur komponentləri, ötürücü qurğular və onların struktur komponentlərinin) dəyəri əks etdirilir.

12.6. 111-3 "Maşın və avadanlıqların dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin sahib olduğu, habelə istehsal və xidmət prosesində iştirak edən bütün növ maşın və avadanlıqlarının dəyəri əks etdirilir.

12.7. 111-4 "Nəqliyyat vasitələrinin dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar əldə edilmiş hava nəqliyyatı vasitələrinin, dəmiryol nəqliyyatı vasitələrinin, su nəqliyyatı vasitələrinin, xidmət nəqliyyatlarının, istehsalat nəqliyyatlarının, avtomobil nəqliyyatlarının və idman nəqliyyatlarının dəyəri uçota alınır.

12.8. 111-5 "Digər torpaq, tikili və avadanlıqlarının dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin sahib olduğu, habelə istehsal və xidmət prosesində iştirak edən digər torpaq, tikili və avadanlıqların dəyəri əks etdirilir.

12.9. 112 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə amortizasiya məbləğlərinin və qiymətdən düşmə zərərlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

12.10. 112 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

12.10.1. 112-1 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.1.1. 112-1-1 Nəli "Torpaq üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.1.2. 112-1-2 Nəli "Tikililər üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.1.3. 112-1-3 Nəli "Maşın və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.1.4. 112-1-4 Nəli "Nəqliyyat vasitələri üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.1.5. 112-1-5 Nöli "Digər torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yığılmış amortizasiya";

12.10.2. 112-2 Nöli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.10.2.1. 112-2-1 Nöli "Torpaq üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.10.2.2. 112-2-2 Nöli "Tikililər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.10.2.3. 112-2-3 Nöli "Maşın və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.10.2.4. 112-2-4 Nöli "Nəqliyyat vasitələri üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

12.10.2.5. 112-2-5 Nöli "Digər torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri".

12.12. 113 Nöli "Torpaq, tikili və avadanlıqlarla bağlı məsrəflərin kapitalaşdırılması" hesabı üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

12.12.1. 113-1 Nöli "Təyinatı üzrə istismar edilməsi üçün əlavə məsrəflər tələb edən torpaq, tikili və avadanlıqlar";

12.12.2. 113-2 Nöli "Təyinatı üzrə istismara hazır olan torpaq, tikili və avadanlıqlar";

12.12.3. 113-3 Nöli "Tikilməkdə (istehsalatda) olan torpaq, tikili və avadanlıqlar".

12.32.1. yığılmış amortizasiyanın aktivin ilkin dəyəri ilə müxabirləşərək sıfıra bərabər edilməsi məqsədi ilə 112 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

12.32.2. yenidən qiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyərinin artımına 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

12.33. Aktivin ilkin dəyərinin və yığılmış amortizasiya məbləğinin proporsional şəkildə düzəldilməsi üsulunun tətbiqi zamanı onun ilkin dəyəri xalis balans dəyərinin yenidən qiymətləndirilməsinə uyğun şəkildə dəyişdirilir. İlkin dəyər bazar qiymətinə istinadən və ya xalis balans dəyərinin dəyişikliyi qədər proporsional şəkildə düzəldilir. Yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya elə şəkildə düzəldilməlidir ki, o bütün yığılmış qiymətdən düşmə zərərlərini nəzərə almaqla ilkin dəyərlə xalis balans dəyəri arasında fərqə bərabər olsun. Bu halda aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

12.33.1. yenidən qiymətləndirmə nəticəsində aktivin balans dəyərinin artımına 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

12.33.2. yığılmış qiymətdəndüşmə zərərləri nəzərə alınmaqla, yığılmış amortizasiya üzrə düzəliş 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 112 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

12.37. Torpaq, tikili və avadanlıqlar obyektinin tanınmasının dayandırılması zamanı həmin obyektə bağlı yenidən qiymətləndirmə üzrə kapital ehtiyatları, bölüşdürülməmiş mənfəətə aid edilə bilər. Bu zaman 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 343 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

12.38. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə yenidən qiymətləndirmələr nəticəsində kapital ehtiyatlarında əks etdirilmiş artımın bir hissəsi müəssisə tərəfindən aktivin istifadə olunması zamanı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülə bilər. Belə olan halda, bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Bu zaman 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 341 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

12.39. Torpaq, tikili və avadanlıqların amortizasiya olunan dəyəri onun istifadə müddəti üzrə sistematik bölüşdürülür. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə tətbiq edilən amortizasiya metodu müəssisə tərəfindən aktivdən gözlənilən gələcək iqtisadi səmərənin istehlak sxemini əks etdirməlidir. Aktivin amortizasiya edilmiş dəyərinin onun faydalı istismar müddəti üzrə ardıcıl olaraq bölüşdürülməsi üçün müxtəlif amortizasiya metodlarından istifadə edilə bilər. Belə metodlara düz xətt metodu, azalan qalıq metodu və istehsal vahidi metodu aiddir. Düz xətt metodu, aktivin son qalıq dəyərinin dəyişmədiyi təqdirdə, onun faydalı istismar dövrü ərzində daimi ayırmaların həyata

keçirilməsi ilə nəticələnir. Azalan qalıq metodu aktivin faydalı istismar dövrü ərzində ayırmaların azalması ilə nəticələnir. İstehsal vahidi metodu isə aktivin istehsal gücü və ya ehtimal olunan istifadəsinə əsaslanan ayırmalar ilə nəticələnir. Mühasibat uçotu subyekti aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin istifadəsi üzrə ehtimal olunan istehlak sxemini daha dəqiq əks etdirən metodu seçir. Bu metod, gələcək iqtisadi səmərələrin istifadəsi üzrə ehtimal olunan istehlak sxemi dəyişməyənə qədər dövrdən dövrə müntəzəm olaraq tətbiq edilir. Daş karxanası və zibilin tökülməsi üçün ayrılmış torpaq sahələri kimi bəzi istisnalardan başqa torpaq sahələri məhdud olmayan faydalı istifadə müddətinə malikdirlər və bu səbəbdən də amortizasiya olunmurlar. Hər dövr üzrə amortizasiya məsrəfləri aşağıdakı kimi uçotda əks etdirilir:

12.39.1. digər aktivin balans dəyərinə daxil edilmədiyi hallarda Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Bu zaman 202, 203, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 112 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində;

12.39.2. aktivdə ifadə olunmuş gələcək iqtisadi səmərələr digər aktivin istehsalına yönəlmiş olduqda, amortizasiya məsrəfləri digər aktivin dəyərinin bir hissəsini təşkil edir və onun balans dəyərinə əlavə olunur. Bu zaman 103, 113, 202, 203 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 112 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində.

12.40. Torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə tətbiq edilən amortizasiya metodu ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən nəzərdən keçirilməlidir. Əgər aktivdə təcəssüm olunmuş gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istehlak sxemində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verərsə, tətbiq edilən amortizasiya metodu həmin dəyişiklikləri əks etdirmək üçün dəyişdirilməlidir. Torpaq, tikili və avadanlıqların amortizasiyası üzrə uçot qiymətləndirmələrində aparılan dəyişikliklərlə əlaqədar olaraq əvvəlki dövrlərdə artıq hesablanmış amortizasiya məbləğinə 112 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

12.41. Torpaq, tikili və avadanlıqlar maliyyə icarəsinə verildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

12.41.1. maliyyə icarəsinə verilmiş aktivin ilkin dəyərinə 174, 214 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 111 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

12.41.2. maliyyə icarəsinə verilmiş aktivə hesablanmış amortizasiya məbləğinə, habelə qiymətdəndüşmə zərərinə 112 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 174, 214 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

12.42. Torpaq, tikili və avadanlıqların qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması hallarında həmin torpaq, tikili və avadanlıqlar üzrə üçüncü tərəflərdən alınan kompensasiyalar onların daxil olması ehtimalı yarandıqda, Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilir. Bu zaman 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-9 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13. İnvestisiya mülkiyyətinin uçotu

13.1. İnvestisiya mülkiyyətinin uçotu Hesablar Planının 12-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə icarə ödənişlərinin əldə edilməsi və ya kapitalın artırılması məqsədi ilə və ya hər iki məqsəd üçün saxlanılan (mülkiyyətçi və ya maliyyə icarəsi şərtlərinə əsasən icarəçi tərəfindən) əmlakla (torpaq və ya tikili — ya da tikilinin bir hissəsi — və ya hər ikisi) bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Lakin malların istehsalı və ya təchizatı, yaxud xidmətlərin göstərilməsi üçün istifadə edilən və ya inzibati məqsədlər üçün saxlanılan, habelə mühasibat uçotu subyektinin adi fəaliyyəti zamanı satış məqsədi ilə saxlanılan daşınmaz əmlaklar investisiya mülkiyyəti kimi təsnifləşdirilən daşınmaz əmlaklara aid edilmir. İnvestisiya mülkiyyətinin tanınma meyarına cavab verən aktivlər ilkin olaraq ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

13.1.1. 121 Nöli “İnvestisiya mülkiyyətinin dəyəri”;

13.1.2. 122 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri”;

13.1.3. 123 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti ilə bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması”.

13.3. 121 Nöli “İnvestisiya mülkiyyətinin dəyəri” hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

13.3.1. 121-1 “Torpağın dəyəri”;

13.3.2. 121-2 “Binaların dəyəri”.

13.4. 121-1 “Torpağın dəyəri” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan və investisiya mülkiyyəti kimi təsnifləşdirilən torpaq sahələrinin dəyəri əks etdirilir.

13.5. 121-2 “Binaların dəyəri” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan və investisiya mülkiyyəti kimi təsnifləşdirilən binalar və onların struktur komponentlərinin dəyəri əks etdirilir.

13.6. 122 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri” hesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan investisiya mülkiyyəti üzrə amortizasiya məbləğlərinin və qiymətdəndüşmə zərərlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

13.7. 122 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri” hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

13.7.1. 122-1 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti üzrə yığılmış amortizasiya”;

13.7.1.1. 122-1-1 Nöli “Binalar üzrə yığılmış amortizasiya”;

13.7.2. 122-2 Nöli “İnvestisiya mülkiyyəti üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri”;

13.7.2.1. 122-2-1 Nöli “Torpaq üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri”;

13.7.2.2. 122-2-2 Nöli “Binalar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri”.

13.9.1. 123-1 Nöli “Torpaqla bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması”;

13.9.2. 123-2 Nöli “Binalarla bağlı məsrəflərin kapitallaşdırılması”.

13.10. Alınmış investisiya mülkiyyətinin ilkin dəyəri onun satış qiyməti və bu investisiya mülkiyyətinə birbaşa aidiyyəti olan məsrəflərdən ibarətdir.

13.29. Ədalətli dəyər metoduna əsasən investisiya mülkiyyətinin balans dəyərinin azalmasına 731-2 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 121 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti, həmçinin 801 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-2 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.30. İnvestisiya mülkiyyəti mühasibat uçotu subyekti tərəfindən malların istehsalı və ya təchizatı, yaxud xidmətlərin göstərilməsi və ya inzibati məqsədlər üçün istifadə edildikdə həmin investisiya mülkiyyəti torpaq, tikili və avadanlıqlara aid edilməklə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

13.30.1. investisiya mülkiyyətinin dəyəri üzrə 111 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 121 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti;

13.30.2. investisiya mülkiyyətinin amortizasiyası üzrə 122 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 112 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti.

13.31. İnvestisiya mülkiyyəti satış məqsədi ilə saxlanılan aktivlərə aid edildikdə 206 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 121 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti, eyni zamanda 122 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.32. 111 №li "Torpaq, tikili və avadanlıqlar" hesabında uçota alınmış daşınmaz əmlak ilkin dəyərlə uçota alınan investisiya mülkiyyətinə aid edildikdə, aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

13.32.1. torpaq və binaların dəyəri üzrə 121 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti;

13.32.2. torpaq və binaların amortizasiyası üzrə 112 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 122 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti.

13.33. 111 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar" hesabında uçota alınmış daşınmaz əmlak ədalətli dəyərle əks etdirilən 121 Nəli "İnvestisiya mülkiyyəti" hesabına keçirilərsə, mühasibat uçotu subyektı daşınmaz əmlakın təyinatının dəyişildiyi tarixə qədər həmin əmlakın uçotunu bu Qaydaların "12. Torpaq, tikili və avadanlıqların uçotu" hissəsinə uyğun olaraq aparır. Mühasibat uçotu subyektı təyinatın dəyişildiyi tarixdə daşınmaz əmlakın balans dəyəri ilə ədalətli dəyəri arasında olan istənilən fərqi yenidən qiymətləndirmə kimi uçota alır. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

13.33.1. torpaq və binaların balans dəyəri üzrə 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.33.2. torpaq və binaların amortizasiyası üzrə 112 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.33.3. daşınmaz əmlakın balans dəyəri ədalətli dəyərindən yüksək olduqda bu dəyərlərin arasında olan fərqi 731-2 Nəli subhesabın debeti və 111 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.33.4. daşınmaz əmlakın balans dəyəri ədalətli dəyərindən aşağı olduqda bu dəyərlərin arasında olan fərqi 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nəli subhesabın krediti üzrə.

13.34. Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər hesabında əks etdirilmiş torpaq və binalar əməliyyat icarəsinin başlanılması ilə əlaqədar investisiya mülkiyyətinə keçirildikdə 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

13.35. Ədalətli dəyərle uçota alınan investisiya mülkiyyətinin 111 Nəli "Torpaq, tikili və avadanlıqlar" və ya 206 Nəli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər" hesabına keçirilməsi zamanı təyinatın dəyişildiyi tarixdə investisiya mülkiyyətinin ədalətli dəyəri torpaq, tikili və avadanlıqların və ya satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərin ilkin dəyəri hesab olunmaqla 111, 206 Nəli hesablarının müvafiq subhesablarının debeti və 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

13.36. Daşınmaz əmlak 206 Nəli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər" hesabından ədalətli dəyərle əks etdirilən 121 Nəli "İnvestisiya mülkiyyəti" hesabına keçirildikdə, həmin tarixdə ədalətli dəyərle əvvəlki balans dəyəri arasında olan hər hansı fərq Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Bu zaman aşağıdakı kimi mühasibat yazılışları verilir:

13.36.1. Daşınmaz əmlakın ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən aşağı olduqda:

13.36.1.1. ədalətli dəyər məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.36.1.2. ədalətli dəyərle balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.36.1.3. ədalətli dəyərle balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.36.2. Daşınmaz əmlakın ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən yuxarı olduqda:

13.36.2.1. balans dəyəri məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.36.2.2. ədalətli dəyərle balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.36.2.3. ədalətli dəyərle balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

13.37. Ədalətli dəyərle uçota alınacaq tikilən və ya yenidən inşa edilən investisiya mülkiyyətinin tikilməsi və ya yenidən inşa edilməsinin başa çatdığı tarixdə bu daşınmaz

əmlakın ədalətli dəyəri ilə onun balans dəyəri arasındakı hər hansı fərq Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Bu zaman aşağıdakı kimi mühasibat yazılışları verilir:

13.37.1. daşınmaz əmlakın ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən aşağı olduqda:

13.37.1.1. ədalətli dəyər məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 123 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.37.1.2. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 123 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.37.1.3. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.37.2. daşınmaz əmlakın ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən yuxarı olduqda:

13.37.2.1. balans dəyəri məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 123 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.37.2.2. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 121 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

13.37.2.3. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

14. Bioloji aktivlərin uçotu

14.1. Bioloji aktivlərin uçotu Hesablar Planının 13-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə canlı heyvan və ya bitkilərdən ibarət olan bioloji aktivlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bioloji aktivlərin tanınma meyarına cavab verən (yəni mühasibat uçotu subyekti keçmiş hadisələr nəticəsində aktivə nəzarət edirsə, aktivlə əlaqədar olan gələcək iqtisadi səmərələrin müəssisəyə daxil olacağı ehtimalı varsa və aktivin ədalətli və ilkin dəyərləri etibarlı olaraq qiymətləndirilə bilirsə)

aktivlər ilkin olaraq ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

14.1.1. 131 Nəli "Bioloji aktivlərin dəyəri";

14.1.2. 132 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri";

14.3. 131 Nəli "Bioloji aktivlərin dəyəri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

14.3.1. 131-1 "Bitkilərin dəyəri";

14.3.2. 131-2 "Heyvanların dəyəri";

14.4. 131-1 "Bitkilərin dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan və bioloji aktivlər kimi təsnifləşdirilən bitkilərin dəyəri əks etdirilir. Bioloji aktiv kimi təsnifləşdirilən bitkilərə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalını təmin edən çoxillik əkmələr aiddir. Şalban istehsalı üçün plantasiyada əkilmiş ağaclar, çay yarpaqlarının yığılması üçün çay kolları, üzüm istehsalı üçün əkilmiş üzüm tingləri, meyvələrin istehsalı üçün əkilmiş meyvə ağacları və bu kimi çoxillik əkmələr bioloji aktivlərin bitkilər kateqoriyasına aid edilir.

14.5. 131-2 "Heyvanların dəyəri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan və bioloji aktivlər kimi təsnifləşdirilən heyvanların dəyəri əks etdirilir. Bioloji aktiv kimi təsnifləşdirilən heyvanlara kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalını təmin edən heyvanlar, habelə işçi heyvanlar aiddir. Yun əldə etmək üçün saxlanılan dəvə, qoyun, həmçinin ət, süd istehsalını təmin etmək üçün mal-qara və bu kimi heyvanlar, habelə işçi heyvanlar bioloji aktivlərin heyvanlar kateqoriyasına aid edilir.

14.6. 132 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan bioloji aktivlər üzrə amortizasiya məbləğlərinin və qiymətdəndüşmə zərərlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

14.7. 132 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya və qiymətdəndüşmə zərərləri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

14.7.1. 132-1 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya";

14.7.2. 132-2 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

14.8. 132-1 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə yığılmış amortizasiya" subhesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

14.8.1. 132-1-1 Nəli "Bitkilər üzrə yığılmış amortizasiya";

14.8.2. 132-1-2 Nəli "Heyvanlar üzrə yığılmış amortizasiya";

14.9. 132-2 Nəli "Bioloji aktivlər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri" subhesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

14.9.1. 132-2-1 Nəli "Bitkilər üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri";

14.9.2. 132-2-2 Nəli "Heyvanlar üzrə qiymətdəndüşmə zərərləri".

14.26. Ədalətli dəyər metoduna əsasən bioloji aktivlərin balans dəyərinin azalmasına 731-2 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 131 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-2 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

14.27. Bioloji aktivlər 206 Nəli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər" hesabından ədalətli dəyərlə əks etdirilən 131 Nəli "Bioloji aktivlər" hesabına keçirildikdə, həmin tarixdə ədalətli dəyərlə əvvəlki balans dəyəri arasında olan hər hansı fərq Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

14.27.1. bioloji aktivlərin ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən aşağı olduqda:

14.27.1.1. ədalətli dəyər məbləği həddində 131 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

14.27.1.2. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

14.27.1.3. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

14.27.2. bioloji aktivlərin ədalətli dəyəri onun balans dəyərindən yuxarı olduqda:

14.27.2.1. balans dəyəri məbləği həddində 131 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

14.27.2.2. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 131 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

14.27.2.3. ədalətli dəyərlə balans dəyəri arasında fərq məbləği həddində 611 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

15. Təbii sərvətlərin uçotu

15.1. Təbii sərvətlərin uçotu Hesablar Planının 14-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təbii sərvətlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

15.1.1. 141 Nöli "Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) dəyəri";

15.1.2. 142 Nöli "Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) tükənməsi".

15.2. 141 Nöli "Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) dəyəri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan və aktivlər kimi təsnifləşdirilən təbii sərvətlərin dəyəri əks etdirilir.

15.3. 142 Nöli "Təbii sərvətlərin (ehtiyatların) tükənməsi" hesabında mühasibat uçotu subyektinin mülkiyyətində olan təbii sərvətlərin (ehtiyatların) tükənməsi üzrə məbləğlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

15.17. Təbii sərvətlər (ehtiyatlar) 206 Nöli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər" hesabından 141 Nöli "Təbii sərvətlər (ehtiyatlar)" hesabına keçirildikdə, həmin tarixdə 141 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 206 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

16. İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyaların uçotu

16.1. İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyaların uçotu Hesablar Planının 15-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə iştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalarla (asılı müəssisələrə investisiyalar və birgə müəssisələrə investisiyalarla) bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar əvvəlcə ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

16.1.1. 151 Nöli "Asılı müəssisələrə investisiyalar";

16.1.2. 152 Nöli "Birgə müəssisələrə investisiyalar";

16.1.3. 153 Nöli "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər".

Birgə müəssisə elə bir birgə razılaşmadır ki, razılaşma üzrə birgə nəzarət hüququna malik tərəflərin onun xalis aktivləri üzərində hüquqları vardır. Belə tərəflər birgə müəssisədə payı olan şəxslər adlanır.

16.4. 153 Nöli "Asılı və birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər" hesabında mühasibat uçotu subyekt tərəfindən asılı və birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu hesab üzrə aşağıdakı subhesablar açılır:

16.4.1. 153-1 Nöli "Asılı müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər";

16.4.2. 153-2 Nöli "Birgə müəssisələrə investisiyaların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər".

16.11. Ədalətli dəyər metoduna əsasən asılı müəssisələrə investisiyaların balans dəyərinin azalmasına 731-2 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 151 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-2 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

16.13. Asılı təsərrüfat cəmiyyətinə investisiya qoyuluşunun satış üçün nəzərdə tutulmuş kimi təsnifləşdirildiyi tarixdən etibarən tərtib edilmiş bütün maliyyə hesabatlarına müvafiq düzəlişlər edilir.

16.14. Asılı müəssisəyə qoyulmuş investisiya və ya onun bir hissəsi geri götürülən zaman həmin investisiya qoyuluşu üzrə iştirak payı metodunun tətbiqi əhəmiyyətli təsirə artıq malik olmadığı halda, iştirak payı metodunun tətbiqi və həmin investisiya qoyuluşu ədalətli dəyərle uçota alınır. Bu zaman investisiya qoyuluşunun bir hissəsinin geri götürülməsi nəticəsində yaranan daxilolmalar və qalan investisiya qoyuluşunun ədalətli dəyəri ilə asılı müəssisəyə qoyulmuş investisiyanın balans dəyəri arasında əmələ gələn fərq üzrə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

16.21.1. Asılı təsərrüfat cəmiyyətinə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinin bir hissəsini təşkil edir. Həmin qudvilin amortizasiya edilməsinə yol verilmir. Asılı təsərrüfat cəmiyyətinə investisiya qoyuluşunun ilkin dəyəri asılı təsərrüfat cəmiyyətinin xalis aktivlərinin dəyərindən artıq olduğu halda yaranan fərqə 101-2 Nəli subhesabın debeti və 151 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

■
Birgə müəssisədə payı olan şəxs birgə müəssisədəki iştirak payını investisiya kimi tanımalı və həmin investisiyanın uçotunu “Asılı təsərrüfat cəmiyyətlərinə investisiyalar”ın uçotuna uyğun olaraq iştirak payı metodundan istifadə etməklə uçotda əks etdirir.

17. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu

17.1. Təxirə salınmış vergi aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 16-cı maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təxirə salınmış vergi aktivləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Təxirə salınmış vergi aktivləri maddəsində mənfəət vergisi və digər vergilər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

17.1.1. 161 Nöli “Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri”;

17.1.2. 162 Nöli “Digər təxirə salınmış vergi aktivləri”.

17.2. 161 Nöli “Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri” hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı mənfəət vergisi üzrə çıxılan müvəqqəti fərqlər, gələcək dövrə keçirilən istifadə olunmamış vergi zərərləri və gələcək dövrə keçirilən istifadə olunmamış vergi kreditləri ilə əlaqədar gələcək dövrlərdə əvəzi alınmalı olan mənfəət vergisi barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Çıxılan müvəqqəti fərqlər aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərinin əvəzinin alındığı və ya ödənilməsi gələcək dövrlərin vergi mənfəətinin (vergi zərərinin) müəyyən olunmasında çıxılan məbləğlər ilə nəticələnən müvəqqəti fərqlərdir.

17.3. Uçot mənfəəti vergi xərclərinin çıxılmasından əvvəl hesabat dövrü üzrə mənfəət və ya zərərdir. Vergi mənfəəti (vergi zərəri), Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq müəyyən olunan mənfəət vergisinin ödənilməsi (əvəzinin alındığı) hesabat dövrü üzrə hesablanan mənfəət və ya zərərdir. Mənfəət vergisi üzrə vergi xərclərinin hesablanması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

17.3.1. hesabat dövrünün vergi mənfəti üzrə cari mənfəət vergisi xərclərinə 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 901 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

17.3.2. həmin məbləğin dövlət büdcəsinə hesablanması üzrə 901 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

17.3.3. hesabat dövrünün təxirə salınmış vergi aktivlərinə 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 161 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

17.4. Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi aktivini hesablanan zaman, keçmiş illər üçün təxirə salınmış vergi öhdəliyi mövcuddursa, o zaman həmin təxirə salınmış vergi öhdəliyi məbləği həddində 421 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, qalan məbləğ həddində isə 161 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

17.5. 162 Nöli “Digər təxirə salınmış vergi aktivləri” hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı digər təxirə salınmış vergi aktivləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

17.6. Digər təxirə salınmış vergi aktivlərinin hesablanması zamanı 162 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

17.7. Həmin digər təxirə salınmış vergi aktivlərinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin tələblərinə əsasən hesablanmış vergi öhdəliyi 113, 123, 202, 203, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Bu zaman hesabat dövrünün əvvəlində təxirə salınmış vergi aktivini kimi uçota alınmış məbləğ həddində 521 Nöli

hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 162 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18. Uzunmüddətli debitor borclarının uçotu

18.1. Uzunmüddətli debitor borclarının uçotu Hesablar Planının 17-ci maddəsində əks etdirilir. "Uzunmüddətli debitor borcları" maddəsi hesabat tarixindən sonra 12 aydan artıq müddətdə ödənilməsi gözlənilən debitor borclar barədə məlumatları ümumiləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

18.1.1. 171 Nəli "Alıcılar və sifarişçilərin uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.2. 172 Nəli "Törəmə (asılı) müəssisələrin uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.3. 173 Nəli "Əsas idarəetmə heyətinin uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.4. 174 Nəli "İcarə üzrə uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.5. 175 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.6. 176 Nəli "Faizlər üzrə uzunmüddətli debitor borcları";

18.1.7. 177 Nəli "Digər uzunmüddətli debitor borcları".

18.7. 175 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar tikinti müqavilələri üzrə sifarişçi tərəfindən ödənilməli olan uzunmüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

18.8. 176 Nəli "Faizlər üzrə uzunmüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən verilmiş borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər üzrə borcalanların ödəməli olduqları uzunmüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

18.9. 177 Nəli "Digər uzunmüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar 171-176 Nəli hesablarda əks etdirilməyən uzunmüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

18.10. Hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən malların (işlərin, xidmətlərin) satışı, verilmiş borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər, mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin istifadə etmə hüququnu təmin edən müqavilələrə əsasən icarəçi tərəfindən ödənilməli olan icarə haqları üzrə gəlirin tanınma meyarlarına uyğun olaraq hesablanmış uzunmüddətli debitor borcları 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611, 631 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

18.13. Mühasibat uçotu subyektinin maliyyə icarəsində olan aktivlərə qoyulmuş xalis investisiya dəyərində bərabər məbləğdə uzunmüddətli debitor borcları 174-1 Nəli subhesabın debeti və 101, 111, 121 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Həmin aktivə hesablanmış amortizasiya məbləğinə, habelə qiymətdəndüşmə zərərinə 102, 112, 122 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 174 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Bu aktivlərin maliyyə icarəsinə verilməsi nəticəsində əldə ediləcək məbləğlə onun diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərq 751 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 174 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Maliyyə

icarəsində olan aktivlərə görə hesabat dövrü ərzində hesablanan faiz məbləğlərinə 216 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-3 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18.14. Uzunmüddətli debitor borclarının hesabat dövrü ərzində ödənilməsi gözlənilən hissəsi qısamüddətli debitor borclarına aid edilməklə, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

18.15. Mühasibat uçotu subyektinin əvvəllər ümitsiz borc kimi silinmiş debitorlar tərəfindən borclarının qaytarılması zamanı, həmin borcların əlavə dəyər vergisiz məbləğinə 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-6 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18.16. Silinmiş debitor borcun bərpası ilə əlaqədar hesablanmış aksiz vergisi məbləğinə 171, 172, 173 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, əlavə dəyər vergisi məbləğinə 171, 172, 173, 174, 175, 177 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18.17. Mühasibat uçotu subyektinin şübhəli və ümitsiz borcları silindikdə, həmin debitor borcun əlavə dəyər vergisiz məbləği 731-6 Nöli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

18.18. Silinmiş debitor borcla əlaqədar hesablanmış aksiz vergisinə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

18.19. Silinmiş debitor borcla əlaqədar hesablanmış əlavə dəyər vergisinə 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcəyə hesablanmış vergi öhdəliyinə isə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu

19.1. Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 18-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar, uzunmüddətli verilmiş borclar, digər uzunmüddətli investisiyalar və sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

19.1.1. 181 Nöli “Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar”;

19.1.2. 182 Nöli “Verilmiş uzunmüddətli borclar”;

19.1.3. 183 Nöli “Digər uzunmüddətli investisiyalar”;

19.1.4. 184 Nöli “Sair uzunmüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər”.

19.2. Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyaların adi qaydada alışı və ya satışı ya əməliyyat tarixi, ya da hesablama tarixi metodundan istifadə etməklə tanınır. Əməliyyat tarixi mühasibat uçotu subyektinin aktiv alışı və satış etdiyi tarixdir. Hesablama tarixi aktivin mühasibat uçotu subyektinə təhvil verildiyi və ya mühasibat uçotu subyekti tərəfindən təhvil verilən tarixdir.

19.3. 181 Nöli “Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar” hesabında mühasibat uçotu subyektinin ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar əvvəlcə ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu zaman 181 Nöli

hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 435, 445, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

■:

19.4.1. maliyyə aktivinin ■

19.4.2. m■.

19.5. Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar üzrə hər il hesablanan faiz məbləğləri (amortizasiya məbləği) 181 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

19.6. Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyaların tanınmasının dayandırılması ilə əlaqədar əməliyyat tarixinə 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 181 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, hesablama tarixinə 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

■

■

■

■

■

■

19.9. 182 Nöli "Verilmiş uzunmüddətli borclar" hesabında mühasibat uçotu subyekt tərəfindən verilmiş uzunmüddətli borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Verilmiş uzunmüddətli borclar 182 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

■

■

■

■

■

19.12. 183 Nöli "Digər uzunmüddətli investisiyalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin ədalətli dəyəri Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınan, törəmə müəssisələrə investisiya qoyuluşları, habelə 181 və 182 Nöli hesablara aid edilməyən digər uzunmüddətli investisiyalarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər uzunmüddətli investisiyaların əldə edilməsi zamanı 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 435, 445, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19.13. Digər uzunmüddətli investisiyaların ədalətli dəyərində artım olduqda, artım məbləğinə 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19.14. Digər uzunmüddətli investisiyaların ədalətli dəyərində azalma olduqda, azalma məbləğinə 731-2 Nöli subhesabın debeti və 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19.15. Digər uzunmüddətli investisiyalar satış məqsədi ilə saxlanılan aktivlər hesabına keçirildikdə 231 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Digər uzunmüddətli investisiyalar satış məqsədi ilə saxlanılan aktivlər hesabına keçirildikdə əvvəllər onların ədalətli dəyərində tanınmış azalmalar üzrə 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19.16. Digər uzunmüddətli investisiyalar satıldıqda 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

19.17. Hesablama tarixi metodu tətbiq edildikdə, mühasibat uçotu subyekt əməliyyat tarixi və hesablama tarixi arasındakı dövr ərzində alınacaq aktivin ədalətli dəyərindəki artımı 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 611-2 subhesabın kreditində, aktivin ədalətli dəyərindəki azalma məbləğini isə 731-2 Nöli subhesabın debetində və 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks

etdirir. Əməliyyat tarixi ilə hesablaşma tarixləri arasında olan dövrdə əldə edilmiş aktivin ədalətli dəyərində artım amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülmüş aktivlərə şamil edilir.

19.18. Əvvəlki yenidən qiymətləndirmələr nəticəsində yaranmış qiymətdəndüşmə zərərləri Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilmişdirsə, sonrakı artımlar Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda bu qiymətdəndüşmə zərərləri qədər sair əməliyyat gəlirlərinə, digər uzunmüddətli investisiyaların əvvəllər ədalətli dəyərində yaranmış azalma məbləğləri 184 Nöli hesabda əks etdirilmişdirsə, həmin aktivlər üzrə ədalətli dəyərde yaranmış sonrakı artımlar, əvvəlki azalma məbləği həddində 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində, əvvəlki azalma məbləğindən artıq dəyişiklik məbləğində 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

19.19. Digər uzunmüddətli investisiyaların əvvəllər ədalətli dəyərində yaranmış azalma məbləğləri 184 Nöli hesabda əks etdirilmişdirsə, həmin aktivlər üzrə ədalətli dəyərde yaranmış sonrakı artımlar, əvvəlki azalma məbləği həddində 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində, əvvəlki azalma məbləğindən artıq dəyişiklik həddində 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

19.20. Digər uzunmüddətli investisiyaların əvvəllər ədalətli dəyərində yaranmış artım məbləğləri Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilmişdirsə, həmin aktivlər üzrə ədalətli dəyərde yaranmış sonrakı azalmalar, əvvəlki artım məbləği həddində 731-2 Nöli subhesabın debeti və 183 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində, əvvəlki artım məbləğindən artıq dəyişiklik həddində 731-2 Nöli subhesabın debeti və 184 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

20. Sair uzunmüddətli aktivlərin uçotu

20.1. Sair uzunmüddətli aktivlərin uçotu Hesablar Planının 19-cu maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri, verilmiş uzunmüddətli avanslar və digər uzunmüddətli aktivlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

20.1.1. 191 Nöli "Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

20.1.2. 192 Nöli "Verilmiş uzunmüddətli avanslar";

20.1.3. 193 Nöli "Digər uzunmüddətli aktivlər".

20.2. 191 Nöli "Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin gələcək hesabat dövrlərində tanınacaq xərclərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri cari hesabat dövründə çəkilmiş, lakin gələcək dövrün gəlirlərinin əldə edilməsi üzrə çəkilən xərclərdir. Bu çəkilmiş xərclər üzrə iqtisadi səmərənin gələcək hesabat dövrlərində əldə edilməsi gözlənilir. Bu zaman 191 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 411, 413, 414, 432, 433, 434, 435, 445, 511, 513, 515, 521, 522, 523, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

20.3. 191 Nöli "Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

20.3.1. 191-1 Nöli "Satışın maya dəyəri xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

20.3.2. 191-2 Nöli "Kommersiya xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

20.3.3. 191-3 Nöli "İnzibati xərclər üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

20.3.4. 191-4 Nöli "Maliyyə xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri".

20.5. Gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri növbəti hesabat dövründə xərc kimi tanınacağı təqdirdə 242 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 191 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

20.6. 192 Nöli "Verilmiş uzunmüddətli avanslar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyəti ilə əlaqədar alınacaq əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərə görə əvvəlcədən ödənilmiş vəsaitlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddə hesab edilən verilmiş uzunmüddətli avanslar əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnə ilə çevrilməlidirlər.

20.7. Verilmiş uzunmüddətli avanslar verilmiş qısamüddətli avanslar kimi təsnifləşdirildikdə 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

20.8. Verilmiş qısamüddətli avanslar kimi təsnifləşdirilmədən verilmiş uzunmüddətli avanslara görə əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlər əldə edildikdə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 201, 202, 203, 205, 207, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

20.10. Qiymətləri xarici valyuta ilə göstərilən əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin alışı zamanı onların ilkin dəyəri əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnəyə uyğun tanınmasına, habelə verilmiş uzunmüddətli avanslarla kreditor borc məbləğlərinin əvəzləşdirilməsinə və bu zaman yaranan məzənnə fərqi aşığıdakı mühasibat yazılışları verilir:

20.10.1. əldə edilmiş əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin ilkin dəyərinə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 201, 202, 203, 205, 207, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

20.10.2. eyni zamanda verilmiş uzunmüddətli avansla kreditor borc məbləğindən ən aşağı olanının məbləği həddində 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

20.10.3. yaranmış kreditor borc məbləği verilmiş uzunmüddətli avans məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

20.10.4. verilmiş uzunmüddətli avans məbləği yaranmış kreditor borc məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 731-8 Nöli subhesabın debeti və 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

Case	Year	Country	Population	Age	Gender	Occupation	Education	Income	Health	Environment	Social	Other
1	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
2	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
3	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
4	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
5	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
6	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
7	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
8	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
9	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
10	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
11	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
12	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
13	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
14	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
15	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
16	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
17	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
18	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
19	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
20	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
21	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
22	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
23	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
24	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
25	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
26	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
27	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
28	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
29	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
30	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
31	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
32	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
33	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
34	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
35	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
36	2010	USA	300M	65	F	Retired	High School	\$25K	Good	Good	Good	None
37	2010	USA	300M	65	M	Retired	High School					

[illegible]

21 Qısamüddətli aktivlər

21.1. “Qısamüddətli aktivlər” bölməsi mühasibat uçotu subyekti tərəfindən nəzarət edilən və gələcəkdə iqtisadi səmərənin əldə edilməsi gözlənilən istehsal, iş və xidmət prosesində 12 aydan aşağı müddətə istifadəsi müəyyən olunan aktivlər barədə məlumatların ümumiləşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

- 21.1.1. 20 - "Ehtiyatlar";
- 21.1.2. 21 - "Qısamüddətli debitor borcları";
- 21.1.3. 22 - "Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri";
- 21.1.4. 23 - "Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri";
- 21.1.5. 24 - "Sair qısamüddətli aktivlər".

22. Ehtiyatların uçotu

22.1. Ehtiyatların uçotu Hesablar Planının 20-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə material ehtiyatları, istehsalat məsrəfləri, tikinti müqavilələri üzrə bitməmiş tikinti işləri, hazır məhsul, mallar, satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər, digər ehtiyatlar və ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

- 22.1.1. 201 Nöli "Material ehtiyatları";
- 22.1.2. 202 Nöli "İstehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri";
- 22.1.3. 203 Nöli "Tikinti müqavilələri üzrə məsrəflər";
- 22.1.4. 204 Nöli "Hazır məhsul";
- 22.1.5. 205 Nöli "Mallar";
- 22.1.6. 206 Nöli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər";
- 22.1.7. 207 Nöli "Digər ehtiyatlar";
- 22.1.8. 208 Nöli "Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər".

22.2. 201 Nöli "Material ehtiyatları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal və xidmətlərin göstərilməsi prosesində istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulan material ehtiyatlarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

22.3. 201 Nöli "Material ehtiyatları" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

- 22.3.1. 201-1 "Xammal";
- 22.3.2. 201-2 "Materiallar";
- 22.3.3. 201-3 "Qablaşdırma materialları".

22.4. 201-1 "Xammal" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal prosesində, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulan xammalın dəyəri əks etdirilir.

22.5. 201-2 "Materiallar" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal prosesində, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulan materialların dəyəri əks etdirilir.

22.6. 201-3 "Qablaşdırma materialları" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal prosesində, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulan qablaşdırma materiallarının dəyəri əks etdirilir.

22.7. 202 Nöli "İstehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərinin həyata keçirilməsi prosesində məsrəflərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

22.8. 202 Nöli "İstehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

22.8.1. 202-1 Nöli "İstehsalatda (işdə və xidmətdə) istifadə olunmuş xammal və materiallar";

22.8.2. 202-2 Nöli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər";

22.8.3. 202-3 Nöli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları";

22.8.4. 202-4 Nöli "İstehsalat (iş və xidmət) aktivlərinin amortizasiya məsrəfləri";

22.8.5. 202-5 Nöli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) bağlı sair məsrəflər".

22.9. 202-1 Nöli "İstehsalatda (işdə və xidmətdə) istifadə olunmuş xammal və materiallar" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərin həyata keçirilməsi prosesində istifadə edilmiş xammal və materialların dəyəri əks etdirilir.

22.10. 202-2 Nəli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərin həyata keçirilməsi prosesi ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.11. 202-3 Nəli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərin həyata keçirilməsi prosesi ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmalarının dəyəri əks etdirilir.

22.12. 202-4 Nəli "İstehsalat (iş və xidmət) aktivlərinin amortizasiya məsrəfləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərin həyata keçirilməsi prosesində istifadə olunmuş aktivləri üzrə amortizasiya məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.13. 202-5 Nəli "İstehsalatla (işlə və xidmətlə) bağlı sair məsrəflər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal, iş və xidmətlərin həyata keçirilməsi prosesi ilə əlaqədar 202-1 - 202-4 Nəli subhesablarda əhatə olunmayan sair məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.14. 203 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə məsrəflər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin tikinti müqavilələri üzrə istifadə edilmiş məsrəflərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

22.15. 203 "Tikinti müqavilələri üzrə məsrəflər" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

22.15.1. 203-1 Nəli "Tikintidə istifadə olunmuş xammal və materiallar";

22.15.2. 203-2 Nəli "Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər";

22.15.3. 203-3 Nəli "Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları";

22.15.4. 203-4 Nəli "Tikintidə istifadə edilən aktivlər üzrə amortizasiya məsrəfləri";

22.15.5. 203-5 Nəli "Tikinti ilə bağlı sair məsrəflər".

22.16. 203-1 Nəli "Tikintidə istifadə olunmuş xammal və materiallar" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin tikinti müqavilələri ilə əlaqədar istifadə edilmiş xammal və materiallarının dəyəri əks etdirilir.

22.17. 203-2 Nəli "Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti üzrə məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.18. 203-3 Nəli "Tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmaları" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin tikinti ilə məşğul olan işçi heyəti ilə bağlı məsrəflərə görə hesabalanılan sosial sığorta ayırmalarının dəyəri əks etdirilir.

22.19. 203-4 Nəli "Tikintidə istifadə edilən aktivlər üzrə amortizasiya məsrəfləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin tikintidə istifadə olunan aktivləri üzrə amortizasiya məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.20. 203-5 Nəli "Tikinti ilə bağlı sair məsrəflər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin tikinti ilə əlaqədar 203-1 - 203-4 Nəli subhesablarda əhatə olunmayan sair məsrəflərinin dəyəri əks etdirilir.

22.21. 204 Nəli "Hazır məhsul" hesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal prosesinin nəticəsi olaraq yararn hazır məhsullarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

22.22. 204 Nəli "Hazır məhsul" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

22.22.1. 204-1 Nəli "İstehsaldan alınan hazır məhsul";

22.22.2. 204-2 Nəli "Kənd təsərrüfatı məhsullarının yığımı üzrə hazır məhsul".

22.23. 204-1 Nəli "İstehsaldan alınan hazır məhsul" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal etdiyi hazır məhsullarının dəyəri əks etdirilir.

22.24. 204-2 Nəli "Kənd təsərrüfatı məhsullarının yığımı üzrə hazır məhsul" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin kənd təsərrüfatı məhsullarının yığımından əldə edilən hazır məhsullarının dəyəri əks etdirilir.

22.25. 205 Nöli "Mallar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin satış məqsədi ilə əldə etdiyi malların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

22.26. 206 Nöli "Satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin satış məqsədi ilə saxlanılan digər aktivlərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatların uçotu aparılır.

22.27. 207 Nöli "Digər ehtiyatlar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin istehsal prosesində, işlərin görülməsində və xidmətlərin göstərilməsində istifadə edilməsi üçün nəzərdə tutulan digər ehtiyatlarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

22.28. 208 Nöli "Ehtiyatların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin ehtiyatlarının dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

22.29. Ehtiyatlar əldə edilən zaman ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilir. Ehtiyatların ilkin dəyərinə alış qiyməti, gömrük idxal rüsumları və digər vergilər (vergi orqanları tərəfindən müəssisəyə sonradan əvəzləşdirilən vergilər istisna olmaqla), daşınma, boşaldılma və hazır məhsulların, xammal-materialların və xidmətlərin əldə edilməsi ilə birbaşa bağlı olan digər məsrəflər daxildir.

22.30. Material ehtiyatları, istehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri, mallar və digər ehtiyatlar əldə olunan zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

22.30.1. material ehtiyatları, istehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri, mallar və digər ehtiyatların dəyərinə 201, 202, 205, 207 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 244, 431, 432, 433, 435, 445, 531, 532, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

■ Bu zaman e■

22.35. Material ehtiyatları, istehsalat (iş və xidmət) məsrəfləri, mallar və digər ehtiyatlar hökumət subsidiyaları hesabına əvəzsiz və ya nominal ödənişlə alındıqda, mühasibat uçotu subyekti həmin material ehtiyatlarını, istehsalat (iş və xidmət) məsrəflərini, malları və digər ehtiyatları ilkin dəyəri ilə tanıyır.

23.7. 215 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar tikinti müqavilələri üzrə sifarişçi tərəfindən ödənilməli olan qısamüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

23.8. 216 Nəli "Faizlər üzrə qısamüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən verilmiş borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər üzrə borcalanların ödəməli olduqları qısamüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

23.9. 217 Nəli "Digər qısamüddətli debitor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar 211-216 Nəli hesablarda əks etdirilməyən qısamüddətli debitor borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

23.10. 218 Nəli "Şübhəli borclar üzrə düzəlişlər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar şübhəli borclar üzrə düzəlişlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

23.11. Hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən malların (işlərin, xidmətlərin) satışı, verilmiş borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər, mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin istifadə etmə hüququnu təmin edən müqavilələrə əsasən icarəçi tərəfindən ödənilməli olan icarə haqları üzrə gəlirin tanınma meyarlarına uyğun olaraq hesablanmış qısamüddətli debitor borcları 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611, 631 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

23.13. Hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən malların (işlərin, xidmətlərin) satışı, mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin istifadə etmə hüququnu təmin edən müqavilələrə əsasən icarəçi tərəfindən ödənilməli olan icarə haqları üzrə əlavə dəyər vergisinin hesablanması 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.14. Mühasibat uçotu subyektinin maliyyə icarəsində olan aktivlərə qoyulmuş xalis investisiya dəyərinə bərabər məbləğdə qısamüddətli debitor borcları 214-1 Nəli subhesabın debeti və 101, 111, 121 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Həmin aktivə hesablanmış amortizasiya məbləğinə, habelə qiymətdəndüşmə zərərinə 102, 112, 122 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 214 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.15. Mühasibat uçotu subyekti tərəfindən satılmış malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması, habelə verilmiş güzəştlər 602, 603 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Bu zaman malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması, habelə verilmiş güzəştlərlə bağlı hesablanmış əlavə dəyər vergisi ilə əlaqədar 521, 545 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.16. Qısamüddətli debitor borclara görə ödənişlər 221, 222, 223, 224, 225 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesablarda müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

23.20. Mühasibat uçotu subyektinin əvvəllər ümitsiz borc kimi silinmiş debitorlar tərəfindən borclarının qaytarılması zamanı, silinmiş debitor borcun əlavə dəyər vergisiz məbləğinə 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-6 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.21. Silinmiş debitor borcun bərpası ilə əlaqədar hesablanmış aksiz vergisi məbləğinə 211, 212, 213 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, əlavə dəyər vergisi məbləğinə 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.22. Ümitsiz debitor borclar kimi silinmiş qısamüddətli debitor borcların daxil olması 221, 222, 223, 224, 225 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

23.23. Ümitsiz debitor borca görə şübhəli borclar üzrə əvvəlki dövrlərdə hesablanmış düzəliş məbləği 218 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-6 Nəli subhesabın kreditində əks etdirilir.

23.24. Mühasibat uçotu subyektinin qısamüddətli şübhəli və ümitsiz debitor borcları silindikdə, həmin debitor borcun əlavə dəyər vergisiz məbləği 731-6 Nəli subhesabın debeti və 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

23.25. Silinmiş debitor borcla əlaqədar hesablanmış aksiz vergisinə 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

23.26. Həmin debitor borcla əlaqədar hesablanmış əlavə dəyər vergisinə 521, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

23.27. Ümitsiz debitor borca görə şübhəli borclar üzrə hesablanan düzəliş məbləği 731-6 Nəli subhesabın debeti və 218 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

24. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin uçotu

24.1. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin uçotu Hesablar Planının 22-ci maddəsində əks etdirilir. "Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri" maddəsi mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri barədə məlumatları ümumiləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuşdur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

24.1.1. 221 Nəli "Kassa";

24.1.2. 222 Nəli "Yolda olan pul köçürmələri";

24.1.3. 223 Nəli "Bank hesablaşma hesabları";

24.1.4. 224 Nəli "Tələblərə əsasən açılan digər bank hesabları";

24.1.5. 225 Nəli "Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri".

m

24.7. Mühasibat uçotu subyektinin kassasına nağd pul vəsaitləri daxil olduqda 221 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 182,

192, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 222, 223, 224, 225, 233, 243, 244, 245, 302, 442, 443, 444, 501, 502, 503, 504, 506, 507, 542, 543, 544, 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

24.8. Mühasibat uçotu subyektinin kassasından nağd pul vəsaitləri məxaric edildikdə 182, 191, 192, 222, 233, 242, 243, 244, 321, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 431, 432, 433, 434, 435, 445, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 541, 543, 545, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 221 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.9. Mühasibat uçotu subyektinin 222 Nəli "Yolda olan pul köçürmələri" hesabına daxil olmuş pul vəsaitləri 222 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 182, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 222, 223, 224, 225, 233, 244, 245, 302, 442, 443, 444, 501, 502, 503, 504, 506, 507, 542, 543, 544 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

24.10. Yolda olan pul köçürmələri mühasibat uçotu subyektinin kassasına və ya bank hesablaşma hesablarına daxil olduqda 221, 223 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 222 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

24.11. Mühasibat uçotu subyektinin kassasından və ya bank hesablaşma hesablarından digər mühasibat uçotu subyektlərinə ödənişlər edilən zaman yolda olan pul vəsaitləri üzrə 222 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.12. Mühasibat uçotu subyektinin kassasından və ya bank hesablaşma hesablarından digər mühasibat uçotu subyektlərinə ödənişlər edilən zaman yolda olan pul vəsaitləri həmin mühasibat uçotu subyektlərinə daxil olduqda 182, 191, 192, 222, 233, 242, 243, 244, 321, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 431, 432, 433, 434, 435, 445, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 541, 543, 545, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 222 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.13. Mühasibat uçotu subyektinin bank hesablama hesablarına pul vəsaitləri daxil olduqda 223 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 182, 192, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 233, 243, 244, 245, 302, 442, 443, 444, 501, 502, 503, 504, 506, 507, 542, 543, 544, 611, 631 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.14. Mühasibat uçotu subyektinin bank hesablama hesablarından pul vəsaitləri məxaric edildikdə 182, 191, 192, 221, 222, 223, 224, 233, 242, 243, 244, 321, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 431, 432, 433, 434, 435, 445, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 541, 543, 545, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 223 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.15. Mühasibat uçotu subyektinin tələblərə əsasən açılan digər bank hesablarına pul vəsaitləri daxil olduqda 224 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 223, 401, 404, 408, 444, 501, 504, 544 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

24.16. Mühasibat uçotu subyektinin tələblərə əsasən açılan digər bank hesablarından pul vəsaitləri məxaric edildikdə 202, 223, 243, 244, 401, 403, 404, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 445, 501, 503, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 515, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 545, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 224 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25. Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu

25.1. Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin uçotu Hesablar Planının 23-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar, ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar, qısamüddətli verilmiş borclar, digər qısamüddətli investisiyalar və sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

25.1.1. 231 Nöli "Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar";

25.1.2. 232 Nöli "Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar";

25.1.3. 233 Nöli "Verilmiş qısamüddətli borclar";

25.1.4. 234 Nöli "Digər qısamüddətli investisiyalar";

25.1.5. 235 Nöli "Sair qısamüddətli maliyyə aktivlərinin dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər".

25.2. Əvvəlcə ilkin tanınma zamanı birlikdə idarə edilən və qısa müddət ərzində mənfəətlə satılmanın cari həqiqi modelinin olmasına dəlil olan müəyyən edilmiş maliyyə alətləri portfelinin bir hissəsi olan və ya törəmə alət olan (maliyyə zamanəti müqaviləsi və ya müəyyən edilmiş və effektiv hedcinq əməliyyatının aləti olan törəmə alət istisna olmaqla) qısamüddətli investisiyalar satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar hesab edilir. 231 Nöli "Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyalar əldə edildikdə 231 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 435, 445, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

25.6. Satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyaların satılması və ya əvəzsiz verilməsi ilə bağlı xərclər mühasibat uçotunda əks etdirildikdə onların dəyərinin azalmasına görə düzəlişlər (mövcud olduqda) 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 231 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində, satış məqsədi ilə saxlanılan qısamüddətli investisiyaların ilkin dəyəri və ya mümkün xalis satış dəyəri 701, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 231 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Satılmış həmin aktivlər üçün hesablanmış gəlirlər 171, 172, 177, 211, 212, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

25.8. 232 Nöli "Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar əvvəlcə ilkin dəyəri ilə uçota alınır. Bu zaman 232 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 435, 445, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.9. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyaların adi qaydada alışı və ya satışı əməliyyat tarixi, ya da hesablaşma tarixi metodundan istifadə etməklə tanınır. Əməliyyat tarixi mühasibat uçotu subyektinin aktiv alışı və satış etdiyi tarixdir. Hesablaşma tarixi aktivin mühasibat uçotu subyektinə təhvil verildiyi və ya mühasibat uçotu subyekti tərəfindən təhvil verilən tarixdir.

25.10.1. maliyyə aktivinin

25.10.2. mə.

25.11. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar üzrə hər il hesablanılan faiz məbləğləri (amortizasiya məbləği) 232 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

25.12. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyaların tanınmasının dayandırılması ilə əlaqədar əməliyyat tarixinə 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 232 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, hesablaşma tarixinə 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.15. 233 Nöli "Verilmiş qısamüddətli borclar" hesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən verilmiş qısamüddətli borcların hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qısamüddətli verilmiş borclar 233 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

25.18. 234 Nöli "Digər qısamüddətli investisiyalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin ədalətli dəyəri Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınan, törəmə müəssisələrə investisiya qoyuluşları, habelə 231, 232 və 233 Nöli hesablara aid edilməyən digər qısamüddətli investisiyalarının hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər qısamüddətli investisiyaların əldə edilməsi zamanı 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 435, 445, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.19. Digər qısamüddətli investisiyaların ədalətli dəyərində artım olduqda, artım məbləğinə 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.20. Digər qısamüddətli investisiyaların ədalətli dəyərində azalma olduqda, azalma məbləğinə 731-2 Nöli subhesabın debeti və 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.21. Digər qısamüddətli investisiyaların satış məqsədi ilə saxlanılan aktivlər hesabına keçirildikdə 231 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.22. Digər qısamüddətli investisiyalar satıldıqda 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

25.23. Hesablaşma tarixi metodu tətbiq edildikdə, mühasibat uçotu subyekti əməliyyat tarixi və hesablaşma tarixi arasındakı dövr ərzində alınacaq aktivin ədalətli dəyərindəki artımı 234 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 611-2 Nöli subhesabın kreditində, aktivin ədalətli dəyərindəki azalma məbləğini isə 731-2 Nöli subhesabın debetində və 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirir. Əməliyyat tarixi ilə hesablaşma tarixləri arasında olan dövrdə əldə edilmiş aktivin ədalətli dəyərində artım amortizasiya olunmuş dəyərde ölçülmüş aktivlərə şamil edilmir.

25.24. Digər qısamüddətli investisiyaların əvvəllər ədalətli dəyərində yaranmış azalma məbləğləri 235 Nöli hesabda əks etdirilmişdirsə, həmin aktivlər üzrə ədalətli dəyərde yaranmış sonrakı artımlar, əvvəlki azalma məbləği həddində 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində, əvvəlki azalma

məbləğindən artıq dəyişiklik həddində 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-2 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

25.25. Digər qısamüddətli investisiyaların əvvəllər ədalətli dəyərində yaranmış artım məbləğləri Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabatda əks etdirilmişdirsə, həmin aktivlər üzrə ədalətli dəyerdə yaranmış sonrakı azalmalar, əvvəlki artım məbləği həddində 731-2 Nöli subhesabın debeti və 234 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində, əvvəlki artım məbləğindən artıq dəyişiklik həddində 731-2 Nöli subhesabın debeti və 235 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

26. Sair qısamüddətli aktivlərin uçotu

26.1. Sair qısamüddətli aktivlərin uçotu Hesablar Planının 24-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri, verilmiş qısamüddətli avanslar və digər qısamüddətli aktivlərlə bağlı ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

- 26.1.1. 241 Nöli "Əvəzləşdirilən vergilər";
- 26.1.2. 242 Nöli "Gələcək hesabat dövrünün xərcləri";
- 26.1.3. 243 Nöli "Verilmiş qısamüddətli avanslar";
- 26.1.4. 244 Nöli "Təhtəlhəsab məbləğlər";
- 26.1.5. 245 Nöli "Digər qısamüddətli aktivlər".

26.3. 241 Nöli "Əvəzləşdirilən vergilər" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

- 26.3.1. 241-1 Nöli "Əvəzləşdirilən əlavə dəyər vergisi";
- 26.3.2. 241-2 Nöli "Əvəzləşdirilən aksiz vergisi".

26.5. 242 Nöli "Gələcək hesabat dövrünün xərcləri" hesabında 12 aydan artıq olmayan müddət ərzində mühasibat uçotu subyektinin gələcək hesabat dövrlərində tanınacaq xərclərinin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Gələcək hesabat dövrünün xərcləri cari hesabat dövründə çəkilməmiş, lakin 12 aydan artıq olmayan müddət ərzində gələcək dövrün gəlirlərinin əldə edilməsi üzrə çəkilən xərclərdir. Bu çəkilməmiş xərclər üzrə iqtisadi səmərənin gələcək hesabat dövrlərində əldə edilməsi gözlənilir. Bu zaman 242 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 191, 411, 413, 414, 432, 433, 434, 435, 445, 511, 513, 515, 521, 522, 523, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.7. 242 Nöli "Gələcək hesabat dövrünün xərcləri" hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

26.7.1. 242-1 Nöli "Satışın maya dəyəri xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

26.7.2. 242-2 Nöli "Kommersiya xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

26.7.3. 242-3 Nöli "İnzibati xərclər üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri";

26.7.4. 242-4 Nöli "Maliyyə xərcləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin xərcləri".

26.8. Gələcək hesabat dövrünün xərcləri cari hesabat dövründə xərc kimi tanındıqda 202, 711, 721, 731, 751 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 242 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.9. 243 Nöli "Verilmiş qısamüddətli avanslar" hesabında 12 aydan artıq olmayan müddət ərzində mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyəti ilə əlaqədar alınacaq əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərə görə əvvəlcədən ödənilmiş vəsaitlərin hərəkəti haqqında ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 222, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.11. Verilmiş qısamüddətli avanslara görə əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlər əldə edildikdə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 201, 202, 203, 205, 207, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.12. Qiymətləri xarici valyuta ilə göstərilən əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin alışı zamanı onların ilkin dəyəri əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnəyə uyğun tanınmasına, habelə verilmiş qısamüddətli avanslarla kreditor borc məbləğlərinin əvəzləşdirilməsinə və bu zaman yaranan məzənnə fərqinə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

26.12.1. əldə edilmiş əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin ilkin dəyərinə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 201, 202, 203, 205, 207, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

26.12.2. eyni zamanda verilmiş qısamüddətli avansla kreditor borc məbləğindən ən aşağı olanının məbləği həddində 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

26.12.3. yaranmış kreditor borc məbləği verilmiş qısamüddətli avans məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli subhesabın krediti üzrə;

26.12.4. verilmiş qısamüddətli avans məbləği yaranmış kreditor borc məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 731-8 Nöli subhesabın debeti və 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

26.13. Verilmiş uzunmüddətli avanslar hesabında əks etdirilmiş məbləğlər verilmiş qısamüddətli avanslar kimi təsnifləşdirildikdə 243 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 192 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.14. 244 Nöli "Təhtəlhəsab məbləğlər" hesabında ezamiyyə xərclərinin və digər təsərrüfat ehtiyaclarının ödənilməsi üçün mühasibat uçotu subyektinin işçilərinə verilmiş təhtəlhəsab məbləğlər üzrə hesablaşmalar haqqında məlumatların ümumiləşdirilmiş hərəkəti uçota alınır. Təhtəlhəsab şəxslərə hesablanmış təhtəlhəsab məbləğlər 244 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Təhtəlhəsab şəxslər tərəfindən təhtəlhəsab məbləğlər üzrə hesabat təqdim olunduqda 101, 103, 111, 113, 131, 192, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 221, 223, 225, 233, 241-1, 243, 245, 321, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 411, 412, 413, 414, 431, 432, 433, 434, 435, 445, 441, 445, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 541, 545, 711, 721, 731, 751 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 244 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddə hesab edilən təhtəlhəsab məbləğlər əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnə ilə çevrilməlidirlər.

26.15. Qiymətləri xarici valyuta ilə göstərilən əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin təhtəhsab şəxslər tərəfindən alışı zamanı onların ilkin dəyəri əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnəyə uyğun tanınmasına və bu zaman yaranan məzənnə fərqinə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

26.15.1. əldə edilmiş əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin ilkin dəyərinə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 201, 202, 203, 205, 207, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 244 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

26.15.2. əldə edilmiş əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin məbləği təhtəhsab məbləğdən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 244 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nəli subhesabın krediti üzrə;

26.15.3. təhtəhsab məbləğ əldə edilmiş əsas fondlar, qeyri-maddi aktivlər, ehtiyatlar, iş və xidmətlərin məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 731-8 Nəli subhesabın debeti və 244 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

26.17. Digər qısamüddətli aktivlər hesabında əks etdirilmiş aktivlər digər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirildikdə 193 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 245 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.18.2. digər qısamüddətli aktivlərin əldə edilməsinə 245 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

26.19. Əldə edilmiş digər qısamüddətli aktivlərlə əlaqədar əlavə dəyər vergisinin hesablanması üzrə 241-1 Nəli subhesabın debeti və 431, 432, 433, 434, 435, 445, 531, 532, 536, 537, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

26.22.

26.32. Digər qısamüddətli aktivlərin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması hallarında həmin aktivlər üzrə üçüncü tərəfdən alınan kompensasiyalar onların daxil olması ehtimalı yarandıqda, Mənfəət və ya zərər və digər

məcmu gəlir haqqında hesabatda daxil edilir. Bu zaman 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 8. Hesablar Planında Bölmə 3. “Kapital”a daxil olan hesablar

27. Kapital

27.1. “Kapital” bölməsi mühasibat uçotu subyektinin ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının, emissiya gəlirinin, geri alınmış kapitalının (səhmlərinin), kapital ehtiyatlarının, bölüşdürülməmiş mənfəətinin (ödənilməmiş zərərinin) uçota alınmasına dair ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirir.

27.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

27.2.1. 30 - “Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalı”;

27.2.2. 31 - “Emissiya gəliri”;

27.2.3. 32 - “Geri alınmış kapital (səhmlər)”;

27.2.4. 33 - “Kapital ehtiyatları”;

27.2.5. 34 - “Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)”.

28. Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının uçotu

28.1. Ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının uçotu Hesablar Planının 30-cu maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin ödənilmiş nizamnamə (nominal) kapitalının hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda nizamnamə (nominal) kapitalının yalnız ödənilmiş hissəsinin ümumi məbləği göstərilir. Nizamnamə (nominal) kapitalının ümumi dəyəri və ödənilməmiş hissəsi komponentləri barədə məlumat isə uçot siyasəti və izahlı qeydlərdə açıqlanmalıdır. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

28.1.1. 301 Nöli “Nizamnamə (nominal) kapitalı”;

28.1.2. 302 Nöli “Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi”.

28.2. 301 Nöli “Nizamnamə (nominal) kapitalı” hesabında mühasibat uçotu subyektinin nizamnamə (nominal) kapitalı barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Mühasibat uçotu subyektinin nizamnamə (nominal) kapitalının ümumi dəyəri müəyyən edildikdə 302 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 301 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

28.3. Mühasibat uçotu subyektinin səhmlərinin nominal dəyərinin ödənilməsi üzrə məbləğlər 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 242, 243, 245 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 302 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Mühasibat uçotu subyektinin səhmlərinin dəyəri ödənilən zaman əldə edilmiş emissiya gəliri üzrə məbləğlər 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 243, 245 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

28.4. Geri alınmış kapital (səhmlər) ləğv edildikdə, həmin səhmlərin nominal dəyəri məbləği həddində 301 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

28.5. 302 Nöli “Nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi” hesabında mühasibat uçotu subyekt tərəfindən nizamnamə (nominal) kapitalının ödənilməmiş hissəsi barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır.

28.6. Uzunmüddətli və qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar nizamnamə kapitalına çevrildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

28.6.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 403, 503 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 403, 503 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

28.7. Uzunmüddətli və qısamüddətli öhdəliklər nizamnamə kapitalına çevrildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

28.7.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 443, 445, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 543, 545 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 443, 445, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 543, 545 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

28.8. Məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar nizamnamə kapitalına çevrildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

28.8.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 444, 544 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 444, 544 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

29. Emissiya gəlirinin uçotu

29.1. Emissiya gəlirinin uçotu Hesablar Planının 31-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin emissiya gəlirinin hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 311 №li "Emissiya gəliri" hesabı açılır:

29.4. Mühasibat uçotu subyektinin səhmlərinin dəyəri ödənilən zaman əldə edilmiş emissiya gəliri üzrə məbləğlər 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 243, 245 №li hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır.

29.5. Uzunmüddətli və qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyərindən artıq olan məbləği üzrə 403, 503 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

29.6. Uzunmüddətli və qısamüddətli öhdəliklər nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 443, 445, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 543, 545 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

29.7. Məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 444, 544 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

29.8. Mühasibat uçotu subyektinin təsis edilməsi üçün satılmış səhmlər ən azı nominal dəyəri ilə satılmalıdır. Mühasibat uçotu subyektinin təsis edilməsi üçün satılmış səhmlər istisna olmaqla, bütün səhmlər emissiya güzəşti ilə satıla bilər. Səhmlər emissiya güzəşti ilə satıldıqda, satış məbləği həddində 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 243, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Emissiya güzəşti məbləği həddində isə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

29.8.1. bölüşdürülməmiş mənfəət üzrə kifayət qədər qalıq olduğu halda, 343 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

29.8.2. bölüşdürülməmiş mənfəət üzrə kifayət qədər qalıq olmadığı halda emissiya güzəştinin bölüşdürülməmiş mənfəətdən artıq hissəsi həddində 751 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

30. Geri alınmış kapitalın (səhmlərin) uçotu

30.1. Geri alınmış kapitalın (səhmlərin) uçotu Hesablar Planının 32-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin geri alınmış kapitalının (səhmlərinin) hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 321 Nəli "Geri alınmış kapital (səhmlər)" hesabı açılır:

30.4. Geri alınmış səhmlər üzrə emissiya gəliri mövcud olduğu halda həmin emissiya gəliri məbləği həddində 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 225 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

30.5. Geri alınmış kapital (səhmlər) ləğv edildikdə 301 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

30.6. Geri alınmış səhmlər yenidən buraxıldığı zaman onlar mühasibat uçotu subyektinin ödənilmiş nizamnamə kapitalının bir hissəsi kimi bərpa olunmalıdırlar. Bu zaman həmin səhmlərin nominal dəyəri məbləği 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 243, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Mühasibat uçotu subyektinin geri alınmış səhmləri üzrə emissiya gəliri əldə edildikdə 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 192, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 243, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

30.7. Uzunmüddətli və qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 403, 503 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə 403, 503 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

30.8. Uzunmüddətli və qısamüddətli öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 443, 445, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli

hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408, 412, 413, 431, 432, 433, 434, 435, 443, 445, 501, 502, 504, 505, 506, 507, 512, 513, 521, 522, 523, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

31. Kapital ehtiyatlarının uçotu

31.1. Kapital ehtiyatlarının uçotu Hesablar Planının 33-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin kapital ehtiyatlarının hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

31.1.1. 331 Nəli "Yenidən qiymətləndirilmə üzrə ehtiyat";

31.1.2. 332 Nəli "Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat";

31.1.3. 333 Nəli "Qanunvericilik üzrə ehtiyat";

31.1.4. 334 Nəli "Nizamnamə üzrə ehtiyat";

31.1.5. 335 Nəli "Digər ehtiyatlar".

31.3. Əvvəlki yenidən qiymətləndirmələr nəticəsində aktivlərin balans dəyərində yaranmış artımlar kapital ehtiyatlarında əks etdirilmişdirsə, sonrakı qiymətdəndüşmə zərərləri həmin artım məbləği qədər kapital ehtiyatının azalmasına, qalan məbləğ isə mənfəət və zərəre aid edilir. Keçmiş illərin artımları həddində məbləğə 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 101, 111 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qalan məbləğə isə 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 102, 112 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

31.5. Aktivlər üzrə yenidən qiymətləndirmələr nəticəsində kapital ehtiyatlarında əks etdirilmiş artımın bir hissəsi mühasibat uçotu subyekti tərəfindən aktivin istifadə olunması zamanı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülə bilər. Belə olan halda, bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülmüş artımın məbləği aktivin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında hesablanmış amortizasiyası ilə aktivin ilkin dəyəri əsasında tanınan amortizasiyası arasındakı fərqi təşkil edir. Bu zaman 331 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 341 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

32. Bölüşdürülməmiş mənfəətin (ödənilməmiş zərərin) uçotu

32.1. Bölüşdürülməmiş mənfəətin (ödənilməmiş zərərin) uçotu Hesablar Planının 34-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin (ödənilməmiş zərərinin) hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

32.1.1. 341 Nəli "Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)";

32.1.2. 342 Nəli "Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliklərlə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər";

32.1.3. 343 Nəli "Keçmiş illər üzrə bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)";

32.1.4. 344 Nəli "Elan edilmiş dividendlər".

32.3. 342 Nəli "Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliklərlə bağlı mənfəət (zərər) üzrə düzəlişlər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat dövrü ərzində uçot siyasətində dəyişikliklərlə əlaqədar keçmiş illər üzrə əhəmiyyətli səhvlərlə bağlı mənfəəti (zərəri) barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman hesabat dövrü ərzində dəyişikliklərlə bağlı müəyyən edilmiş məbləğlər və əhəmiyyətli səhvlərə görə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

32.3.1. keçmiş illərdə çəkilmiş xərclərin tanınaraq uçotda əks etdirilməsi məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 102, 112, 132, 191, 201, 207, 223, 224, 241-1, 242, 244, 245, 411, 412, 413, 431, 432, 434, 435, 511, 512, 513, 515, 521, 522, 531, 532, 533, 537, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

32.3.2. keçmiş illərdə çəkilmiş xərclərin tanınması zamanı mənfəət vergisinə təsirinin hesablanması ilə əlaqədar düzəliş məbləğinə 421, 521 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

32.3.3. keçmiş illərdə tanınmış xərclərin azaldılması məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 102, 112, 132, 191, 201, 207, 223, 224, 241-1, 242, 244, 245, 411, 412, 413, 431, 432, 434, 435, 511, 512, 513, 515, 521, 522, 531, 532, 533, 537, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

32.3.4. həmin xərclərin azaldılması nəticəsində yaranmış mənfəət vergisinin hesablanması ilə əlaqədar düzəliş məbləğinə 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 161, 521 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

32.4. Mühasibat uçotu siyasətində dəyişikliklərlə bağlı yaranmış mənfəət (zərər) üzrə məbləğlər bölüşdürülməmiş mənfəətə (ödənilməmiş zərəre) aid edildikdə 343 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində və ya 342 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 343 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

Fəsil 9. Hesablar Planında Bölmə 4. "Uzunmüddətli öhdəliklər"ə daxil olan hesablar

33. Uzunmüddətli öhdəliklər

33.1. "Uzunmüddətli öhdəliklər" bölməsi mühasibat uçotu subyektinin uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri, uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəlikləri, təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, uzunmüddətli kreditor borcları və sair uzunmüddətli öhdəliklərinin uçota alınmasına dair ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirir.

- 33.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:
- 33.2.1. 40 - "Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər";
 - 33.2.2. 41 - "Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər";
 - 33.2.3. 42 - "Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri";
 - 33.2.4. 43 - "Uzunmüddətli kreditör borcları";
 - 33.2.5. 44 - "Sair uzunmüddətli öhdəliklər".

34. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu

34.1. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 40-cı maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərinin hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

- 34.1.1. 401 Nəli "Uzunmüddətli bank kreditləri";
- 34.1.2. 402 Nəli "İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri";
- 34.1.3. 403 Nəli "Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar";
- 34.1.4. 404 Nəli "Uzunmüddətli borcları";
- 34.1.5. 405 Nəli "Geri alınan məhdud tədavül müddətli imtiyazlı səhmlər (uzunmüddətli)";
- 34.1.6. 406 Nəli "Maliyyə icarəsi üzrə uzunmüddətli öhdəliklər";
- 34.1.7. 407 Nəli "Törəmə (asılı) müəssisələrə uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər";
- 34.1.8. 408 Nəli "Digər uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər".

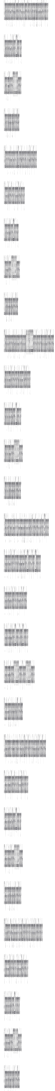
34.7. 402 Nəli "İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin öz işçiləri üçün götürdüyü uzunmüddətli bank öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri əldə edildikdə 223, 224 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 402 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri işçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri kimi təsnifləşdirildikdə 402 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 502 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Mühasibat uçotu subyektinin bank hesablarına daxil olmuş işçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri işçilərə verildikdə 182, 233 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 223, 224 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

34.8. İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 402 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-4 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İşçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nəli subhesabın debeti və 402 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

34.12. 403 Nəli "Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin kapitala konvertasiya oluna bilən istiqrazlar (borc kağızları) buraxdığı zaman, konvertasiyası 12 aydan artıq müddət ərzində həyata keçirilən həmin istiqrazlar barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar buraxıldıqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 193, 201, 205, 207, 217, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 245 Nəli hesabların

müvafiq subhesablarının debetində və 403 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar kimi təsnifləşdirildikdə 403 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 503 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

34.13. Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 403 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-4 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nəli subhesabın debeti və 403 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

34.44. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər nizamnamə kapitalına çevrildikdə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

34.44.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

34.45. Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 401, 402, 404, 405, 406, 407, 408 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 401, 402, 404, 405,

[illegible]

35.1.2. 412 Nöli “Uzunmüddətli zəmanət öhdəlikləri”:

35.1.4. 414 Nöli "Digər uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər".

Figure 1. The structure of the proposed model. The model is divided into three main parts: Input, Hidden, and Output. The Input layer consists of a sequence of input vectors $x_1, x_2, \dots, x_n$. The Hidden layer consists of a sequence of hidden states $h_1, h_2, \dots, h_n$. The Output layer consists of a sequence of output vectors $y_1, y_2, \dots, y_n$. The model is trained using a loss function $\mathcal{L}$ and an optimization algorithm (e.g., Adam). The model is evaluated using a validation set and a test set.

35.28.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 412, 413 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 412, 413 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

35.29. Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 412, 413 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 412, 413 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

36. Təxirə salınmış vergi öhdəliklərinin uçotu

36.1. Təxirə salınmış vergi öhdəliklərinin uçotu Hesablar Planının 42-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri maddəsində mənfəət vergisi və digər vergilər üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

36.1.1. 421 Nəli "Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri";

36.1.2. 422 Nəli "Digər təxirə salınmış vergi öhdəlikləri".

36.2. 421 Nəli "Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı mənfəət vergisi üzrə vergi tutulan müvəqqəti fərqlər ilə əlaqədar gələcəkdə ödənilməli olan mənfəət vergisi barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

36.3. Uçot mənfəəti vergi xərclərinin çıxılmasından əvvəl dövr üzrə mühasibat uçotu subyektinin mənfəəti və ya zərəridir. Vergi mənfəəti (vergi zərəri), Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq müəyyən olunan mənfəət vergisinin ödənildiyi (əvəzinin alındığı) dövr üzrə hesablanılan mənfəət və ya zərərdir. Mənfəət vergisi üzrə vergi öhdəliklərinin hesablanması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

36.3.1. hesabat dövrünün vergi mənfəəti üzrə cari mənfəət vergisi xərclərinə 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 901 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

36.3.2. həmin məbləğin dövlət büdcəsinə hesablanması üzrə 901 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

36.3.3. hesabat dövrünün təxirə salınmış vergi öhdəliklərinə 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 421 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

36.4. Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri hesablanan zaman, keçmiş illər üçün təxirə salınmış vergi aktivləri mövcuddursa, o zaman həmin təxirə salınmış vergi aktivləri məbləği həddində 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 161 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, qalan məbləğ həddində isə 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 421 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

36.5. 422 Nəli "Digər təxirə salınmış vergi öhdəlikləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı digər təxirə salınmış vergi öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

36.6. Digər təxirə salınmış vergi öhdəliklərinin hesablanması zamanı 113, 123, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 202, 203, 211, 212, 213, 214, 217, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 422 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

36.7. Həmin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri hesabat dövrünün vergi öhdəliyi kimi tanındıqda 422 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

37. Uzunmüddətli kreditor borclarının uçotu

37.1. Uzunmüddətli kreditor borclarının uçotu Hesablar Planının 43-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin uzunmüddətli kreditor borclarının hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

37.1.1. 431 Nəli "Malsatan və podratçılar üzrə uzunmüddətli kreditor borcları";

37.1.2. 432 Nəli "Törəmə (asılı) cəmiyyətlərə uzunmüddətli kreditor borcları";

37.1.3. 433 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditor borcları";

37.1.4. 434 Nəli "Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borcları";

37.1.5. 435 Nəli "Digər uzunmüddətli kreditor borcları".

37.18. 433 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Tikinti müqavilələri üzrə uzunmüddətli kreditor borcları yarandıqda 113, 123, 205 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 433 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

37.25. 434 Nəli "Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan faizlər üzrə yaranan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Faizlər üzrə uzunmüddətli kreditor borcları yarandıqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 245, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 434 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

37.31. 435 Nöli "Digər uzunmüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin 431 – 434 Nöli hesablarında göstərilməyən, hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan görülmüş işlərin və göstərilmiş xidmətlərin qəbulu nəticəsində yaranan bütün digər uzunmüddətli kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər uzunmüddətli kreditor borcları yarandıqda 103, 111, 113, 123, 131, 151, 181, 183, 191, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 225, 231, 232, 234, 242, 245, 412, 711, 721 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 435 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

37.38.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 431, 432, 433, 434, 435 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 431, 432, 433, 434, 435 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

37.39. Uzunmüddətli kreditor borcları geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 431, 432, 433, 434, 435 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 431, 432, 433, 434, 435 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38. Sair uzunmüddətli öhdəliklərin uçotu

38.1. Sair uzunmüddətli öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 44-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin sair uzunmüddətli öhdəliklərinin hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

38.1.1. 441 Nöli "Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri";

38.1.2. 442 Nöli "Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri";

38.1.3. 443 Nöli "Alınmış uzunmüddətli avanslar";

38.1.4. 444 Nöli "Uzunmüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar";

38.1.5. 445 Nöli "Digər uzunmüddətli öhdəliklər".

38.2. 441 Nöli "Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi tələb olunmayan pensiya təminatı planına (xidmətlərin sonunda və ya xidmətlər göstərildikdən sonra, əsasında mühasibat uçotu subyektinin işçilərinə pensiya ödənişlərini həyata keçirdiyi sazişə) uyğun və ya hər hansı digər şəkildə keçmiş işçilər üçün, onlar təqaüdə çıxdıqdan sonra onlara görə qəbul etdiyi pensiya öhdəliyi üzrə yaranan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri yarandıqda 202, 203, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.3. İşəgötürənlər tərəfindən işçilərinə sazişlər əsasında xidmətlərin sonunda və ya xidmətlər göstərildikdən sonra pensiyaların ödənilməsi üzrə gələcək öhdəliklərin

yerinə yetirilməsi mühasibat uçotu subyektinin özü və ya işəgötürən mühasibat uçotu subyektidən ayrı olan digər mühasibat uçotu subyekti tərəfindən həyata keçirilir.

38.4. İşəgötürən mühasibat uçotu subyektinin özü tərəfindən pensiya ödənişləri həyata keçirildikdə nəzərdə tutulan pensiya ödənişlərinin – işçilərin xidmət müddətindən asılı olaraq mövcud və keçmiş işçilərə pensiya təminatı planı üzrə verilməsi gözlənilən pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri hesablanır. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

38.4.1. mühasibat uçotu subyektinin gələcəkdə işçilərə ödəniləcək pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri müəyyən edilərkən gələcəkdə gözlənilən öhdəlik məbləği ilə onun diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərqə 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın krediti üzrə;

38.4.2. mühasibat uçotu subyektinin işçilərə pensiya öhdəliklərinin məbləği müəyyən edilərkən bu pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri ilə ödəniləcək pensiya öhdəliklərinin arasındakı fərqə 751-1 Nöli subhesabın debeti və 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.6. Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Uzunmüddətli pensiya öhdəlikləri üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nöli subhesabın debeti və 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.9. Uzunmüddətli pensiya öhdəliklərinin bağışlanması və ya iddia müddətinin keçməsi ilə əlaqədar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada silinməsi 441 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 631-5 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

38.10. 442 Nöli “Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri” hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən 12 aydan sonrakı dövrlərə aid ediləcək gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri yarandıqda 221, 222, 223, 224, 225, 444, 544 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 442 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.11. 442 Nöli “Gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri” hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

38.11.1. 442-1 Nöli “Əsas əməliyyat gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri”;

38.11.2. 442-2 Nöli “Maliyyə gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrlərinin gəlirləri”.

38.15. 443 Nöli “Alınmış uzunmüddətli avanslar” hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən 12 aydan sonrakı dövrlərdə alıcılara və sifarişçilərə göstərəcəyi xidmətlərə görə əldə edilmiş pul vəsaitləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Alınmış uzunmüddətli avanslar yarandıqda 221, 222, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 443 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddə hesab edilən alınmış uzunmüddətli avanslar əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnə ilə çevrilməlidirlər.

38.16. Alınmış uzunmüddətli avanslar ilə bağlı əlavə dəyər vergisinə görə büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nöli hesabın müvafiq

subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.18. Alınmış qısamüddətli avanslar kimi təsnifləşdirilmədən alınmış uzunmüddətli avanslara görə satılmış mallar, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlərə görə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, həmin əməliyyatlar üzrə yaranmış əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda 443 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.19. Qiymətləri xarici valyuta ilə göstərilən malların satılması, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi zamanı onların satış dəyərinin əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnəyə uyğun tanınmasına, habelə alınmış uzunmüddətli avanslarla debitor borc məbləğlərinin əvəzləşdirilməsinə və bu zaman yaranan məzənnə fərqinə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

38.19.1. satılmış mallar, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlərə görə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, həmin əməliyyatlar üzrə yaranmış əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.19.2. eyni zamanda alınmış uzunmüddətli avansla debitor borc məbləğindən ən aşağı olanının məbləği həddində 443 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.19.3. yaranmış debitor borc məbləği alınmış uzunmüddətli avans məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 731-8 Nöli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.19.4. alınmış uzunmüddətli avans məbləği yaranmış debitor borc məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 443 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli subhesabın krediti üzrə.

38.23. 444 Nöli "Uzunmüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən 12 aydan sonrakı dövrlərdə məqsədli tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş digər müəssisələrdən daxil olmuş vəsaitlər, habelə dövlət orqanlarının maddi yardımları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Uzunmüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar yarandıqda 217, 221, 222, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 444 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.30. Mühasibat uçotu subyektinin əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar müəyyən şərtlərin keçmişdə və ya gələcəkdə yerinə yetirilməsinə görə mühasibat uçotu subyektinə resursların köçürülməsi formasında olan hökumət subsidiyalarının mühasibat uçotunda əks etdirilməsinə dair iki metod mövcuddur:

38.30.1. subsidiyanın mənfəət və ya zərərdən kənarda tanınmasını nəzərdə tutan kapital metodu;

38.30.2. subsidiyanın bir və ya bir neçə hesabat dövrlərinin mənfəət və ya zərərində tanınmasını nəzərdə tutan gəlir metodu.

38.31. Hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda kapital metoduna əsasən tanınması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

38.31.1. hökumət subsidiyası mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 193, 201, 205, 207, 221, 222, 223, 224, 225, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.31.2. hökumət subsidiyası kapital ehtiyatlarına aid edildikdə 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 335 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.31.3. hökumət subsidiyası ilə əlaqəli çəkilmiş məsrəflər xərc kimi tanındıqda 335 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 202, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

38.32. Hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda gəlir metoduna əsasən tanınması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

38.32.1. hökumət subsidiyası mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 193, 201, 205, 207, 221, 222, 223, 224, 225, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.32.2. hökumət subsidiyası gələcək dövrün gəlirlərinə aid edildikdə 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 442, 542 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.32.3. mühasibat uçotu subyekti təyin edilmiş şərtlərə riayət etməklə nəzərdə tutulmuş öhdəlikləri yerinə yetirdikdə hökumət subsidiyası ilə əlaqəli çəkilmiş məsrəflərə 202, 203, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 102, 112, 132, 142, 191, 201, 207, 221, 223, 224, 241, 242, 244, 245, 411, 412, 413, 432, 434, 435, 511, 512, 513, 515, 521, 522, 532, 533, 537, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda həmin məsrəflər hesabat dövründə xərc kimi tanındıqda 701 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 202, 203, 204, 205 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.32.4. hesabat dövrünün xərcləri mənfəət və zərərdə tanındıqda 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 701, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.32.5. mühasibat uçotu subyekti təyin edilmiş şərtlərə riayət etməklə nəzərdə tutulmuş öhdəlikləri yerinə yetirdikdə hökumət subsidiyası ilə əlaqəli çəkilmiş xərclərə uyğun hökumət subsidiyasını gəlir kimi tanıdıqda 442, 542 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.32.6. hökumət subsidiyası üzrə gəlirlər mənfəət və zərərdə tanındıqda 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

38.33. Mühasibat uçotu subyektinə keçmişdə çəkilmiş xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədi ilə və ya heç bir müvafiq gələcək məsrəflərlə bağlı olmayan birbaşa maliyyə dəstəyi kimi təqdim edilən hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda əks etdirilməsi ilə bağlı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

38.33.1. hökumət subsidiyası alındığı mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 193, 201, 205, 207,

221, 223, 224, 225, 231, 232, 233, 234, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.33.2. hökumət subsidiyası hesabat dövrünün gəliri kimi tanındıqda 444 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

38.33.3. hökumət subsidiyası üzrə gəlirlər mənfəət və zərərdə tanındıqda 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

38.34. 445 Nəli "Digər uzunmüddətli öhdəliklər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin 441 – 444 Nəli hesablarında göstərilməyən, hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməsi və işlərin görülməsi tələb olunmayan bütün digər öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər uzunmüddətli öhdəliklər yarandıqda 103, 111, 113, 123, 131, 151, 181, 183, 191, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 225, 231, 232, 234, 242, 245, 412, 711, 721 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 445 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

38.41.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 443, 445 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 443, 445 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

38.42. Sair uzunmüddətli öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 443, 445 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 443, 445 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 10. Hesablar Planında Bölmə 5. "Qısamüddətli öhdəliklər"ə daxil olan hesablar

39. Qısamüddətli öhdəliklər

39.1. "Qısamüddətli öhdəliklər" bölməsi mühasibat uçotu subyektinin qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri, qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəlikləri, vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəlikləri, qısamüddətli kreditor borcları və sair qısamüddətli öhdəliklərinin uçota alınmasına dair ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirir.

39.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

39.2.1. 50 - "Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər";

39.2.2. 51 - "Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər";

39.2.3. 42 - "Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər";

39.2.4. 43 - "Qısamüddətli kreditor borcları";

39.2.5. 44 - "Sair qısamüddətli öhdəliklər".

40. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu

40.1. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 50-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklərinin hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

40.1.1. 501 Nəli "Qısamüddətli bank kreditləri";

40.1.2. 502 Nəli "İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri";

40.1.3. 503 Nəli "Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar";

40.1.4. 504 Nəli "Qısamüddətli borclar";

40.1.5. 505 Nəli "Geri alınan məhdud tədavül müddətli imtiyazlı səhmlər (qısamüddətli)";

40.1.6. 506 Nəli "Törəmə (asılı) müəssisələrə qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər";

40.1.7. 507 Nəli "Digər qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər".

40.9. 502 Nəli "İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin öz işçiləri üçün götürdüyü və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan qısamüddətli bank öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri əldə edildikdə 223, 224 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 502 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildikdə 502 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 402 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Mühasibat uçotu subyektinin bank hesablarına daxil olmuş işçilər üçün uzunmüddətli bank kreditləri işçilərə verildikdə 182, 233 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 223, 224 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

40.10. İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 502 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-4 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. İşçilər üçün qısamüddətli bank kreditləri üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nəli subhesabın debeti və 502 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

40.14. 503 Nəli "Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin kapitala konvertasiya oluna bilən istiqrazlar (borc kağızları) buraxdığı zaman, konvertasiyası hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində həyata keçirilən həmin istiqrazlar barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar buraxıldıqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 193, 201, 205, 207, 217, 221, 223, 225, 231, 232, 234, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 503 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində uçota alınır. Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar uzunmüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar kimi təsnifləşdirildikdə 503 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 403 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

40.15. Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 503 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-4 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qısamüddətli konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə

[illegible]

40.41. Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən xılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri əgincə 501, 502, 504, 505, 506, 507 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti 21 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən məbləğə (emissiya gəlirinə) 501, 502, 504, 505, 506, 507 Nəli hesabların müvafiq hesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə əsəbat yazılışı verilir.

41.1.1. 511 Nəli “İşdən azad olma ilə bağlı qısamüddətli müavinətlər və öhdəliklər”;
41.1.2. 512 Nəli “Qısamüddətli zəmanət öhdəlikləri”;
41.1.3. 513 Nəli “Qısamüddətli hüquqi öhdəliklər”;
41.1.4. 514 Nəli “Mənfəətdə iştirak planı və müavinət planları”;

41.1.5. 515 Nəli "Digər qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər".

515
515.1
515.2
515.3
515.4
515.5
515.6
515.7
515.8
515.9
515.10
515.11
515.12
515.13
515.14
515.15
515.16
515.17
515.18
515.19
515.20
515.21
515.22
515.23
515.24
515.25
515.26
515.27
515.28
515.29
515.30
515.31
515.32
515.33
515.34
515.35
515.36
515.37
515.38
515.39
515.40
515.41
515.42
515.43
515.44
515.45
515.46
515.47
515.48
515.49
515.50
515.51
515.52
515.53
515.54
515.55
515.56
515.57
515.58
515.59
515.60
515.61
515.62
515.63
515.64
515.65
515.66
515.67
515.68
515.69
515.70
515.71
515.72
515.73
515.74
515.75
515.76
515.77
515.78
515.79
515.80
515.81
515.82
515.83
515.84
515.85
515.86
515.87
515.88
515.89
515.90
515.91
515.92
515.93
515.94
515.95
515.96
515.97
515.98
515.99
515.100

41.13. 513 Nəli "Qısamüddətli hüquqi öhdəliklər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan hüquqi öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qısamüddətli hüquqi öhdəliklər yarandıqda 731 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 513 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qısamüddətli hüquqi öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildikdə 513 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 413 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

513
513.1
513.2
513.3
513.4
513.5
513.6
513.7
513.8
513.9
513.10
513.11
513.12
513.13
513.14
513.15
513.16
513.17
513.18
513.19
513.20
513.21
513.22
513.23
513.24
513.25
513.26
513.27
513.28
513.29
513.30
513.31
513.32
513.33
513.34
513.35
513.36
513.37
513.38
513.39
513.40
513.41
513.42
513.43
513.44
513.45
513.46
513.47
513.48
513.49
513.50
513.51
513.52
513.53
513.54
513.55
513.56
513.57
513.58
513.59
513.60
513.61
513.62
513.63
513.64
513.65
513.66
513.67
513.68
513.69
513.70
513.71
513.72
513.73
513.74
513.75
513.76
513.77
513.78
513.79
513.80
513.81
513.82
513.83
513.84
513.85
513.86
513.87
513.88
513.89
513.90
513.91
513.92
513.93
513.94
513.95
513.96
513.97
513.98
513.99
513.100

41.19. 514 Nəli "Mənfəətdə iştirak planı və müavinət planları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan mənfəətdə iştirak planı və müavinət planları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Mənfəətdə iştirak planı və müavinət planları yarandıqda 202, 203, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 514 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

514
514.1
514.2
514.3
514.4
514.5
514.6
514.7
514.8
514.9
514.10
514.11
514.12
514.13
514.14
514.15
514.16
514.17
514.18
514.19
514.20
514.21
514.22
514.23
514.24
514.25
514.26
514.27
514.28
514.29
514.30
514.31
514.32
514.33
514.34
514.35
514.36
514.37
514.38
514.39
514.40
514.41
514.42
514.43
514.44
514.45
514.46
514.47
514.48
514.49
514.50
514.51
514.52
514.53
514.54
514.55
514.56
514.57
514.58
514.59
514.60
514.61
514.62
514.63
514.64
514.65
514.66
514.67
514.68
514.69
514.70
514.71
514.72
514.73
514.74
514.75
514.76
514.77
514.78
514.79
514.80
514.81
514.82
514.83
514.84
514.85
514.86
514.87
514.88
514.89
514.90
514.91
514.92
514.93
514.94
514.95
514.96
514.97
514.98
514.99
514.100

41.33.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 512, 513 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 512, 513 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

41.34. Qiymətləndirilmiş qısamüddətli öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 512, 513 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə

(emissiya gəlirinə) 512, 513 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42. Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklərin uçotu

42.1. Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 52-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim olunur. Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəlikləri maddəsində vergi öhdəlikləri, sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər və digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər uçota alınır. Bu maddə aşağıdakı hesablardan ibarətdir:

42.1.1. 521 Nöli "Vergi öhdəlikləri";

42.1.2. 522 Nöli "Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər";

42.1.3. 523 Nöli "Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər".

42.2. 521 Nöli "Vergi öhdəlikləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə əsasən hesablanmış, tutulmuş və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində büdcəyə ödənilməli olan vergilər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

42.3. Vergi öhdəlikləri yarandıqda 103, 113, 123, 131, 191, 193, 202, 203, 242, 245, 342, 421, 422, 514, 533, 534, 545, 711, 721, 731, 901, 902 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.4. Malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması, habelə verilmiş güzəştlərlə bağlı hesablanmış əlavə dəyər vergisinə görə aparılmış dəqiqləşdirilmə ilə əlaqədar 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 211, 212, 213 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.5. Əldə edilmiş aktivlər üzrə hesablanmış əlavə dəyər vergisi əvəzləşdirildikdə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 241-1 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.6. Kreditor borclarının bağışlanması və ya iddia müddətinin keçməsi ilə əlaqədar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada silinməsi zamanı, həmin kreditor borclarla bağlı hesablanmış əlavə dəyər vergisi əvəzləşdirilmişdirsə, bu halda həmin məbləğə 431, 432, 433, 435, 445, 531, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.7. Keçmiş illərə aid vergi xərclərinin uçotda əks etdirilməsi məqsədi ilə düzəlişlərə 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.8. Keçmiş illərə aid vergi xərclərinin tanınmasının mənfəət vergisinin hesablanması ilə əlaqədar düzəliş məbləğinə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.9. Keçmiş illərə aid vergi xərclərinin azaldılması məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.10. Keçmiş illərə aid vergi xərclərinin azaldılması nəticəsində mənfəət vergisinin hesablanması ilə əlaqədar düzəliş məbləğinə 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.11. Vergi öhdəlikləri ödənildikdə 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.14. 522 Nöli "Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı "Sosial sığorta haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən hesablanmış, tutulmuş və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin yanında Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənilməli olan sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

42.15. Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər yarandıqda 103, 113, 123, 131, 191, 193, 202, 203, 242, 245, 342, 421, 422, 514, 533, 534, 545, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 522 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.16. Keçmiş illərə aid sosial sığorta və təminat üzrə xərclərin uçotda əks etdirilməsi məqsədi ilə düzəlişlərə 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 522 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.17. Keçmiş illərə aid sosial sığorta və təminat üzrə xərclərinin azaldılması məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 522 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.18. Sosial sığorta və təminat üzrə öhdəliklər ödənildikdə 522 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.21. 523 Nöli "Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının qanunlarına əsasən hesablanmış, tutulmuş və hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

42.22. Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər yarandıqda 103, 113, 123, 131, 191, 193, 202, 203, 242, 245, 342, 421, 422, 514, 533, 534, 545, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 523 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.23. Keçmiş illərə aid digər məcburi ödənişlər üzrə xərclərin artırılması məqsədi ilə düzəlişlərə 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 523 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.24. Keçmiş illərə aid digər məcburi ödənişlər üzrə xərclərin azaldılması məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 523 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.25. Digər məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər ödənildikdə 523 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

42.28.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 521, 522, 523 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 521, 522, 523 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

42.29. Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 521, 522, 523 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq

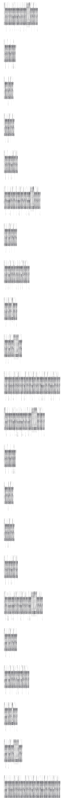
məbləğə (emissiya gəlirinə) 521, 522, 523 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43. Qısamüddətli kreditor borclarının uçotu

43.1. Qısamüddətli kreditor borclarının uçotu Hesablar Planının 53-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin qısamüddətli kreditor borclarının hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

- 43.1.1. 531 №li "Malsatan və podratçılar üzrə qısamüddətli kreditor borcları";
- 43.1.2. 532 №li "Törəmə (asılı) cəmiyyətlərə qısamüddətli kreditor borcları";
- 43.1.3. 533 №li "Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar";
- 43.1.4. 534 №li "Dividendlərin ödənilməsi üzrə təsisçilərə kreditor borcları";
- 43.1.5. 535 №li "İcarə üzrə qısamüddətli kreditor borcları";
- 43.1.6. 536 №li "Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli kreditor borcları";
- 43.1.7. 537 №li "Faizlər üzrə qısamüddətli kreditor borcları";
- 43.1.8. 538 №li "Digər qısamüddətli kreditor borcları".

43.18. 533 №li "Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin həyata keçirilməsi zamanı işçi heyətinin mükafatlandırılması ilə əlaqədar ödənilməli olan borclar barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

43.19. Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə borclar yarandıqda 103, 113, 123, 131, 191, 193, 202, 203, 242, 245, 342, 421, 422, 514, 534, 545, 711, 721, 731 №li hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 533 №li hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.20. Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə hesablanan borclardan tutulmalar aparıldıqda 533 №li hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 217, 521, 522, 523, 538, 545 №li hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.21. Keçmiş illərə aid əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə borclar üzrə xərclərin uçotda əks etdirilməsi məqsədi ilə düzəlişlərə 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 533 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.22. Keçmiş illərə aid əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə borclar üzrə xərclərin azaldılması məqsədi ilə düzəlişlərin verilməsinə 533 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 342 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.23. Əməyin ödənişi üzrə işçi heyətinə olan borclar ödənildikdə 533 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.26. 534 Nöli "Dividendlərin ödənilməsi üzrə təsisçilərə kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin elan olunmuş, lakin hələ ödənilməmiş dividendlər üzrə təsisçilərə olan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Dividendlərin ödənilməsi üzrə təsisçilərə kreditor borcları yarandıqda 344 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 534 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.29. Dividendlərin ödənilməsi üzrə təsisçilərə kreditor borcları ödənildikdə 534 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.39. 536 Nöli "Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan əsas fondlarının və investisiya mülkiyyətinin tikintisi üzrə yaranan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Tikinti müqavilələri üzrə qısamüddətli kreditor borcları yarandıqda 113, 123, 205 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 536 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.46. 537 Nöli "Faizlər üzrə qısamüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan faizlər üzrə yaranan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Faizlər üzrə qısamüddətli kreditor borcları yarandıqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 245, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 537 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.52. 538 Nöli "Digər qısamüddətli kreditor borcları" hesabında mühasibat uçotu subyektinin 531 – 537 Nöli hesablarında göstərilməyən, hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan görülmüş işlərin və göstərilmiş xidmətlərin qəbulu nəticəsində yaranan bütün digər qısamüddətli kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər qısamüddətli kreditor borcları yarandıqda 103, 111, 113, 123, 131, 151, 181, 183, 191, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 225, 231, 232, 234, 242, 245, 412, 711, 721 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 538 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

43.59.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

43.60. Qısamüddətli kreditor borcları geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44. Sair qısamüddətli öhdəliklərin uçotu

44.1. Sair qısamüddətli öhdəliklərin uçotu Hesablar Planının 54-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin sair qısamüddətli öhdəliklərinin hərəkəti üzrə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

44.1.1. 541 Nöli "Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri";

44.1.2. 542 Nöli "Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri";

44.1.3. 543 Nöli "Alınmış qısamüddətli avanslar";

44.1.4. 544 Nöli "Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar";

44.1.5. 545 Nöli "Digər qısamüddətli öhdəliklər".

44.2. 541 Nöli "Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri" hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli olan pensiya təminatı planına uyğun və ya hər hansı digər şəkildə keçmiş işçilər üçün, onlar təqaüdə çıxdıqdan sonra onlara görə qəbul etdiyi pensiya öhdəliyi üzrə yaranan kreditor borcları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri yarandıqda 202, 203, 711, 721, 731 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 541 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.3. İşəgötürənlər tərəfindən işçilərinə sazişlər əsasında xidmətlərin sonunda və ya xidmətlər göstərildikdən sonra pensiyaların ödənilməsi üzrə gələcək öhdəliklərin yerinə yetirilməsi mühasibat uçotu subyektinin özü və ya işəgötürən mühasibat uçotu subyektidən ayrı olan digər mühasibat uçotu subyekti tərəfindən həyata keçirilir.

44.4. İşəgötürən mühasibat uçotu subyektinin özü tərəfindən pensiya ödənişləri həyata keçirildikdə nəzərdə tutulan pensiya ödənişlərinin – işçilərin xidmət müddətindən asılı olaraq mövcud və keçmiş işçilərə pensiya təminatı planı üzrə verilməsi gözlənilən pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri hesablanır. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

44.4.1. mühasibat uçotu subyektinin gələcəkdə işçilərə ödəniləcək pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri müəyyən edilərkən gələcəkdə gözlənilən öhdəlik məbləği ilə onun diskontlaşdırılmış dəyəri arasındakı fərqə 541 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın krediti üzrə;

44.4.2. mühasibat uçotu subyektinin işçilərə pensiya öhdəliklərinin məbləği müəyyən edilərkən bu pensiya öhdəliklərinin diskontlaşdırılmış dəyəri ilə ödəniləcək pensiya öhdəliklərinin arasındakı fərqə 751-1 Nöli subhesabın debeti və 541 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.6. Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 541 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Qısamüddətli pensiya öhdəlikləri üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nöli subhesabın debeti və 541 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.8. Qısamüddətli pensiya öhdəliklərinin bağışlanması və ya iddia müddətinin keçməsi ilə əlaqədar qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada silinməsi 541 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 631-5 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

44.9. 542 Nöli “Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri” hesabında mühasibat uçotu subyektinin cari dövrə aid ediləcək gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri yarandıqda 221, 222, 223, 224, 225, 444, 544 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 542 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.10. 542 Nöli “Gələcək hesabat dövrünün gəlirləri” hesabına aşağıdakı subhesablar açılır:

44.10.1. 542-1 Nöli “Əsas əməliyyat gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrünün gəlirləri”;

44.10.2. 542-2 Nöli “Maliyyə gəlirləri üzrə gələcək hesabat dövrünün gəlirləri”.

44.14. 543 Nöli “Alınmış qısamüddətli avanslar” hesabında mühasibat uçotu subyektinin hesabat tarixindən cari dövrdə alıcılara və sifarişçilərə göstərəcəyi xidmətlərə görə əldə edilmiş pul vəsaitləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Alınmış qısamüddətli avanslar yarandıqda 221, 222, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 543 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda, xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddə hesab edilən alınmış qısamüddətli avanslar əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnə ilə çevrilməlidirlər.

44.15. Alınmış qısamüddətli avanslarla bağlı əlavə dəyər vergisinə görə büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı 545 Nöli hesabın müvafiq

subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.17. Alınmış qısamüddətli avanslarla bağlı satılmış mallar, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlərə görə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, həmin əməliyyatlar üzrə yaranmış əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda alınmış qısamüddətli avansların debitor borclarla əvəzləşdirilməsinə 543 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.18. Qiymətləri xarici valyuta ilə göstərilən malların satılması, işlərin görülməsi və xidmətlərin göstərilməsi zamanı onların satış dəyərinin əməliyyatın həyata keçirildiyi tarixdə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının müəyyənləşdirdiyi məzənnəyə uyğun tanınmasına, habelə alınmış qısamüddətli avanslarla debitor borc məbləğlərinin əvəzləşdirilməsinə və bu zaman yaranan məzənnə fərqinə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

44.18.1. satılmış mallar, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlərə görə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, həmin əməliyyatlar üzrə yaranmış əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.18.2. eyni zamanda alınmış qısamüddətli avansla debitor borc məbləğindən ən aşağı olanının məbləği həddində 443 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.18.3. yaranmış debitor borc məbləği alınmış qısamüddətli avans məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 731-8 Nöli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.18.4. alınmış qısamüddətli avans məbləği yaranmış debitor borc məbləğindən artıq olduqda, artıq olan məbləğ həddində 543 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nöli subhesabın krediti üzrə.

44.23. 544 Nöli "Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar" hesabında mühasibat uçotu subyektinin cari dövrdə məqsədli tədbirlərin həyata keçirilməsi üçün nəzərdə tutulmuş digər müəssisələrdən daxil olmuş vəsaitlər, habelə dövlət orqanlarının maddi yardımları barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Qısamüddətli məqsədli maliyyələşmələr və daxilolmalar yarandıqda 217, 221, 222, 223, 224, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 544 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.29. Mühasibat uçotu subyektinin əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar müəyyən şərtlərin keçmişdə və ya gələcəkdə yerinə yetirilməsinə görə mühasibat uçotu

subyektinə resursların köçürülməsi formasında olan hökumət subsidiyalarının mühasibat uçotunda əks etdirilməsinə dair iki metod mövcuddur:

44.29.1. subsidiyanın mənfəət və ya zərərdən kənarda tanınmasını nəzərdə tutan kapital metodu;

44.29.2. subsidiyanın bir və ya bir neçə hesabat dövrlərinin mənfəət və ya zərərində tanınmasını nəzərdə tutan gəlir metodu.

44.30. Hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda kapital metoduna əsasən tanınması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

44.30.1. hökumət subsidiyasının mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 224, 225, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.30.2. hökumət subsidiyası kapital ehtiyatlarına aid edildikdə 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 335 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.30.3. hökumət subsidiyası ilə əlaqəli cari dövrdə çəkilmiş məsrəflər xərc kimi tanındıqda 335 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 202, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

44.31. Hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda gəlir metoduna əsasən tanınması zamanı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

44.31.1. hökumət subsidiyasının mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 224, 225, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.31.2. hökumət subsidiyası gələcək dövrün gəlirlərinə aid edildikdə 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 442, 542 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.31.3. mühasibat uçotu subyekti təyin edilmiş şərtlərə riayət etməklə nəzərdə tutulmuş öhdəlikləri yerinə yetirdikdə hökumət subsidiyası ilə əlaqəli cari dövrdə çəkilmiş məsrəflərə 202, 203, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 102, 112, 132, 142, 191, 201, 207, 223, 224, 241-1, 242, 244, 245, 411, 412, 413, 432, 434, 435, 511, 512, 513, 515, 521, 522, 532, 533, 537, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda həmin məsrəflər hesabat dövründə xərc kimi tanındıqda 701 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 202, 203, 204, 205 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.31.4. hesabat dövrünün xərcləri mənfəət və zərərdə tanındıqda 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 701, 711, 721, 731 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.31.5. mühasibat uçotu subyekti təyin edilmiş şərtlərə riayət etməklə nəzərdə tutulmuş öhdəlikləri yerinə yetirdikdə hökumət subsidiyası ilə əlaqəli çəkilmiş xərclərə uyğun hökumət subsidiyasını gəlir kimi tanıdıqda 442, 542 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.31.6. hökumət subsidiyası üzrə gəlirlər mənfəət və zərərdə tanındıqda 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

44.32. Mühasibat uçotu subyektinə keçmişdə çəkilmiş xərclərin və ya zərərlərin kompensasiyası məqsədi ilə və ya heç bir müvafiq gələcək məsrəflərlə bağlı olmayan birbaşa maliyyə dəstəyi kimi təqdim edilən hökumət subsidiyasının mühasibat uçotunda əks etdirilməsi ilə bağlı aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

44.32.1. hökumət subsidiyası alındığı mühasibat uçotu subyektinə daxil olduqda 101, 103, 111, 113, 121, 123, 131, 141, 151, 152, 181, 182, 183, 193, 201, 205, 207, 221, 223, 224, 225, 231, 232, 233, 234, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.32.2. hökumət subsidiyası hesabat dövrünün gəliri kimi tanındıqda 544 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

44.32.3. hökumət subsidiyası üzrə gəlirlər mənfəət və zərərdə tanındıqda 601, 611 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

44.33. 545 Nəli "Digər qısamüddətli öhdəliklər" hesabında mühasibat uçotu subyektinin 541 – 544 Nəli hesablarında göstərilməyən, hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində ödənilməli və işlərin görülməsi tələb olunan bütün digər öhdəlikləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Digər qısamüddətli öhdəliklər yarandıqda 103, 111, 113, 123, 131, 151, 181, 183, 191, 193, 201, 202, 203, 205, 207, 225, 231, 232, 234, 242, 245, 412, 711, 721 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

44.40.2. səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 302 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğinə (emissiya gəlirinə) 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

44.41. Sair qısamüddətli öhdəliklər geri alınmış səhmlərin yenidən buraxılması hesabına nizamnamə kapitalına çevrildikdə səhmlərin nominal dəyəri məbləğinə 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 321 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləğə (emissiya gəlirinə) 543, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 311 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 11. Hesablar Planında Bölmə 6. "Gəlirlər"ə daxil olan hesablar

45. Gəlirlər

45.1. "Gəlirlər" bölməsi mühasibat uçotu subyektinin əsas əməliyyat gəlirlərinin, sair əməliyyat gəlirlərinin, fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlərin, maliyyə gəlirlərinin və fəvqəladə gəlirlərin uçota alınmasına dair ümumiləşdirilmiş məlumatları əks etdirir.

45.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

45.2.1. 60 - "Əsas əməliyyat gəlirləri";

45.2.2. 61 - "Sair əməliyyat gəlirləri";

45.2.3. 62 - "Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər";

45.2.4. 63 – "Maliyyə gəlirləri";

45.2.5. 64 - "Fəvqəladə gəlirlər".

46.4. 601-1 Nəli "Malların satışı" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı malların satışından əldə edilən gəlirinin dəyəri əks etdirilir.

46.5. 601-2 "Xidmətlərin göstərilməsi və işlərin görülməsi üzrə gəlir" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı xidmətlərin göstərilməsindən əldə edilən gəlirin dəyəri əks etdirilir.

46.6. 601-3 Nəli "Tikinti müqavilələri üzrə gəlir" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı tikinti müqavilələri üzrə işlərin görülməsindən əldə edilən gəlirinin dəyəri əks etdirilir.

46.7. 601-4 Nəli "Royalti gəliri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı əqli mülkiyyət hüququ ilə bağlı verilən lisenziya müqabilində satışa, yaxud əqli mülkiyyətdən istifadəyə əsaslanan royaltidən əldə edilən gəlirinin dəyəri əks etdirilir.

46.8. 601-5 Nəli "Əməliyyat icarəsi üzrə gəlir" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı əməliyyat icarəsindən əldə edilən gəlirinin dəyəri əks etdirilir.

46.9. 601-6 Nəli "Digər əsas əməliyyat gəliri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin adi əməliyyat fəaliyyəti zamanı 601-1–601-5 Nəli subhesablarında əhatə olunmayan gəlirinin dəyəri əks etdirilir.

46.17. Əgər satınalan mühasibat uçotu subyekti malların dəyərini ödəmişdirsə, mühasibat uçotu subyekti satılmış malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin qaytarılmasını həyata keçirərsə, əvvəllər gəlir kimi tanınmış məbləğ 602 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 222, 223, 225 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Bu zaman malların qaytarılması və ucuzlaşdırılması ilə bağlı hesablanmış əlavə dəyər vergisi ilə əlaqədar 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 221, 222, 223, 225 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

46.19. 603 Nəli "Verilmiş güzəştlər" hesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən satılmış mallar, görülmüş işlər və göstərilmiş xidmətlər üzrə verilmiş güzəştlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Verilmiş güzəştlər 603 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 175, 177, 211, 212, 213, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Bu zaman verilmiş güzəştlərlə bağlı hesablanmış əlavə dəyər vergisi üzrə 521, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 175, 177, 211, 212, 213, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

47.1. Sair əməliyyat gəlirlərinin uçotu Hesablar Planının 61-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin əməliyyat fəaliyyəti zamanı torpaq, tikili, avadanlıqlarının və digər uzunmüddətli aktivlərinin satışından, yenidən qiymətləndirilmədən, aktivlərin əvəzsiz olaraq əldə edilməsindən, cərimələr və digər oxşar ödənişlərin alınmasından, ümitsiz borcların, silinmiş ehtiyatların bərpasından, keçmiş illər və məzənnə fərqləri üzrə yaranmış gəlirlərin hərəkəti barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 611 Nəli "Sair əməliyyat gəlirləri" hesabı açılır.

47.6. 611-1 Nəli "Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər" subhesabının kreditində yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-1 Nəli subhesabın debetində və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

47.7. 731-1 Nəli "Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin xaric olması üzrə xərclər" subhesabının debetində yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 731-1 Nəli subhesabın kreditində əks etdirilir.

47.8. 611-2 Nəli "Yenidən qiymətləndirilmədən gəlirlər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

47.15. 611-4 Nəli "Cərimələr və digər oxşar ödənişlər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinə ödənilən cərimələr və digər oxşar ödənişlərdən yaranan gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

47.16. Cərimələr və digər oxşar ödənişlərdən əldə edilmiş gəlirlər yarandıqda 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-4 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.17. Cərimələr və digər oxşar ödənişlərdən əldə edilmiş gəlirlər debitor borc yaradılmadan ödəniş əsasında uçotda əks etdirildikdə, 221, 222, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 611-4 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

47.19. 611-5 Nöli "Keçmiş illər üzrə gəlirlər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin əvvəlki illərdə səhvən gəlirlərin azaldılması, xərclərin artırılması, habelə qiymətləndirilmə nəticəsində ehtiyatların aşağı dəyərlə tanınması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

47.19.1. əvvəlki dövrlərdə azaldılmış gəlirlərlə bağlı düzəlişlərin dəyərinə 171, 172, 173, 174, 174, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-5 Nöli subhesabın krediti üzrə;

47.19.2. əvvəlki dövrlərdə azaldılmış gəlirlərlə bağlı düzəlişlərə görə hesablanan əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 174, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

47.19.3. əvvəlki dövrlərdə xərclərin artırılması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan məbləğlər 411, 412, 413, 414, 432, 433, 434, 435, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 541, 542, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-5 Nöli subhesabın krediti üzrə;

47.19.4. əvvəlki dövrlərdə xərclərin artırılması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə hesablanan əlavə dəyər vergisinə 432, 433, 435, 532, 535, 536, 538, 545 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 241-1 Nöli subhesabın krediti üzrə;

47.19.5. qiymətləndirilmə nəticəsində ehtiyatların aşağı dəyərlə tanınması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan məbləğlər 201, 204, 205, 206, 207, 231, 245 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-5 Nöli subhesabın krediti üzrə.

47.20. Keçmiş illər üzrə gəlirlərə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-5 Nöli subhesabın debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.21. 611-6 Nöli "Ümidsiz borcların bərpası" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin əvvəllər ümidsiz borc kimi silinmiş debitorlar tərəfindən borcların qaytarılması şəklində əldə edilən gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

47.21.1. silinmiş debitor borcun əlavə dəyər vergisiz məbləğinə 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-6 Nöli subhesabın krediti üzrə;

47.21.2. silinmiş debitor borcun bərpası ilə əlaqədar hesablanmış əlavə dəyər vergisinə 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

47.21.3. ümidsiz debitor borca görə şübhəli borclar üzrə əvvəlki dövrlərdə hesablanmış düzəliş məbləğinə 218 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-6 Nöli subhesabın krediti üzrə.

47.22. Ümitsiz borcların bərpası nəticəsində yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-6 Nəli subhesabın debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.23. 611-7 Nəli "Silinmiş ehtiyatların bərpası" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin səhvən silinmiş ehtiyatlarının uçotda bərpa edilməsi nəticəsində yaranan gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman 201, 204, 205, 206, 207, 231 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-7 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.24. Silinmiş ehtiyatların bərpası nəticəsində yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-7 Nəli subhesabın debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.25. 611-8 Nəli "Məzənnə fərqləri üzrə gəlirlər" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin xarici valyuta məzənnələrində yaranan dəyişikliklərdən əldə edilən gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman aktivlər və öhdəliklər üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 411, 412, 413, 414, 431, 432, 433, 434, 435, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 611-8 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.26. Məzənnə fərqlərinə görə gəlirlər üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-8 Nəli subhesabın debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.27. 611-9 Nəli "Aktivlərin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması hallarında üçüncü tərəfdən gözlənilən kompensasiya" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin aktivlərin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması halları ilə əlaqədar üçüncü tərəfdən gözlənilən gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu zaman 217 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-9 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.28. Aktivlərin qiymətdən düşməsi, itirilməsi və ya qaytarılmasından imtina olunması halları ilə əlaqədar üçüncü tərəfdən gözlənilən kompensasiya üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-9 Nəli subhesabın debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.29. 611-10 Nəli "Digər əməliyyat gəlirləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyəti zamanı 611-1–611-9 Nəli subhesablarda əhatə olunmayan sair əməliyyat gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar uçota alınır. Bu zaman 217 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 611-10 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Digər əməliyyat gəlirlərinə görə hesablanan əlavə dəyər vergisinə 217 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcə qarşısında vergi öhdəliyinin yaranması zamanı isə 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

47.31. Digər əməliyyat gəlirləri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-10 Nəli subhesabın debeti və 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, digər əməliyyat xərcləri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün xərci kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-10 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

48. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlərin uçotu

48.1. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlərin uçotu Hesablar Planının 62-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin dayandırılması ilə əlaqədar ya silinmiş, ya da satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilmiş komponentləri üzrə yaranmış gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 621 Nöli "Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər" hesabı açılır.

48.4. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər üzrə məbləğə 621 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

48.5. 741 Nöli "Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər" hesabının debetində yığılmış məbləğlər 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 741 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

49.3.1. 631-1 Nöli "Faiz gəliri";

49.3.2. 631-2 Nöli "Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri";

49.4. 631-1 Nöli "Faiz gəliri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin maliyyə fəaliyyəti zamanı əldə edilən faiz gəliri əks etdirilir.

49.5. Hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən verilmiş borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər üzrə gəlirin tanınma meyarlarına uyğun olaraq hesablanmış uzunmüddətli və qısamüddətli debitor borcları 172, 176, 212, 216 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

49.6. Ödənişə qədər saxlanılan uzunmüddətli investisiyalar üzrə hər il hesablanan faiz məbləğləri (amortizasiya məbləği) 181 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

49.7. Ödənişə qədər saxlanılan qısamüddətli investisiyalar üzrə hər il hesablanılan faiz məbləğləri (amortizasiya məbləği) 232 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-1 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

49.8. Faiz gəliri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 631-1 Nöli subhesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.9. 631-2 Nöli "Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri" subhesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən verilmiş qiymətdən düşmüş borclara görə hesablanmış faiz gəlirləri əks etdirilir. Bu zaman əldə edilən faiz gəlirləri 176, 216 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 631-2 Nöli subhesabın kreditində əks etdirilir.

49.10. Qiymətdən düşmüş borclar üzrə faiz gəlirləri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 631-2 Nöli subhesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.11. 631-3 Nöli "Maliyyə icarəsi üzrə gəlir" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin maliyyə icarəsindən əldə edilən faiz gəliri əks etdirilir.

49.12. Maliyyə icarəsində olan aktivlərə görə hesabat dövrü ərzində hesablanan faiz məbləğlərinə 216 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-3 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.13. Maliyyə icarəsi üzrə uzunmüddətli öhdəliklərin cari dəyəri hesablandıqda həmin öhdəliyin dəyəri ilə cari dəyər arasındakı fərqə 406 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 631-3 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.15. Maliyyə icarəsi üzrə gəlirə görə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 631-3 Nöli subhesabın debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.16. 631-4 Nöli "Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məzənnə gəliri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə əldə edilən məzənnə gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

49.17. Mühasibat uçotu subyektinin faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri üzrə müsbət məzənnə fərqi yarandıqda 401, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 434, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 537 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 631-4 Nöli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.18. Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məzənnə gəliri kimi yığılan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 631-4 Nöli subhesabın debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

49.19. 631-5 Nöli "Digər maliyyə gəlirləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin 631-1-631-4 Nöli subhesablarında əks etdirilməyən digər maliyyə gəlirləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

49.21. Digər maliyyə gəliri üzrə yığılan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 631-5 Nöli subhesabın debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

50.3. Fövqəladə gəlirlər üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 641 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 12. Hesablar Planında Bölmə 7. “Xərclər”ə daxil olan hesablar

51. Xərclər

İsfmfi

51.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

51.2.1. 70 - “Satışın maya dəyəri üzrə xərclər”;

51.2.2. 71 - “Kommersiya xərcləri”;

51.2.3. 72 - “İnzibati xərclər”;

51.2.4. 73 - “Sair əməliyyat xərcləri”;

51.2.5. 74 - “Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər”;

51.2.6. 75 - “Maliyyə xərcləri”;

51.2.7. 76 - “Fövqəladə xərclər”.

52.2.1. 701-1 Nöli “İşlərin (xidmətlərin) maya dəyəri üzrə xərclər”;

55. Sair əməliyyat xərclərinin uçotu

55.6. 611-1 Nöli “Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından gəlirlər” subhesabının kreditində yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün mənfəəti kimi 611-1 Nöli subhesabın debetində və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

55.7. 731-1 Nəli "Torpaq, tikili, avadanlıqların və digər uzunmüddətli aktivlərin xaricə çıxarılması üzrə xərclər" subhesabının debetində yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün

xərcləri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 731-1 Nəli subhesabın kreditində əks etdirilir.

55.8. 731-2 Nəli “Yenidən qiymətləndirilmədən xərclər” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin aktivlərinin yenidən qiymətləndirilməsindən yaranan xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

55.9. Yenidən qiymətləndirilmədən yaranan xərclərə 731-2 Nəli subhesabın debeti və 102, 112, 121, 131, 153 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.10. 731-2 Nəli “Yenidən qiymətləndirilmədən xərclər” subhesabında yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 731-2 Nəli subhesabın kreditində əks etdirilməklə mühasibat yazılışı verilir.

55.12. Qiymətdən düşmə üzrə xərclərə 731-3 Nəli subhesabın debeti və 102, 112 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.13. 731-3 Nəli “Qiymətdən düşmə üzrə xərclər” subhesabında yığılmış məbləğlər hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debetində və 731-3 Nəli subhesabın kreditində əks etdirilməklə mühasibat yazılışı verilir.

55.14. 731-4 Nəli “Cərimələr və digər oxşar ödənişlər” subhesabında mühasibat uçotu subyekt tərəfindən ödənilən cərimələr və digər oxşar ödənişlərdən yaranan xərclər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

55.15. Cərimələr və digər oxşar ödənişlərdən yaranan xərclərə 731-4 Nəli subhesabın debeti və 521, 522, 523, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.16. Cərimələr və digər oxşar ödənişlər üzrə xərclər kreditor borc yaradılmadan ödəniş əsasında uçotda əks etdirildikdə 731-4 Nəli subhesabın debetində və 221, 222, 223, 224, 225 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

55.18. 731-5 Nəli “Keçmiş illər üzrə xərclər” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin əvvəlki illərdə səhvən gəlirlərinin artırılması, xərclərinin azaldılması, habelə qiymətləndirilmə nəticəsində ehtiyatların yuxarı dəyərlə tanınması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.18.1. gəlirlərin artırılması ilə bağlı düzəlişlərin dəyərinə 731-5 Nəli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 174, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.18.2. gəlirlərin artırılması ilə bağlı düzəlişlərə görə hesablanan əlavə dəyər vergisinə 521, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 174, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.18.3 xərclərin azaldılması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan məbləğlər 731-5 Nəli subhesabın debeti və 411, 412, 413, 414, 432, 433, 434, 435, 511, 512, 513, 514, 515, 521, 522, 523, 532, 533, 535, 536, 537, 538, 541, 542, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.18.4. xərclərin azaldılması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə hesablanan əlavə dəyər vergisinə 241-1 Nəli subhesabın debeti və 432, 433, 435, 532, 535, 536, 538, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.18.5. qiymətləndirilmə nəticəsində ehtiyatların yuxarı dəyərlə tanınması ilə əlaqədar olaraq aparılan düzəlişlərə görə yaranan məbləğlər 731-5 Nəli subhesabın debeti və 201, 204, 205, 206, 207, 231, 245 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

55.19. Keçmiş illər üzrə xərclərə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-5 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.20. 731-6 Nəli “Şübhəli və ümitsiz borclar üzrə xərclər” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin şübhəli və ümitsiz borclar üzrə xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir. Bu zaman aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

55.20.1. debitor borcun əlavə dəyər vergisiz məbləğinə 731-6 Nəli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.20.2. debitor borcla əlaqədar hesablanmış əlavə dəyər vergisinə 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 217 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə, büdcəyə hesablanmış vergi öhdəliyinə isə 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 545 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

55.20.3. ümitsiz debitor borca görə şübhəli borclar üzrə hesablanan düzəliş məbləğinə 731-6 Nəli subhesabın debeti və 218 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

55.21. Şübhəli və ümitsiz borclar üzrə yaranan xərclərin məbləğinə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-6 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.22. 731-7 Nəli “Aktivlərin dəyərinin azalması üzrə düzəlişlər” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin əldə etdiyi material ehtiyatlarının, malların və digər aktivlərinin qiymətləndirilməsi zamanı onların dəyərinin azalması üzrə düzəlişlər üzrə məbləğlər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

55.23. Aktivlərin dəyərinin azalması üzrə düzəlişlər həmin azalmanın baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınmaqla 731-7 Nəli subhesabın debetində və 153, 184, 208 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

55.24. Aktivlərin dəyərinin azalması üzrə düzəlişlərə görə yaranan xərclərin məbləğinə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-7 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.25. 731-8 Nəli “Məzənnə xərcləri” subhesabında mühasibat uçotu subyektinin xarici valyuta məzənnələrində dəyişikliklərdən yaranan xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

55.26. Aktivlər və öhdəliklər üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 731-8 Nəli subhesabın debeti və 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 221, 222, 223, 224, 225, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 411, 412, 413, 414, 431, 432, 433, 434, 435, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 545 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

55.27. Məzənnə xərcləri üzrə yaranan məbləğ hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 731-8 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

56. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclərin uçotu

56.1. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclərin uçotu Hesablar Planının 74-cü maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin fəaliyyətinin dayandırılması ilə əlaqədar ya silinmiş, ya da satış üçün saxlanılmış kimi təsnifləşdirilmiş komponentləri üzrə yaranmış xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 741 Nöli "Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər" hesabı açılır.

56.4. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan gəlirlər üzrə məbləğə hesabat dövrünün mənfəəti kimi 621 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

56.5. Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan xərclər üzrə məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 741 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.3.1. 751-1 Nöli "Faiz xərcləri";

57.3.2. 751-2 Nöli "Konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə faiz xərcləri";

57.4. 751-1 Nəli "Faiz xərcləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin maliyyə fəaliyyəti zamanı yaranan faiz xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

57.5. Hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyekti tərəfindən alınmış borclara, kreditlərə görə hesablanmış faizlər üzrə xərclərin tanınma meyarlarına uyğun olaraq hesablanmış uzunmüddətli və qısamüddətli kreditor borcları 751-1 Nəli subhesabın debeti və 432, 434, 532, 537 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

57.6. Faiz xərcləri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 751-1 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.7. 751-2 Nəli "Konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə faiz xərcləri" subhesabında mühasibat uçotu subyekti tərəfindən buraxılmış konvertasiya olunan istiqrazlara görə hesablanmış faiz xərcləri əks etdirilir. Bu zaman faiz xərcləri 751-2 Nəli subhesabın debeti və 432, 434, 532, 537 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

57.8. Konvertasiya olunan istiqrazlar üzrə faiz xərcləri üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 751-2 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.9. 751-3 Nəli "Maliyyə icarəsi üzrə faiz xərcləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin maliyyə icarəsi ilə əlaqədar yaranmış faiz xərcləri əks etdirilir.

57.10. Maliyyə icarəsi ilə əldə edilmiş aktivlərə görə hesabat dövrü ərzində hesablanan faiz məbləğlərinə 751-3 Nəli subhesabın debeti və 537 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.11. Maliyyə icarəsi üzrə faiz xərcləri məbləğinə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 751-3 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.12. 751-4 Nəli "Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məzənnə xərcləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin faiz xərcləri yaradan öhdəliklərə görə yaranmış məzənnə xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

57.13. Mühasibat uçotu subyektinin faiz xərcləri yaradan öhdəlikləri üzrə mənfi məzənnə fərqi yarandıqda 751-4 Nəli subhesabın debeti və 401, 402, 403, 404, 405, 407, 408, 434, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 537 Nəli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.14. Faiz xərcləri yaradan öhdəliklər üzrə məzənnə xərci kimi yığılan məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 751-4 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

57.15. 751-5 Nəli "Digər maliyyə xərcləri" subhesabında mühasibat uçotu subyektinin 751-1-751-4 Nəli subhesablarda əks etdirilməyən digər maliyyə xərcləri barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar əks etdirilir.

57.17. Digər maliyyə xərcləri üzrə yığılan məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 751-5 Nəli subhesabın krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

58.3. Fövqəladə xərclər üzrə yaranan məbləğə hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 761 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

Fəsil 13. Hesablar Planında Bölmə 8. “Mənfəətlər (zərərlər)”ə daxil olan hesablar

59. Mənfəətlər (zərərlər)

59.2. Bu bölmə aşağıdakı maddələrdən ibarətdir:

59.2.1. 80 - “Ümumi mənfəət (zərər)”;

59.2.2. 81 - “Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay”.

60.1. Ümumi mənfəətin (zərərin) uçotu Hesablar Planının 80-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin hesabat dövrü ərzində maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti üzrə ümumi mənfəəti (zərəri) barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 801 Nöli “Ümumi mənfəət (zərər)” hesabı açılır.

60.2. Yaranan gəlirlər üzrə məbləğlər hesabat dövrünün mənfəəti kimi 601, 611, 621, 631, 641 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

60.3. Xərclər üzrə yaranan məbləğ hesabat dövrünün zərəri kimi 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 701, 711, 721, 731, 741, 751, 761 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

60.4. Mühasibat uçotu subyektinin illik maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini mənfəətlə başa vurarsa aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

60.4.1. cari mənfəət vergisi üzrə xərclərə görə 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 901 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

60.4.2. təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə xərclərə görə 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

60.4.3. hesabat dövrünün xalis mənfəətinə görə 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 341 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

60.5. Mühasibat uçotu subyektinin illik maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini zərərlə başa vurarsa bu zaman 341 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışları verilir.

61. Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) payın uçotu

61.1. Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) payın uçotu Hesablar Planının 81-ci maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə hesabat dövrü ərzində mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) payı barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə 811 Nöli “Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay” hesabı açılır.

61.2. Mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu asılı və birgə müəssisələrdən (investisiya obyektindən) mənfəət əldə edildikdə 151, 152 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debeti və 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda həmin məbləğ 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 341 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

61.3. İnvestisiya obyektinin üzrə aparılmış yenidən qiymətləndirmələr kapitalda artımla nəticələndikdə 151, 152 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 331, 332 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

61.4. İnvestisiya obyektinin payında iştiraka görə alınmış dividendlər investorun öz maliyyə hesabatlarına asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərindəki (zərərlərindəki) pay

hesabına aid edilməklə uçota alınır. Bu zaman 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Həmin dividendlər ödənildikdə 221, 223, 225 Nöli hesabların müvafiq subhesablarının debetində və 217 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir. Eyni zamanda həmin məbləğ 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 341 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

61.5. Mühasibat uçotu subyektinin malik olduğu investisiya obyektindən zərər əldə edildikdə 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 153-1, 153-2 Nöli subhesabların krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir. Eyni zamanda həmin məbləğ 341 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 811 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının kreditində əks etdirilir.

Fəsil 14. Hesablar Planında Bölmə 9. “Mənfəət vergisi”nə daxil olan hesablar

62. Mənfəət vergisi

62.2. Bu bölmə 90 - “Mənfəət vergisi” maddəsindən ibarətdir.

63.1. Mənfəət vergisinin uçotu Hesablar Planının 90-cı maddəsində əks etdirilir. Bu maddədə mühasibat uçotu subyektinin hesabat dövrü ərzində maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti üzrə hesablanmış cari və təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə xərclər barədə ümumiləşdirilmiş məlumatlar təqdim edilir. Bu maddə üzrə aşağıdakı hesablar açılır:

63.1.1. 901 Nöli “Cari mənfəət vergisi üzrə xərclər”;

63.1.2. 902 Nöli “Təxirə salınmış mənfəət vergisi üzrə xərclər”.

63.2. Mühasibat uçotu subyekti illik maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini mənfəətlə başa vurduqda və bu zaman yaranmış ümumi mənfəət (uçot mənfəəti) Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq hesablanmış mənfəətdən (vergi mənfəətindən) aşağı olduqda mənfəət vergisi üzrə xərclərin hesablanması məqsədi ilə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

63.2.1. cari mənfəət vergisi üzrə xərclərə görə 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 901 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

63.2.2. həmin məbləğin dövlət büdcəsinə hesablanması üzrə 901 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

63.2.3. hesabat dövrünün təxirə salınmış vergi aktivlərinə 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 801 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 161 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

63.3. Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi aktivini hesablanan zaman, keçmiş illər üçün təxirə salınmış vergi öhdəliyi mövcuddursa, o zaman həmin təxirə salınmış vergi öhdəliyi məbləği həddində 421 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, qalan məbləğ həddində isə 161 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nöli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

63.4. Mühasibat uçotu subyekti illik maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətini mənfəətlə başa vurduqda və bu zaman yaranmış uçot mənfəəti Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq hesablanmış vergi mənfəətindən yuxarı olduqda mənfəət vergisi üzrə xərclərin hesablanması məqsədi ilə aşağıdakı mühasibat yazılışları verilir:

63.4.1. hesabat dövrünün cari mənfəət vergisi xərclərinə 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 901 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

63.4.2. həmin məbləğin dövlət büdcəsinə hesablanması üzrə 901 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 521 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə;

63.4.3. hesabat dövrünün təxirə salınmış vergi öhdəliklərinə 801 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, eyni zamanda 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 421 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə.

63.5. Mənfəət vergisi üzrə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri hesablanan zaman, keçmiş illər üçün təxirə salınmış vergi aktivləri mövcuddursa, o zaman həmin təxirə salınmış vergi aktivləri məbləği həddində 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 161 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə, qalan məbləğ həddində isə 902 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının debeti və 421 Nəli hesabın müvafiq subhesablarının krediti üzrə mühasibat yazılışı verilir.

64. Yekun müddəalar

64.1. Mühasibat uçotu subyektləri baş vermiş maliyyə-təsərrüfat əməliyyatlarının xüsusiyyətlərindən asılı olaraq Beynəlxalq Standartlar və Milli Standartların tələblərinə uyğun olaraq bu Qaydalarda əks etdirilməyən mühasibat yazılışları vermək hüququna malikdirlər.

64.2. Mühasibat uçotu subyektləri tərəfindən hesabat dövrü ərzində maliyyə-təsərrüfat əməliyyatları üzrə səhv verilmiş mühasibat yazılışlarına düzəlişlər həmin yazılışlara əks və ya storno üsulu ilə (mənfi rəqəmlə mühasibat yazılışı) müxəbirləşmələr verilməklə həyata keçirilir.

**“Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq
Standartlarına və**

Kommersiya Təşkilatları

**üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına
əsasən mühasibat uçotunun aparılması
Qaydaları”na 1 nömrəli əlavə.**

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat

31 dekabr 20____-ci il tarixə

VÖEN

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mühasibat uçotu subyektinin adı _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyət növü _____

Ünvan _____

Elektron poçt ünvanı _____

Ölçü vahidi: manat

Bölmə/ Maddə №-si	Bölmə/Maddələrin adı	Uçot siyasəti və izahlı qeydlərin №-si	Hesabat dövrü üzrə		Əvvəlki dövr üzrə	
1	2	3	4	5	6	7
	AKTİVLƏR					
1	Uzunmüddətli aktivlər					
10	Qeyri-maddi aktivlər					
11	Torpaq, tikili və avadanlıqlar					
12	İnvestisiya mülkiyyəti					
13	Bioloji aktivlər					
14	Təbii sərvətlər					
15	İştirak payı metodu ilə uçota alınmış investisiyalar					
16	Təxirə salınmış vergi aktivləri					
17	Uzunmüddətli debitor borcları					
18	Sair uzunmüddətli maliyyə aktivləri					
19	Sair uzunmüddətli aktivlər					
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR					
2	Qısamüddətli aktivlər					
20	Ehtiyatlar					
21	Qısamüddətli debitor borcları					
22	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri					
23	Sair qısamüddətli maliyyə aktivləri					
24	Sair qısamüddətli aktivlər					
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ AKTİVLƏR					
	CƏMİ AKTİVLƏR					
1	2	3	4	5	6	7
	KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR					
3	Kapital					
30	Ödənilmiş nominal(nizamnamə) kapital					
31	Emissiya gəliri					
32	Geri alınmış kapital (səhmlər)					
33	Kapital ehtiyatları					
34	Bölüşdürülməmiş mənfəət (ödənilməmiş zərər)					
	CƏMİ KAPİTAL					

4	Uzunmüddətli öhdəliklər					
40	Uzunmüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər					
41	Uzunmüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər					
42	Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri					
43	Uzunmüddətli kreditör borcları					
44	Sair uzunmüddətli öhdəliklər					
	CƏMİ UZUNMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR					
5	Qısamüddətli öhdəliklər					
50	Qısamüddətli faiz xərcləri yaradan öhdəliklər					
51	Qısamüddətli qiymətləndirilmiş öhdəliklər					
52	Vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklər					
53	Qısamüddətli kreditör borcları					
54	Sair qısamüddətli öhdəliklər					
	CƏMİ QISAMÜDDƏTLİ ÖHDƏLİKLƏR					
	CƏMİ ÖHDƏLİKLƏR					
	CƏMİ KAPİTAL VƏ ÖHDƏLİKLƏR					

Rəhbər

Baş mühasib

“ ” _____ 20 _____ il

“Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və

Kommersiya Təşkilatları

üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına əsasən mühasibat uçotunun aparılması Qaydaları”na 2 nömrəli əlavə.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat

(xərclərin xarakteri üzrə)

31 dekabr 20 _____-ci il tarixə

VÖEN

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mühasibat uçotu subyektinin adı _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyət növü _____

Ünvan _____

Elektron poçt ünvanı _____

Ölçü vahidi: manat

Bölmə (maddə) və hesab №-si	Göstəricilərin adı	Uçot siyasəti və izahlı qeydlərin №-si	Hesabat dövrü üzrə	Əvvəlki dövr üzrə
1	2	3	4	5
60	Əsas əməliyyat gəlirləri			
61 və 73	Sair əməliyyat gəlirləri			
	Bitməmiş istehsalat və hazır məhsul ehtiyatlarındakı artımlar (azalmalar)			
	Təşkilat tərəfindən yerinə yetirilmiş və kapitallaşdırılmış işlər			
	İstifadə edilmiş material ehtiyatları			
	İşçi heyəti üzrə xərclər			
	Amortizasiya xərcləri			
	Digər əməliyyat xərcləri			
73 və 61	Sair əməliyyat xərcləri			
1	2	3	4	5
62 və 74	Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan mənfəətlər (zərərlər)			
	Əməliyyat mənfəəti (zərəri)			
63 və 75	Maliyyə mənfəəti (zərəri)			
64 və 76	Fövqəladə mənfəət (zərər)			
81	Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay			
	Vergiqoymadan əvvəl mənfəət (zərər)			
90	Mənfəət vergisi			
341	Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)			

	O cümlədən			
	qeyri-nəzarət payları üzrə xalis mənfəət (zərər)			
	əsas cəmiyyətin sahiblərinin mənfəəti (zərəri)			
	Digər məcmu gəlir			
	Məcmu gəlir (xalis mənfəətin (zərərin) və digər məcmu gəlirin cəmi)			
	O cümlədən			
	qeyri-nəzarət payları üzrə xalis mənfəət (zərər)			
	əsas cəmiyyətin sahiblərinin mənfəəti (zərəri)			

Rəhbər

Baş mühasib

“ _____ ” _____ 20 ____ ci il

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlir haqqında hesabat
(xərclərin funksiyaları üzrə)

31 dekabr 20____-ci il tarixə

VÖEN

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mühasibat uçotu subyektinin adı_____

Sahə (fəaliyyət növü)_____

Mülkiyyət növü_____

Ünvan_____

Elektron poçt ünvanı_____

Ölçü vahidi: manat

Bölmə (maddə) və hesab №-si	Göstəricilərin adı	Uçot siyasəti və izahlı qeydlərin №-si	Hesabat dövrü üzrə	Əvvəlki dövr üzrə
1	2	3	4	5
60	Əsas əməliyyat gəlirləri			
70	Satışın maya dəyəri üzrə xərclər			
	Ümumi mənfəət (zərər)			
61 və 73	Sair əməliyyat gəlirləri			
71	Kommersiya xərcləri			
72	İnzibati xərclər			
73 və 61	Sair əməliyyat xərcləri			
62 və 74	Fəaliyyətin dayandırılmasından yaranan mənfəətlər (zərərlər)			
	Əməliyyat mənfəəti (zərəri)			
63 və 75	Maliyyə mənfəəti (zərəri)			
64 və 76	Fövqəladə mənfəət (zərər)			
81	Asılı və birgə müəssisələrin mənfəətlərində (zərərlərində) pay			
	Vergiqoymadan əvvəl mənfəət (zərər)			

90	Mənfəət vergisi			
1	2	3	4	5
341	Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)			
	O cümlədən			
	qeyri-nəzarət payları üzrə xalis mənfəət (zərər)			
	əsas cəmiyyətin sahiblərinin mənfəəti (zərəri)			
	Digər məcmu gəlir			
	Məcmu gəlir (xalis mənfəətin (zərərin) və digər məcmu gəlirin cəmi)			
	O cümlədən			
	qeyri-nəzarət payları üzrə xalis mənfəət (zərər)			
	əsas cəmiyyətin sahiblərinin mənfəəti (zərəri)			

**Xərclərin xüsusiyyətləri üzrə təsnifat əsasında əməliyyat xərcləri haqqında
MƏLUMAT**

Bölmənin/ maddənin №-si		Uçot siyasəti və izahlı qeydlərin №-si	Hesabat dövrü üzrə	Əvvəlki dövr üzrə
	Hazır məhsul və bitməmiş istehsal ehtiyatlarındakı artımlar (azalmalar)			
	Təşkilat tərəfindən yerinə yetirilmiş və kapitallaşdırılmış işlər			
	İstifadə edilmiş material ehtiyatları			
	İşçi heyəti üzrə xərclər			
	Amortizasiya xərcləri			
	Digər əməliyyat xərcləri			
	Cəmi əməliyyat xərcləri			

**Rəhbər
Baş mühasib**

“ _____ ” _____ 20 ____-ci il

“

Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq

**Standartlarına və
Kommersiya Təşkilatları**

üçün Milli Mühasibat Uçotu Standartlarına

Qaydal

arı”na 3 nömrəli əlavə.
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
31 dekabr 20 -ci il tarixə

EN

vö

[illegible]

Mühasibat uçotu subyektinin adı

Sahə (fəaliyyət növü)

**Mülkiyyət
növu**

Ünvan

Elektron poçt ünvanı

	Uçot siyasəti və izahlı qeydlərin №-si	Ödənilmiş nizamnamə kapitalı	Emissiya gəliri	Geri alınmış kapital (səhmlər)	K	
					Yenidən qiymətləndirilmə üzrə ehtiyat	Məzənnə fərqləri üzrə ehtiyat
Əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə olan qalıq						
Əvvəlki hesabat dövründə uçot siyasətində dəyişikliklər və ya əhəmiyyətli səhvlərlə bağlı düzəlişlər						
Səhvlərin düzəldilməsindən sonra əvvəlki hesabat dövrünün əvvəlinə qalıq						

1	2	3	4	5	6	7
Əvvəlki hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)						
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları						
Mülkiyyətçilər arasında kapitalın bölüşdürülməsi (dividendlər)						
Geri alınmış kapital (səhmlər) üzrə əməliyyatlar						

Kapitalın maddələri arasında köçürmələr					
Sair məcmu gəlir					
Əvvəlki hesabat dövrü üzrə kapitalda dəyişikliklərin cəmi					
Əvvəlki hesabat dövrünün sonuna qalıq					
Hesabat dövründə uçot siyasətində dəyişikliklər və ya əhəmiyyətli səhvlərlə bağlı düzəlişlər					
Səhvlərin düzəldilməsindən sonra hesabat dövrünün əvvəlinə qalıq					
Hesabat dövründə xalis mənfəət (zərər)					
Mülkiyyətçilərin kapital qoyuluşları					
Mülkiyyətçilər arasında kapitalın bölüşdürülməsi (dividendlər)					
Geri alınmış kapital (səhmlər) üzrə əməliyyatlar					
Kapitalın maddələri arasında köçürmələr					
Sair məcmu gəlir					
Hesabat dövrü üzrə kapitalda dəyişikliklərin cəmi					
Hesabat dövrünün sonuna qalıq					

Rəhbər

Baş mühasib

“ ”

20 -ci il

“Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına və

Kommersiya Təşkilatları

üçün Milli Mühəsibat Uçotu Standartlarına əsasən mühəsibat uçotunun aparılması Qaydaları”na 4 nömrəli əlavə.

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (dolayı metod)

31 dekabr 2017-ci il tarixə

VÖEN

[illegible]

Mühasibat uçotu subyektinin adı

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyət növü _____

Ünvan

Elektron poçt ünvanı

Ölcü vahidi: manat

	Uçot siyasəti	Hesabat	Əvvəlki dövr üzrə
--	---------------	---------	-------------------

	və izahlı qeydlərin №-si	dövrü üzrə	
1	2	3	4
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Hesabat dövründə xalis mənfəət və ya zərər			
Aşağıdakı maddələr üzrə düzəlişlər:			
azlıq təşkil edən mülkiyyətçilərin payı			
mənfəət vergisi üzrə xərclər			
amortizasiya xərcləri			
investisiya fəaliyyəti ilə əlaqədar zərər (mənfəət)			
maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətə aid olan digər xərclər (gəlirlər)			
Məzənnə fərqi üzrə xərclər (gəlirlər)			
Faiz xərcləri (gəlirləri)			
Şübhəli debitor borcları üzrə xərclər			
İddia müddəti ötmüş kreditör borclar üzrə gəlirlər			
Sair qeyri-pul əməliyyatları üzrə xərclər (gəlirlər)			
Dövriyyə kapitalındakı dəyişikliklərə qədər əməliyyat fəaliyyəti üzrə xalis pul vəsaitləri			
Aşağıdakı maddələr üzrə baş verən dəyişikliklər:			
Ehtiyatların azalması (artması)			
əməliyyat debitor borclarının azalması (artması)			
sair qısamüddətli aktivlərin azalması (artması)			
vergi və sair məcburi ödənişlər üzrə öhdəliklərin artması (azalması)			
əməliyyat kreditör borclarının artması (azalması)			
Sair qısamüddətli öhdəliklərin artması (azalması)			
Ödənilmiş (qaytarılmış) mənfəət vergisi			
Ödənilmiş faizlər			
Əməliyyat fəaliyyəti ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin fəvqəladə daxilolmaları və xaricəlmaları			
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
1	2	3	4
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkətləri			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından əldə olunan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və digər uzunmüddətli aktivlərin əldə edilməsi üçün pul vəsaitlərinin xaricəlmaları			
digər müəssisələrin pay və ya borc alətlərinin və birgə müəssisədə iştirak paylarının satılmasından yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları (pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kimi nəzərə alınan və sazişlərin bağlanması və ya ticarət məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş alətlər üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları istisna olmaqla);			
digər müəssisələrin pay və ya borc alətlərinin və birgə müəssisədə iştirak paylarının əldə edilməsi üçün ödənilən pul vəsaitlərinin xaricəlmaları (pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kimi nəzərə alınan və sazişlərin bağlanması və ya ticarət məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş alətlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricəlmaları istisna olmaqla);			
digər tərəflərə verilmiş borcların qaytarılmasından pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
digər tərəflərə verilmiş borclara görə pul vəsaitlərinin			

xaricolmaları;			
fyuçers, forvard, opsiyon və svop müqavilələri üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
fyuçers, forvard, opsiyon və svop müqavilələri üzrə pul vəsaitlərinin ödənişləri;			
İnvestisiya fəaliyyəti ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin fəvqəladə daxilolmaları və xaricolmaları.			
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
səhmlərin və digər kapital alətlərin buraxılması nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
müəssisənin öz səhmlərinin əldə edilməsi və ya yenidən alınması nəticəsində pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
təminatlı istiqrazların, borc sənədlərinin, veksellərin, istiqraz vərəqələrinin, girov kağızlarının buraxılmasından və digər qısamüddətli və uzunmüddətli borcların alınmasına görə pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
borc şəklində alınmış məbləğlərin geri qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
məqsədli maliyyələşdirmə şəklində pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
məqsədli maliyyələşdirmə şəklində alınmış məbləğlərin geri qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
maliyyə icarəsi müqavilələrinin şərtlərinə əsasən əsas məbləğlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
dividendlər və buna oxşar digər ödəmələr şəklində pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
faizlər şəklində pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətlər ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin fəvqəladə daxilolmaları və xaricolmaları			
1	2	3	4
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin artması (azalması)			
Pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin hərəkəti			
bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin əvvəlinə olan məbləği			
il ərzində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin artması (azalması)			
xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri			
bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin sonuna olan qalığı			

Rəhbər

Baş mühasib

“ _____ ” _____ 20____ ci il

Qeyd: Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə üzrə əməliyyatlar pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlara daxil edilmir. Belə əməliyyatlar digər

maliyyə hesabatlarında investisiya fəaliyyəti və maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyət haqqında bütün münasib informasiyanın təqdim edilməsini təmin edən şəkildə açıqlanmalıdır.

**Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(birbaşa metod)**

31 dekabr 20____-ci il tarixə

VÖEN

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Mühasibat uçotu subyektinin adı _____

Sahə (fəaliyyət növü) _____

Mülkiyyət növü _____

Ünvan _____

Elektron poçt ünvanı _____

Ölçü vahidi: manat

	Uçot siyasəti və izahı	Hesabat dövrü üzrə	Əvvəlki dövr üzrə
--	---------------------------	-----------------------	----------------------

	qeydlərin №si		
1	2	3	4
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Malların satışından və xidmətlərin göstərilməsindən daxilolmalar			
Royaltilər, yığımlar və komissiya haqları üzrə daxilolmalar			
Digər gəlirlərlərdən daxilolmalar			
Əməliyyat fəaliyyətindən cəmi daxilolmalar			
Mallar və xidmətlərə görə xaricolmalar			
İşçilərin mükafatlandırılması ilə əlaqədar ödənişlər			
Mənfəət vergisi ödənişi üzrə xaricolmalar			
Digər vergilərə görə xaricolmalar			
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan faiz ödənişləri üzrə xaricolmalar			
Digər ödənişlərə görə xaricolmalar			
Əməliyyat fəaliyyətindən cəmi xaricolmalar			
Əməliyyat fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin hərəkətləri			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və digər uzunmüddətli aktivlərin satışından əldə olunan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
Torpaq, tikili və avadanlıqların, qeyri-maddi aktivlərin və digər uzunmüddətli aktivlərin əldə edilməsi üçün pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
digər müəssisələrin pay və ya borc alətlərinin və birgə müəssisədə iştirak paylarının satılmasından yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları (pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kimi nəzərə alınan və sazişlərin bağlanması və ya ticarət məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş alətlər üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları istisna olmaqla);			
digər müəssisələrin pay və ya borc alətlərinin və birgə müəssisədə iştirak paylarının əldə edilməsi üçün ödənilən pul vəsaitlərinin xaricolmaları (pul vəsaitlərinin ekvivalentləri kimi nəzərə alınan və sazişlərin bağlanması və ya ticarət məqsədləri üçün nəzərdə tutulmuş alətlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricolmaları istisna olmaqla);			
digər tərəflərə verilmiş borcların qaytarılmasından pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
1	2	3	4
digər tərəflərə verilmiş borclara görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları;			
fyuçers, forvard, opsiya və svop müqavilələri üzrə pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
fyuçers, forvard, opsiya və svop müqavilələri üzrə pul vəsaitlərinin ödənişləri;			
İnvestisiya fəaliyyəti ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin fəvqəladə daxilolmaları və xaricolmaları.			
İnvestisiya fəaliyyətindən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
səhmlərin və digər kapital alətlərin buraxılması nəticəsində yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
müəssisənin öz səhmlərinin əldə edilməsi və ya yenidən alınması nəticəsində pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
təminatlı istiqrazların, borc sənədlərinin, veksellərin, istiqraz vəərəqlərinin, girov kağızlarının buraxılmasından və digər qısamüddətli və uzunmüddətli borcların alınmasına görə pul vəsaitlərinin daxilolmaları;			
borc şəklində alınmış məbləğlərin geri qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricolmaları			
məqsədli maliyyələşdirmə şəklində pul vəsaitlərinin daxilolmaları			
məqsədli maliyyələşdirmə şəklində alınmış məbləğlərin geri			

qaytarılmasına görə pul vəsaitlərinin xaricəmələri			
maliyyə icarəsi müqavilələrinin şərtlərinə əsasən əsas məbləğlər üzrə pul vəsaitlərinin xaricəmələri			
dividendlər və buna oxşar digər ödəmələr şəklində pul vəsaitlərinin xaricəmələri			
faizlər şəklində pul vəsaitlərinin xaricəmələri			
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətlər ilə əlaqədar pul vəsaitlərinin fəvqəladə daxiləmələri və xaricəmələri			
Maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyətdən yaranan pul vəsaitlərinin xalis hərəkəti			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin artması (azalması)			
Pul vəsaitlərinin və onların ekvivalentlərinin hərəkəti			
bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin əvvəlinə olan məbləği			
il ərzində pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin artması (azalması)			
xarici valyutaların məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri			
bank overdraftları çıxılmaqla pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin ilin sonuna olan qalığı			

Rəhbər

Baş mühasib

“ _____ ” _____ **20** _____ **ci il**

Qeyd: Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən investisiya və maliyyələşdirmə üzrə əməliyyatlar pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlara daxil edilmir. Belə əməliyyatlar digər maliyyə hesabatlarında investisiya fəaliyyəti və maliyyələşdirmə üzrə fəaliyyət haqqında bütün münasib informasiyanın təqdim edilməsini təmin edən şəkildə açıqlanmalıdır.